

הישיבה המאה-ושלושים-וארבע של הכנסת השביעית

יום שלישי, א' טבת תשל"א (29 דצמבר 1970)

ירושלים, הכנסת, שעה 14.00

א. הודעת יושב-ראש הישיבה

את הצעתנו להביע אי-אמון לממשלה על פי סעיף 35(א) לתקנון, בישיבה שזומנה להיות בשעה 14.00, בהצעת אי-אמון לממשלה על פי סעיף 35(ב), כלומר כתום הדיון שיתקיים עוד היום על הודעת ראש הממשלה בדבר החלטת הממשלה לחזור לשיחות יארינג.

עשינו זאת מתוך הנחה ותקווה, שלאור שינוי זה תהיה תמיכה רחבה יותר בהצעת אי-האמון. טובת העניין מחייבת שינוי כזה. לפיכך באה ההודעה שמסר יושב-ראש הישיבה הנכבד.

הי"ר ב. צ. קשת:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. חברי הכנסת, סעיף ראשון בסדר-היום לישיבה זו נועד לדיון בהצעת סיעת המרכז החפשי להביע אי-אמון לממשלה. היום הודיעה סיעת המרכז החפשי שהיא מסירה את הצעתה מסדר היום. רשות הדיבור לחברי-הכנסת תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הודענו היום לפני הצהרים ליושב-ראש הכנסת ולממשלה על כוונתנו להמיר

ב. החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו שעת חירום (תשלומי חובה) (זיתים), תשל"א-1970; 2. בצווי תעריף המכס והפטור (החלפת התוספות) (תיקונים מס' 10, 12, 13), תשל"א-1970; 3. בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 85), תשל"א-1970 *

ספת) (תיקון מס' 10), תשל"א-1970, כולל תיקון טעות שנפלה בעת הדפסת התעריף מחודש ספטמבר השנה. בתעריף הקודם היה הסעיף שהטיל מכס על גופרת המגנסיום ועם פירסום הנוסח המשובל הושמט הסעיף הנוכז. התיקון בא להחזיר את המצב לקדמותו.

בחקופה שבין פירסום התעריף החדש לבין פירסום הצו הזה לא היה כל שיחורור של טובין אלו.

אני עובר לצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספות) (תיקון מס' 12), תשל"א-1970, הקובע מכס על תערובת טבק C.T.L.

באחרונה התחילה התעשייה המקומית לייצר סיגרים עטופים בתרמילים מרדידי טבק המורכבים מ-75% טבק והיתר מחמרי קישור כימיים שונים המכונים C.T.L.

עד כה היה קיים סעיף לתערובת טבק H.T.L. במכס של 20%, אך לא פחות מ-1.50 ל"י הקילוגרם. הואיל ו-C.T.L. הוא תחליף ל-H.T.L. הוטל עליה אותו שיעור מכס.

חברי הכנסת, הצו הבא שאני מביא לפניכם לאישור, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספות) (תיקון מס' 13), תשל"א-1970, מפחית למעשה את המכס על חלקים קים לייצור בגדיים, לייצור חזיות של בגדיים. הצו מובא לאישור הכנסת מטעמים פורמליים גרידא, הואיל ומדובר על המרה של מכס מעורב, כלומר קצוב ולפי ערך, - למכס לפי ערך בלבד.

הצו הבא, צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 85), תשל"א-1970, כולל שתי הבהרות: ראשית, נקבע כי פעולת הדפסת זכוכית מהווה פעולת השבחה ולכן טעון הדבר מס קנייה; שנית,

הי"ר ב. צ. קשת:

אנו עוברים לסעיפים ט'-י"ג בסדר-היום: החלטות בדבר אישור הוראות בצוים. רשות הדיבור לחברי-הכנסת עובר, בשם ועדת הכספים.

מרדכי עופר (בשם ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. צו שעת-חירום (תשלומי חובה) (זיתים), תשל"א-1970, קובע היטל על זיתים המיועדים לכבישה בשיעור 4 אגורות לקילוגרם ועל זיתים המיועדים לעצירת שמן בשיעור אגורה אחת לקילוגרם. ההיטל ישולם למועצה לייצור ושיווק של זיתים. ההיטל יחול על הזנים "סורי" ו"מלס" ועל זנים אחרים מגידולי בעל. מטרת ההיטל היא לכסות את הוצאות המועצה, המועלת למען הסדרת הביקוש והתצ' רוכת, לרבות מניעת עודפים של זיתים.

בעבר התכבד הממשלה להביע את המועצה מתוך סובסידיה שניתנה על-ידי הממשלה. סובסידיה זו בוטלה לפני עיסקת החבילה, ואין ספק כי רצוי שתחלף עימו ישתתף בכיסוי הוצאות המועצה, הפועלת לטובתו. המועצה מורכבת מנציגי משרד החקלאות, משרד המסחר והתעשייה, רשות הפיתוח ונציגי ציבור. יושב-ראש המועצה הוא סגן שר החקלאות. ההיטל הוטל באסיפה כללית של המועצה ולאחר התייעצות עם המגדלים. נמסר לוועדת הכספים כי הוצאות המועצה יתוקצבו על-די אגף התקציבים באוצר. למעשה, ההסדר שנקבע לענף הזיתים זומה להסדר הקיים כבר בענפים חקלאיים אחרים, כגון ירקות ופירות, בוטנים, כותנה וכו'. אין ספק שמגדל הזיתים זקוק להגנתה של המועצה לייצור ושיווק לא פחות ממגדלי יתר המוצרים החקלאיים.

הצו הבא, צו תעריף המכס והפטור (החלפת התו-

חוברת ט', ישיבה קל"ד

— החלטות בדבר אישור הוראות בצו שעת חירום, בצווי תעריף המכס והפטור ובצו מס קנייה (מ. עופר, קשת); חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון) — (קשת, שכטרמן) —

מיועדים לשימוש גילאי 16 עד 18 שנה, שאין כיום באפשרותם לקבל רשיון נהיגה לאופנוע שמנועו הוא בעל סמ"ק גבוה, מטעמי בטיחות.

הי"ר ב. צ. קשת:
נעבור להצבעה.

הצבעה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה) (זיתים), תשל"א—1970, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס 10), תשל"א—1970, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 12), תשל"א—1970, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון מס' 13), תשל"א—1970, נתקבלה.

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 85), תשל"א—1970, נתקבלה.

ג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות)

(תיקון), תשל"א—1970 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

סמכויות שר התחבורה לפיקוח על אניות הוארכו מדי פעם לתקופה נוספת של שנה או שנה וחצי. ועדת הכלכלה, כאשר דנה הפעם בהארכה נוספת של התקנות, ביקשה מנציגי משרד התחבורה להביא לפנייה את התקנות במלואן. הן נדונו בוועדה סעיף סעיף וכן הובאו בחשבון גם דעות חברי הכנסת שהושמעו בעת הוויכוח בקריאה הראשונה בכנסת.

השאלה הראשונה שעליה נתבקשו לענות אנשי משרד התחבורה היתה: למה בעצם יש צורך בהארכתן של תקנות-שעת-חירום מדי פעם בפעם? כיוון שהן קיימות כבר למעלה משלוש-עשרה שנה — מדוע לא נחוקק חוק קבע? נציגי הממשלה הסבירו כי זוהי חקיקה אופיינית לשעת-חירום ואין זה רצוי שהיא תהפך לחקיקת קבע. אגב קריאה בסעיפי התקנות נוכחה הוועדה לדעת, שניתנו בהן סמכויות נרחבות לרשות המבצעת, סמכויות שיש בהן אמנם הכרח בשעת חירום, אך אינן הולמות חוק קבע במדינת ישראל.

אגב הדיון התברר לוועדה כי מאזכרות בתקנות הנדינות תקנות שנתבטלו מומן. משום כך צויין הטעון מחיקה בחוק המוגש בזה. תיקון זה מופיע בתוספת לסעיף 1, תיקון תקנה 3 וביטול תקנה 6.

הוועדה הכניסה תיקון בתקנה 5, במקום תקנה 12 המובאת בה, על-ידי שינוי קטן בנוסח ועל-ידי כך הסיירה אי-בהירות מסויימת. במקום "הוראה לפי תקנות אלה

נקבע כי סיווגם של חרוזים בודדים, כלומר לא במחרוזות, למעט מאבן יקרה או מאבן יקרה-למחצה, הוא בפרט 0501 כמו במחרוזות חרוזים.

לא תהיה כל השפעה על הגבייה, הואיל ומתמיד חוייבו חרוזים בודדים לפי פרט זה והתיקון בא רק מטעמי ספק בניסוח.

כן כולל הצו העלאה תיאורטית: עם הטלת היטל המכס הכללי של 20% התייקרו בין היתר אופניים בעלי מנוע-עזר ועלה מחירים על מחיר התקרה שנקבע בזמן, על מנת שיחול עליהם מס מוגמך.

על מנת למנוע התייקרות גדולה במחירים הורד המס על אופניים בעלי מנוע-עזר מ-25% ל-15%, תוך ביטול תקרת המחיר, ונקבע מס של 15% על כל הקטגוריות והאופנועים עד 50 סמ"ק במקביל למס החל על אופניים בעלי מנוע-עזר שהם תחליפיים. במקביל הושווה המס על אופניים בעלי מנוע-עזר מעל 50 סמ"ק לזה החל על אופנועים אחרים, דהיינו ל-65%.

אישורה של הכנסת לצו מתבקש רק לגבי העלאה שהיא תיאורטית בלבד, דהיינו על אופניים בעלי מנוע-עזר מעל 50 סמ"ק שאינם קיימים למעשה בשוק; מ-25% ל-65%.

כתוצאה מהצו הורד המס על אופניים בעלי מנוע-עזר וקטגוריים עד 50 סמ"ק ירדה ניכרת. מוצרים אלה

הי"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף ה' של סדר-היום: חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשל"א—1970. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכלכלה, חברי-הכנסת שכטרמן.

אברהם שכטרמן (י"ר ועדת הכלכלה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ב-30 בנובמבר 1970 העבירה הכנסת לוועדת הכלכלה את החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון), תשל"א—1970, אשר תקפו יפוג מחרתיים, ב-31 בדצמבר 1970. הוועדה דנה בחוק ואישרה אותו ללא הסתייגויות בשינויים המובאים להלן:

התקנות הללו קיימות מאז חודש ינואר 1957. הן הותקנו על-ידי שר התחבורה לאחר מבצע סיני לאור המצב שנוצר אז במדינה, ואשר חייב הרחבת סמכויות הפיקוח על אניות ישראליות. בהתאם לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948, רשאית הממשלה להכריז כי קיים במדינה מצב של חירום ולהתקין תקנות-שעת-חירום לשם הגנת המדינה, בטוהן הציבור וקיום ההספקה והשירותים החיוניים. תקפה של תקנה כזאת פוקע כעבור שלושה חודשים מיום התקנתה, בלתי אם הוארך תקפה.

לפיכך נתבקשה הכנסת להאריך מדי פעם בפעם את תקפן של התקנות. מאז פירסום התקנות על הרחבת

— חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות) (תיקון) (שכטרמן, קשת);
הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (ברקת, מאיר) —

הנני מבקש איפוא מהכנסת לאשר את החוק להא-
רכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות)
(תיקון), תשל"א—1970, עד יום ג' בטבת תשל"ב —
31 בדצמבר 1971, כפי שהובא לקריאה שנייה ושלישית,
ללא הסתייגויות.

היו"ר ב. צ. קשת :

נעבור להצבעה בקריאה שנייה.

ה הצ ב ע ה

סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

סעיפים 1, 2 ו-3 לתוספת נתקבלו.

היו"ר ב. צ. קשת :

אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית.

ה הצ ב ע ה

חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום
(פיקוח על אניות) (תיקון), תשל"א—1970,
נתקבל.

היו"ר ב. צ. קשת :

אני מכריז על הפסקה. הישיבה תחודש בשעה 16.00.

(הישיבה הופסקה בשעה 14.20 וחודשה בשעה 16.00)

ד. הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג

לכנסת ואמרתי כי טרם נוצרו תנאים, אשר הממשלה
מעריכה אותם כמצדיקים את שינוי ההחלטה בדבר
השעית השיחות בחסות השגריר יארינג. הדגשתי, כי
עלינו להוסיף ולפעול ליצירת תנאים כאלה, ואנו ממשיכים
בדו-שיח עם ממשלת ארצות-הברית בגידול.

מאז ה-6 בספטמבר הקפדנו לספק לוועדת החוץ
והבטחון את המידע בדבר מגעינו המדיניים בכל הנוגע
ליצירת תנאים, שיאפשרו השתתפות ישראל בשיחות,
לרבות נושאים שמן הגמנע לדווח עליהם בפומבי.

חברי הכנסת דאי לא יצפו לשמוע ממני במליאה
דיווח מפורט על מגעינו המדיניים ועל תוצאותיהם המפור-
טות, ועלי להסתפק בהכללה. על תוצאות מאבקנו מאז
ה-7 באוגוסט יכולה אני רק להודיע לכנסת ולעם, כי
ישראל ערוכה עתה לפגוש את הימים הבאים, על
האתגרים והמבחנים הנשקפים לה, מתוך איתנות המת-
בססת על הישגים בעלי חשיבות רבה בשטח הצבאי
המדיני.

בנאומי כנסת ב-4 באוגוסט, ושוב ב-16 בנובמבר,
אמרתי (אני מצטטת): "יש לנו היסוד להניח שישראל
לא תמצא עצמה חלשה יותר באם יחליטו הערבים
לחדש את הלחימה". עתה יכולה אני לחזור ולאשר הנחה
זאת בוודאות. העקרון של המדיניות האמריקנית בדבר
שמירת מאון הכוחות במזרח התיכון לכל יופר לדעתה
של ישראל קיבל לאתרוגה חיוק וביסוס. עלינו לא
להסתפק בכך שישראל חזקה היום יותר מאשר אי-פעם
בעבר, אלא להביע את תקוותנו שהשתתפותנו בחימוש
תימשך ותגבר נוכח התעצמות מדינות ערב ממקורותיה
של ברית-המועצות.

ב-28 בדצמבר 1970 התפרסם ב"ניו-יורק טיימס"
דאיון עם נשיא מצרים, שבו הוא טוען בין היתר (אני

לא תיפסל בגלל פגם בנוסח בלבד, וטעות בנקיבת שם
של כלי שיט, של בעליו או של רב-החובל שלו לא תפגע
בחוקיותה של הוראה כאמור" — ייאמר "תקפה של
הוראה לפי תקנות אלה לא ייפגע בשל אחד מאלה:
פגם בנוסח, שיבוש בנקיבת השם של כלי שיט, או סימן
זיהוי אחר שלו" וכי. הנוסח החדש ימנע אי-הבנות
ומעתה יהיה ברור שהכוונה היא רק לשיבוש או לטעות
בלתי-מהותית.

בעת הדיונים נתעוררו כמה בעיות והקשו על כמה
הגדרות. נציגי משרד התחבורה הודיעו לנו כי הממשלה
בודקת עכשיו גם היא אותן הבעיות וההגדרות על מנת
לעדכן ולהכניס בהן שינויים לאור הניסיון. יהיה צורך
להביא תיקונים ושינויים אלה לאישור הכנסת. הוועדה
ביקשה מנציגי הממשלה לזרז את הגשת התיקונים האלה
לכנסת ולהביאם עד מחצית שנת 1971, כדי שלכנסת
לוועדת הכלכלה יהיה סיפק לדון בהם בעוד מועד.

לאור זה סברה הוועדה: א. כי יש להסתפק בתיקו-
נים הקלים שהכניסה בתקנות; ב. כי אין טעם להאריך
עכשיו את התקנות לשלוש שנים כפי שביקשה הממשלה,
ותספיק שנה אחת בלבד.

היו"ר ר. ברקת :

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת. על סדר-יומה
של ישיבה זו הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג.
רשות הדיבור לראש הממשלה.

ראש-הממשלה ג. מאיר :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ב-31 ביולי ש.ז.
החליטה ממשלת ישראל, לאחר עיון בפניות הנשיא
ניקסון, בהסתמך על הבהרות, שניתנו על-ידי ממשלת
ארצות-הברית ומתוך דבקות בקווי היסוד של מדיניות
הממשלה, להייננות ליזמת השלום האמריקנית.

ב-4 באוגוסט הבאתי את הנושא לפני הבית, והחלטת
הממשלה אושרה על-ידי הכנסת ונמסרה לשגריר יארינג
ולממשלת ארצות-הברית. ב-12 באוגוסט הבהרתי מעל
במה זו, כי הנוסח שאושר על-ידי הכנסת ב-4 באוגוסט
הוא הנוסח היחיד אשר ינחה את נציגי ישראל. ב-23
באוגוסט קבעה הממשלה את נציגיה לשיחות.

כזכור, נכנסה הפסקת האש לתקפה ב-7 באוגוסט,
אולם תוך שעות ספורות גילינו, כי המצרים והסובייטים
הפרו את סעיף ההקפאה שבהסכם הפסקת האש. הפרות
אלו, כפי שהודעתי לכנסת, שינו לדעה את התנאים אשר
שרדו לפני כניסת הפסקת האש לתקפה. כן נתברר, כי
לשם השגת הנתונים הצבאיים והמדיניים הנדרשים, נוכח
קידום הטילים לאזור התעלה, לא די בכך שנשמיע
מחאתנו על ההפרה ושנכנע גורמים בין-לאומיים בצדקת
ממצאינו. בתנאים שנוצרו היה הנמנע היה להמשיך בשי-
חות, והממשלה דאתה להכרחי ב-6 בספטמבר להשעות
את השתתפותנו בשיחות ולהיאבק להחזרת המצב
לקדמותו.

המאמץ המדיני להביא לתיקון המעוות התנהל
ונמשך במיטב יכולתנו, וב-16 בנובמבר מסרתי על כך

כמו-כן אין היא מקבלת את התכנית הערבית
בבעיית הפליטים.

נתחוקה הכרתנו כי עומד בתקפו העקרון הבסיסי,
כי הסיכסוך הישראלי-ערבי חייב להסתיים בהסכם
שלום, חוזי ומחייב. עד להשגת הסכם כזה שום חייל
ישראלי לא ייסוג מן השטחים המוחזקים.

גישה זו תואמת ומחזקת את עמדתנו כי באין
שלום זכאית ישראל להחזיק בקווי הפסקת האש בכל
הגזרות ללא נסיגה. קווי הפסקת האש יומרו רק בגבולות
בטוחים ומוכרים, שייקבעו בהסכמי שלום.

ממשלת ארצות-הברית, כמוה כממשלת ישראל,
רואה בקיום הפסקת האש בכל החזיתות, לרבות החזית
המצרית, התחייבות נמשכת ורצופה, המבוססת על
החלטת מועצת הבטחון מיוני 1967 בנדון.

חברי הכנסת. במהלך הבחירות שקיימנו עם ממשלת
ארצות-הברית חזרנו והבהרנו, בצורה מוסמכת ובורה
ביותר, את עמדתנו בנושאים המרכזיים, בהתאם לקווי
היסוד של מדיניות הממשלה, החלטותיה והודעותיה
המוסמכות. הבהרות אלו כללו את עמדתנו בנושאים
שהזכרתי בנאומו בכנסת ב-4 באוגוסט, בעמדתנו על סף
שיחות אפשריות עם מדינות ערב בחסות השגריר יארינג.
אזכיר רק את העיקריים שבהם: זכותנו לגבולות בני-
הגנה מוסכמים ומוכרים; ירושלים המאוחדת - בירת
ישראל; עמידתנו בקווי הפסקת האש עד אשר יושג
שלום חוזי ומחייב; החלטת מועצת הבטחון 242 היא
שלטת למשא-ומתן על מנת להגיע להסכם, לחתימה
ולביצוע ההתחייבויות שתיכללנה בהסכם החוזי שיושג.

חזרנו והבהרנו, כי אנו מוסיפים להתנגד לכל שינוי
בכתב הסמכות של השגריר יארינג, בכל צורה שהיא,
על-ידי נסיון מטעם ארבע המעצמות לפרש או להנחות
את שליחותו, או על-ידי מועצת הבטחון עצמה או
על-ידי העצרת. שליחותו של השגריר יארינג נובעת אך
ורק מן הסמכות המוענקת לו מכוח החלטת מועצת-
הבטחון מן ה-22 בנובמבר 1967. ואמנם, עקרון זה אושר
לאחרונה על-ידי השגריר יארינג עצמו.

כנסת נכבדה. דו-השיח בינינו לבין ארצות-הברית
אינו מסתיים עם כניסתנו לשיחות יארינג; הוא נמשך
ויימשך בכל הנושאים שבהם קיים עניין משותף לשתיה
המדינות.

בהדגישנו את המכנה המשותף, שהושג בינינו ובין
ממשלת ארצות-הברית בבעיית יסוד בתחום המדיני
והבטחוני, אל לנו להתעלם מחילוקי הדעות הקיימים
בינינו, בעיקר לגבי ההצעות שהעלתה מחלקת המדינה
בווינגטון באוקטובר-דצמבר 1969 בנושא הטריטוריאלי.
לי. אנו מוסיפים לשלול הצעות אלו בעיקרן. יתר על-כן,
ההתפתחויות הצבאיות והמדיניות שחלו לאחרונה באזור
הוסיפו תוקף והצדקה לעמדתנו השלילית לגביהן.

לאחרונה מועלים מחדש רעיונות בדבר פתרון בדרך
של מתן ערובות. רצוני לחזור ולהדגיש, כי לא יכול
להיות ספק בעמדתנו כי שום ערובות אינן יכולות לבוא
במקום גבולות בטוחים, בני הגנה, ומשמירת כושר התגור-
נותנו העצמי.

כנסת נכבדה. בדברי בכנסת ב-16 בנובמבר 1970
אמרתי: "מעולם לא הייתי מוכנה להתחייב כי המאבק
שלנו יביא למלוי תביעתנו הצודקת כולה ובמלואה, אך
עודני משוכנעת כי ללא המאבק הזה, אשר טרם נשלם,

מצטטת): "יש בידי דו-חות על טולי קרקע-קרקע אמרי-
קאיים שבידי ישראל, לרבות שמם וכל פרטיהם". נשיא
מצרים הוסיף ואמר, כי "הדבר נעשה משני הצדדים".
בקשר לדבריו אלה של נשיא מצרים רצוני לומר,
שבאותה מידה שידועותיו על טולי קרקע-קרקע אמרי-
קאיים או טולי קרקע-קרקע כלשהם, המצויים כביכול
בידי ישראל, משוללות כל יסוד וחסרות כל אמת, כן
נאמנים בהחלט עדותו ודבריו על טולי קרקע-קרקע
במצרים. לפי מידע מהימן ומפורט שבידינו נמצאות
כיום במצרים רקטות קרקע-קרקע מסוג "לוגה", מתוצרת
סובייטית, שסופקו למצרים על-ידי ברית-המועצות.

חברי הכנסת, ממשלת ארצות-הברית נענתה לפני-
תנו לעשות לביצורה של ישראל, במסגרת זו החליטה על
מתן אשראי בסך חצי מיליארד דולר, בתנאים המלמדים
על התחשבות בצרכיה ובמצבה של ישראל.

בשעה שהנשיא ניקסון הגיש את הבקשה לקונגרס,
הוא אמר בין השאר: "המשך משלוחי ציוד צבאי
בקנה-מידה גדול על-ידי ברית-המועצות הוא עובדה
שאין להכחישה. הקמת מערכת טולי קרקע-אוויר באזור
הפסקת האש ממערב לתעלת סואץ, בניגוד להסכם
הפסקת האש והקפאון, מטילה עלינו לתקן את אי-
האיוון שנוצר. כפי שאושר על-ידי חוק הרכש הבטחוני,
אני מבקש מן הקונגרס 500 מיליון דולר כדי לתת
לישראל את האשראי, שיעזור לה ללמון גיוות של ציוד
הדרוש לה לשמירת כושרה הבטחוני ולהקל על הנטל
הכלכלי, שנוצר כתוצאה מצרכיה הצבאיים המתרבים".

עלינו להעריך כראוי לא רק את הערך החמרי, אלא
גם את המשמעות המדינית-הבטחונית הנודעת לצעדו
זה של נשיא ארצות-הברית.

ערך רב נודע להבהרת מדיניותה של ארצות-הברית
כלפי המעורבות הסובייטית באזורנו. בדין-וחשבון, שמסר
הנשיא ניקסון לקונגרס האמריקאי ב-18 בפברואר 1970,
הוא אמר:

"ארצות-הברית תראה בחומרה רבה כל נסיון מצד
ברית-המועצות להשיג עליונות במזרח-התיכון".

אין לי ספק, כי עמדה זו של ארצות-הברית
מתייחסת גם לשלומה ובטחונה של ישראל. עמדה זו
ידועה יפה לממשלת ברית-המועצות, ולמותר להדגיש
חשיבות הדבר.

החתימה לפתרון מוסכם בין הצדדים, כתוצאה
ממשא-ומתן חפשי ביניהם, הוא מעיקרי המדיניות של
ארצות-הברית בכל הנוגע לפתרון הסיכסוך הערבי-
ישראלי. יש למדיניות זו השלכות חשובות לגבי שיחות
יארינג, דינוי מועצת הבטחון דינוי המעצמות.

בהתאם לעקרון זה יש לנו יסוד להניח, כי ממשלת
ארצות-הברית לא תהיה שותפה לקביעת פתרונות מטעם
מועצת הבטחון בנושאים טריטוריאליים ובבעיית הפלי-
טים ובנושאים אחרים שפתרונם הוא עניין למשא-ומתן
ולהסכם בין הצדדים.

חברי הכנסת, בעת האחרונה נתחוקה הכרתנו כי
הממשל בארצות-הברית אינו סבור כי עלינו להיכנס
למשא-ומתן או לנהל אותו מתוך עמדה של חולשה;

ארצות-הברית גורסת כי ישראל זכאית לגבולות
בני-הגנה ואינה מקבלת את הדרשה הערבית שעל
ישראל לסגת אל הקווים שלפני ה-5 ביוני 1967.

זוחים כל דברי איום בחידוש האש או הצגת תנאים מוקדמים כל שהם. לשיחות יהיה ערך רק אם התנהגנה מתוך סובלנות ורצון משותף להגיע לכלל הסכם.

הגני מדגישה בכל הפשטות את רצוננו בהפסקת אש ללא הגבלת זמן וללא תנאים מוקדמים. ועם זאת עלי לקבוע, כי הגנו ערוכים בכל זמן כנגד סכנה של חידוש האש מצד מצרים. אני מרשה לעצמי לומר, כי כשם שהיו ויש למצרים סיבות מספיקות להצטרע על מלחמת 1967 ועל מלחמת ההתשה, תהינה לה סיבות להצטרע על חידוש האש, אם אמנם תחליט לעשות זאת.

חברי הכנסת, עם תילופי המשמרות בשלטון מצרים הבעתי תקווה מעל במה זו, כי ההנהגה החדשה תגלה אחריות ועוהו ליללות על דרך השלום. גם בשעה זו הגני חזרת וקוראת לשליטי מצרים לפתוח דף חדש ביחסים בין מדינותינו. ממשלת ישראל נכונה לכך בכל לב.

אדוני היושב-ראש. בדברים אשר אמרתי לעיל חזר-תי והטעמתי - בהתאם למדיניות הממשלה - את עמדותינו בנושאים העיקריים הקשורים במשא-ומתן על שלום קבע, עמדות שינחו את נציגינו בשיחות.

אני מבקשת מאת הכנסת לאשר את החלטת הממשלה מיום 28 בדצמבר 1970 בדבר הפסקת ההשעיה של השתתפות ישראל בשיחות בחסותו של השגריר יארינג.

חברי הכנסת. אינני יכולה לרדת מהבמה בימים אלה בלי לחזור לנושא המסעיר אותנו, את העם היהודי ואת הטובים שבעמים ובממשלות, על מה שהתרחש ועדיין מתרחש בלינגרד. בחרדה רבה אנו מצפים לתוצאות העירעור על המשפט האיום שהיה לפני מספר ימים, מתפללים ומקווים שגם - קצת באיחור אמנם - יעשה צדק. אנו רוצים להביע בשם הממשלה, ואני בטוחה שגם בשם כל העם בישראל, את הערכתנו לאותם ממשלות, פרלמנטים, אישים וחוגים מכל שדרות העמים, שהרימו את קולם למען הצדק וזכויות האדם האלמנטריות.

1. דיון

וגם בחוץ-לארץ - למען הצלתם ולמען זכותם של יהודי ברית-המועצות לשוב לארץ אבותיהם.

אני מבקש את הממשלה שעוד היום תדון בהצעה להשבית מחר, או לכל המאוחר מחרתיים, כל מלאכה ועבודה ומסחר למחצית היום כדי לאפשר להמוני בית ישראל, למאות אלפיהם, להתכנס ולהשמיע - בשם האומה כולה - את התביעה: אל תשפכו דמי נקיים. אני מציע, כי הנוער היהודי האמיץ ברחבי תבל יקיים, מן היום הזה, משמרות מותמדים, יומם ולילה, מול פני הציריות והנציגיות הדיפלומטיות של ברית-המועצות עד אשר יודע כי לא יישפך דמם הטהור של אחינו הגיבורים. זאת יש לעשות מיד, ועוד.

הקומוניסטים הללו במוסקבה, בארצם הרחבה - פונאר, באבי-יאר, פורט תשע; (ומעבר לגבולם - טרב-לינקה, מיידנק, אושבין) - הם היו שם, הם דאו, הם יודעים, רגליהם בוססו באפר. ולאחר כל מה שנעשה לעמנו, הם שוב מבקשים נפש יהודים, מוכנים לשפוך דמם של אחינו, שאחת שאיפתם - לשוב לארצנו,

היינו מוצאים עצמנו היום במצב חמור פי כמה הן מבחינת המאזן הצבאי והן מבחינה מדינית".

מאז נתחזקתי בהערכה זו. כאשר אני מסכמת את מאמציו המדיניים מאז ה-6 בספטמבר אני באה למסקנה כי נכון נהגנו בהחלטתנו להשעות את השיחות. ייתכן שאילמלא אותה החלטה, לו הסתפקנו במחאות בלבד, לא היינו משיגים תנאים צבאיים, כלכליים ומדיניים חיוניים לעמדתנו.

חברי הכנסת, לא אגיד כי נענינו בכל אשר תבענו. קודם כל לא הצלחנו להביא להחזרת המצב לקדמותו, ואף בנושאים אחרים לא באנו על סיפוקנו בכל אשר דרשנו. אך יכולה אני להגיד לכנסת ולעם, כי המאמץ לא היה לשווא. מאז ה-8 באוגוסט חל שיפור רב בכושר עמידתנו. הממשלה סיכמה את שיקול דעתה, בהחלטתה מיום 28 בדצמבר 1970, כלהלן:

"הממשלה החליטה כי התנאים המדיניים והצבאיים הנוכחיים מאפשרים ומצדיקים את הפסקת השעיית ההשתתפות בשיחות בחסותו של השגריר יארינג.

הממשלה החליטה להסמיך את שר החוץ להודיע לגורמים הנוגעים בדבר על נכונותה של ממשלת ישראל לחדש השתתפותה בשיחות יארינג - בהתאם לקווי היסוד של מדיניות הממשלה ועל בסיס החלטותיה מיום 31 ביולי 1970 ו-4 באוגוסט 1970, שאושרו בכנסת, בדבר ההיענות ליזמת השלום האמריקנית".

חברי הכנסת, נלך אל השיחות בהתאם להודעתנו מה-4 באוגוסט, במאמץ להגיע להסכם שלום. אנו מוסיפים להאמין, כי לשם השגת מטרה זו חייבות השיחות להתפתח למשא-ומתן ישיר בין הצדדים. נשתתף בשיחות מתוך גישה מופוכחת, ללא אשליות, מתוך רצון לבהון כל סיכוי, ולו הקלוש ביותר, העשוי להביא שלום.

בהתאם לקווי-היסוד של מדיניות הממשלה הגנו הולכים למשא-ומתן, ללא תנאים מוקדמים, ומתוך רצון ונכונות לא רק להציג את עמדותינו, אלא גם להקשיב להצעות של בעלי-דברנו בשיחות. יחד עם זאת, הגנו

היו"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה לדיון על הודעת הממשלה. ועדת הכנסת קבעה חמש שעות לדיון הזה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת בגין, ואחריו לחבר-הכנסת צדוק.

מנחם בגין (גח"ל):

אדוני היושב-ראש. לפני הכל מן הדיון שמנת חלקנו תהיה חרדה גוברת בקשר עם ההודעה על מה שמכונה יזרו שמיעת העירעור במשפט הודון של לינגרד. איננו יכולים לדעת מה מותרה בלבותיהם של יושבי הקרמלין, המטפלים בבעיות אנושיות באפלה גם בצהריים. על החלטותיהם אין אנו יודעים אלא עם פתיחת הגשמתן. אבל הזירו הזה מן הדיון שיעורר בנו דאגה נוספת. יש יסוד להנחה, כי הכוונה היא למנוע על-צדק את העם היהודי והכללי-אנושי לגבי אותו עוול-דמים שהם, לפי שעה, החליטו לבצעו. אם יש סיכוי כלשהו להציל את חייהם של שני אחינו הגיבורים מקדשי-השם, הרי הוא בכך, שבימים הקרובים תוגבר המערכה - גם בארץ

המצרים אוחזו הולכים לדון על הסכם עמם. אפשרות שלישית אין. הטילים לא הוחזרו; טילים לא הוחזרו; טיל לא הוחזר.

האופוזיציה מציעה לממשלה לקיים את דבריה. ואז באים בטענות אל האופוזיציה: איך את מעזה לדרוש מן הממשלה שתקיים את אשר החליטה? איזו אחריות לאומית היא זו? במו פיכם, במו ידיכם, שברתם את דעת הקהל העולמית, שהתייצבה לצדנו בהחלטה שאתם קיבלתם וניסחתם.

מיד לאחר ההחלטה ב-6 בספטמבר אמרתם לכל העם: דעת הקהל העולמית לצדנו; ארצות-הברית לצדנו; כל האנושות מבניה. מה הטעם לדון בהסכם חדש כשההסכם נרמס ונדרס? עוד האמריקאים הוסיפו לדבר על מה שהם מכנים "תיקון" — לא החזרת המצב לקד-מותו — ואתם כבר החילתם לדבר על יצירת תנאים אחרים, מתוך הודאה ברורה שהתנאי ההוא, המפורש, הפשוט, שאתם במו ידיכם ניסחתם, כבר אינו קיים. מדוע פצעתם במו ידיכם את החלטתכם, שברתם אותה, למעשה היסלתם אותה לעיני דעת הקהל העולמית?

ואז החילתם לדבר על תנאים חדשים. האחד: אולי נבדוק אפשרות של הסכם חדש על הפסקת אש. יש אומרים שזאת היתה הצעתו של שר הבטחון. אני אומר את הדברים בזהירות, משום שלאחרונה לא ברור מה שר הבטחון אומר, מה הוא מכויש. אבל יש אומרים שזאת היתה הצעתו. אומרים שהממשלה הסמיכה אותו לכך את האפשרות של הסכם חדש להפסקת אש בארצות-הברית. אני משער שהוא בירר. והוא חזר אלינו, וב-13 בדצמבר הוא מסר את ההודעה הבאה: "נסיעתי לא שינתה באופן יסודי שום דבר; היימולדה החליטה כי לא תחזור לשיחות יארינג עד שלא ייווצרו תנאים מתאימים. אם אתם שואלים אותי — הרי שהתנאים עדיין לא קיימים." זה היה אך לפני שבועיים. יש הסכם הפסקת אש חדש? האמריקאים החיעו: אין אנו שותפים עוד לשום הסכם הפסקת אש; זוהי קריאת העצרת; הצדדים קיבלו אותה; אנו לא נתערב עוד. הלך שר הבטחון בשם הממשלה למפקח מטעם האו"ם וביקש לברר בקיור: האם אפשר לדבר על הסכם חדש להפסקת אש? המצרים אף לא רצו לדבר על נושא זה, אף לא רצו להתייחס לשאלה הזאת. אין הסכם חדש להפסקת אש. יש הפסקת אש עד ה-5 בפברואר 1971.

התנאי השני: ביקשנו מארצות-הברית של אמריקה שבמקרה מסויים או במקרים מסוימים תבטיח לנו שהיא תהיה נכונה להטיל וטו במועצת הבטחון. אלה אינם סתרי תורה; עוד מעט אביא את כל המובאות הגלויות. אבל לפני שאביא אותן אנסה, אדוני היושב-ראש, יחד עם כל חברי הנכנסת, לנחת מה קרה לנו בעניין ההחלטה 242 של מועצת הבטחון.

לא אספר איזו עמדה, לגבי החלטה זו, קבעה ממשלת הליכוד הלאומי במשך שלוש שנים תמימות. לא משום שהדברים כמוסים; להיפך, משום שהם ידועים. דבר לגופו של העניין. ההחלטה היא קובעת כלל לגבי מלחמת ההתנגדות של ששת הימים; איסור מוחלט של רכישת שטחים על-ידי מלחמה. ולכלל כובש זה לגבי מלחמת ההתנגדות שלנו מתחברת התביעה: נסיגה משטחים שנכבשו בסיכסוך האחרון.

מה היינו צריכים לעשות בהחלטה הזאת? איך הגענו למצב בו הפכנו אותה לטוב, ואנו מבקשים מן

למולדתנו. לכן צריכה המערכה היהודית והכלל-אנושית כנגד הגסיון הראשון הזה להעמיד שני יהודים לפני כיתת ירי רק משום שיצאו לשוב למולדת — לכן צריך המאמץ הכללי הזה, ביחד בימים אלה, לגבור, גם מה וגם ברחבי תבל.

אדוני היושב-ראש. שום דבר אנושי אינו זר לנו, לאנשים שגלחמו ומוסיפים ללחום על צדק, על חירות ועל כבוד האדם. משום כך אשמיע מעל במת הכנסת גם קריאה שנייה: בל יוצאו להורג הלוחמים הבסקיים. גם מוסקבה וגם מדריד צריכות לדעת, על פי גסיון ההיס-טוריה ובייחוד על פי גסיון דורנו, כי בגרדומים ובכיתות-ירי אין שוברים רוחם של לוחמים. ובצהרי-היום, אדוני היושב-ראש, שמחתי לשמוע כיהודי, מפייה של תחנת השידור של התנועה הלאומית הבסקית, כי המה, הלוח-מים שם, מזדהים עם מלחמתנו להצלת הלוחמים במוס-קבה. זה המוסר בשלמותו, ולא כפל-הלשון — לתבוע להמיר את פסקי דין המוות בבורגוס ומצד שני להחליט לשלוח למוות את אחינו בלנינגרד.

באשר להחלטת הממשלה שהובאה לפנינו על ידי הגברת ראש הממשלה, אדוני היושב-ראש, אולי היה, אך לא אזכור ולא אדע, מקרה דומה בו ממשלה מביעה אי-אמון בעצמה, מפרה החלטותיה, מתכחשת להצה-רותיה, מבטלת עמדותיה ומשברת אמינותה. ב-16 בנו-במבר שאלתי את הגברת ראש הממשלה ואת חבריה: האם תקיימו את החלטתכם מ-6 בספטמבר האומרת במפורש: "כל עוד לא יוגשם הסכם הפסקת-האש" הקפאה במלואו ויחזור המצב לקדמותו לא תוכל ישראל להשתתף בשיחות יארינג? שאלתי: תקיימו את ההחל-טה הזאת או לא? השיבה לי הגברת מאיר: כשנחליט לא לקיים, נודיע לך. התחייבות זו קויימה. החליטו לא לקיים והודיעו לנו. יש אומרים: משנים החלטות כאשר משתנות הנסיבות. מבחינת ההחלטה המפורשת הזאת, שאינה ניתנת אלא לפירוש אחד ואין זולתה, לאמור: לא הוחזרו הטילים — לא נחזור לשיחות. מה הן הנסיבות שנשתנו? הטילים הוחזרו? טילים הוחזרו? טיל הוחזר? מאז ה-8 באוגוסט הגישה ממשלת ישראל 31 תלונות על הפרת הפסקת-האש-הקפאה על ידי מצרים. אילו נסיבות נשתנו לטובת ביטול ההחלטה המפורשת הזאת? המצרים, אדוני היושב-ראש, הגיעו לרווייה בהצבת טילי ס.א.2 וס.א.3. הם אינם זקוקים עוד לקידום טילים נוספים. אבל מלבד ההפרה החמורה הזאת, שעליה דיבר ראש הממשלה וכמעט כל חבריה בנוסח: "בצל הטילים לא נלך לשיחות"; "אם מישהו מוציא אדגק מכיסך, אין תסמוך על הסכם אתו"; "אין טעם לדבר על הסכם חדש אם הסכם כל-כך פשוט כבר הופר" — ועוד — הייתי יכול למלא את כל זמני בציטטין מאז ה-6 בספטמבר, שלפיהם בשום אופן לא נלך לשיחות כל עוד המצב לא יוחזר לקדמותו — נוסף על היתרון האסטרטגי הרציני מאו, שהאיוב השיג על ידי הפרה צנינית זו של הסכם פשוט ומפורש, נוצרה סביב הפרה זו פילוסופיה שלמה, ובצדק, ביחס לכלל הגדול: קיום הסכמים; והגברת ראש הממשלה לא פסקה מלומר, בארץ ובחוץ-לארץ: מה טעם ללכת ולדון על הסכם חדש כאשר הסכם זה הופר לחלוטין בן-לילה והפרתו נמשכת? בדברים האלה עדיין יש טעם, או טעמים כבר ניטל מהם לחלוטין? מה תאמרו עתה, מבחינת הכלל הגדול של קיום הסכמים? אף-על-פי שהטילים לא הוחזרו יש לנו אמון בהסכם עם המצרים. או — אף-על-פי שאין לנו אמון בהסכם עם

סירבו להבטיח להטיל וטו במועצת הבטחון והזכירו לנו את האינטרסים החיוניים של ארבע המעצמות.

התנאי השלישי: תכנית רוג'רס. שום סתרי תורה. אמנם כן, ביקשנו מן האמריקנים לומר לנו שהם מסתל-קים מתכנית רוג'רס, והם השיבו בלאו מוחלט. נכון, היו הדעות שונות, ולאחרונה יש לנו הרושם שההדעה של הנשיא ניקסון, או ההודעה של מזכיר המדינה רוג'רס או אף של מר סיקסו, היא בשבילנו בבחינת הצהרת בלפור חדשה, מסתכלים בכל פסיק, אבל לי יש מסמך פשוט. לאחר ביקורו של שר הבטחון בארצות-הברית, ולאחר הופעתו בתכנית "פגוש את העתונות", שבה אמר בין השאר שישראל לא תסתפק בתיקונים קלים לגבי קווי ה-4 ביוני 1967, הופיע דובר ממשלת ארצות-הברית — לא צריך לומר מחלקת המדינה, אין שתי ממשלות בארצות-הברית — ואמר כהאי לישנא: מדיניותה של ארצות-הברית היא זו שהכריז עליה מזכיר המדינה בדצמבר 1969. תכנית רוג'רס קיימת. לא רק שאמריקה לא ניתקה עצמה ממנה; להיפך, הביאורים האלה הביאו לאישורה מחדש.

אין נוצרו התנאים החדשים לשבירת ההחלטה מן ה-6 בספטמבר והסכם הפסקת-אש חדש — אין; הבט-חת וטו — אין; תכנית רוג'רס — קיימת. מה התנאים המדיניים המאפשרים או מצדיקים את הפרת ההחלטה, שאתם בעצמכם קיבלתם אותה וניסחתם אותה מלה במלה?

בשני מקרים גם יחד שום קבוצת בני-אדם, שום ממשלה, אינה יכולה להיות צודקת. הממשלה יכלה להיות צודקת באמרה, כי היא סוברת שהשיחות עם ד"ר יארינג יש בהן סיכוי להשיג הסכם ושלוש. לו זה היה נכון, אסור היה להפסיק את השיחות האלה לפני ארבעה חודשים. סיכוי כזה! אם מפסיקים — בשני המקרים היא אינה יכולה להיות צודקת. הממשלה מחליטה והפסיק את השיחות בגלל הפרת הסכם שתקבלה באוור תעלת סואץ — היא יכולה להיות צודקת; אבל כשהיא מבטלת את ההחלטה הזאת, אף-על-פי ששום טיל לא הוחזר — בשני המקרים היא אינה יכולה להיות צודקת. הממשלה יכולה להיות צודקת כשהיא מבקשת הבטחת וטו מן האמריקנים מתוך הנחה שתקבלנה; אבל כשהאמריקנים אומרים להבטחת וטו לאו — בשני המקרים, כשהממשלה מחליטה ללכת שוב לשיחות יארינג, היא אינה יכולה להיות צודקת. הממשלה יכולה להיות צודקת כשהיא מבקשת הסכם חדש להפסקת-אש, מתוך הנחה שהיא תקבלה; היא אינה יכולה להיות צודקת כשהיא אינה מקבלת אותו ואומרת שהתנאים המדיניים הוכשרו. הממשלה יכולה להיות צודקת כשהיא מנסה לברר אם תכנית רוג'רס קיימת; אם אינה קיימת — ינחא; אבל כשהיא מקבלת הודעה שתכנית רוג'רס שרירה וקיימת — בשני המקרים גם יחד היא אינה יכולה להיות צודקת. איננו חיים תחת דיקטטורה כמו בפולין, שם דרושות הפגנות דמים כדי שממשלה תודה בשגיאתה. פה אדם הוא בן-חורין לחשוב. באחד המקרים הממשלה יכולה לטעון: אני צודקת; בשני המקרים — בשום פנים ואופן לא.

השיחות עם ד"ר יארינג אין בהן שום סיכוי להביא להסכם. זו חובתנו לומר לבית ולציבור כולו. על פי מה שקראתי אצל רסטון, זוהי דעה לא רחוקה מדעתה של הגברת ראש הממשלה. זוהי מלכותה, היתה ונשארה.

האמריקאים שייגנו עליה? אם יציעו פירוש רע, ערבי, סובייטי, צרפתי להחלטה זו — או אז ביקשנו מהם: תצביעו נגד, וזה יהיה וטו; תגנו על החלטת מועצת הבטחון.

פרופסור לאוטרפכט כתב בקשר להחלטה זו, 242: "שינוי טריטוריאלי אינו יכול להתבצע כראוי כתוצאה משימוש בלתי חוקי בכוח" (ההדגשה על המלה "בלתי חוקי" במקור) "אבל מחיקת המלה "בלתי חוקי" פירו-שה שינוי בתוכן המהותי של הכלל והפיכת ערובה חשובה של יתרון חוקי למגילת זכויות לתוקפן; כי אם לעולם אין להשתמש בכוח כדי לבצע שינוי טריטוריאלי חוקי — הרי אם שטח עבר פעם מיד ליד כתוצאה משימוש בלתי חוקי בכוח, חוסר החוקיות של המצב כפי שנוצר מתרוקן ("Sterilized") על-ידי האיסור להשתמש בכוח כדי להשיב על כנו את הריבון החוקי. דבר כזה אינו יכול להיחשב לסביר או נכון". זאת גם דעתו של המומחה השני הגדול למשפט בינ-לאומי, פרופסור שובל. במקום לומר: כלל כוב קבעתם, הסותר את המשפט הבין-לאומי, ובמיוחד בימים בהם שר החוץ של גרמניה יוצא לווארשה ולמוסקבה וחותם על הסכמים, שלפיהם גר-מניה מכירה שבחוק וכדין יושבת רוסיה בפרוסיה המז-רחית, וכחוק וכדין יושבת פולניה על הקו אודר-נייסה, ונרכשו שטחים למאות אלפי קילומטרים מרובעים על-ידי מלחמה, ובצדק, משום שהיתה זו מלחמת התגוננות נגד התוקפן הגרמני; הוא הדין לגבינו: רכישת שטחים על-ידי מלחמה כזאת בצדק היא, בהתאם למשפט הבין-לאומי, משום שזאת היתה מלחמת התגוננות נגד תוקפן שרצה להשמיד אותנו ולא רק לחסל את מדינתנו — במ-קום כל אלה הגענו לכך, שההחלטה 242 על הכלל הכוב הזה לגבינו הפכה למעין שיא של טוב, ואנחנו מבקשים את ידידנו האמריקאים שיקימו סביבה חומת מגן.

אבל מה הם השיבו לבקשה הזאת, במקרה כזה — וכוה להטיל וטו? על כך נשמע מפיו של גיימס רסטון, עתיר המנגנים והאינפורמציה, בעקבות שיחותיו עם הגברת ראש הממשלה ועם פקידים בכירים בווישינגטון. כך כתב (אני מתרגם מלה במלה): "הגברת מאיר דיברה כמעט מתוך הנחה כי השיחות באו"ם תחת יארינג ייכשלו, ובמקרה כזה עלולה ישראל לעמוד בפני אפשרות של ההלטה חדשה של האו"ם שתציע גבולות מפורטים". ולהלן: "ברור משיחות עם פקידים אמריקאים כי בנקודה זו התקיימה בימים האחרונים התמקחות קשה, ובעוד ארצות-הברית הודיעה לממשלת ישראל כי היא לא תהיה צד להחלטה מעין זו (to be a party to)", וושינגטון סירבה להתחייב להשתמש בוטו מראש, בה-צורה לממשלת ישראל כי גם לארבע המעצמות הגדולות יש אינטרסים חיוניים באזור".

"ארבע המעצמות הגדולות", אינטרסים חיוניים באזור, איך הם מתבטאים מבחינת העמדה להחלטה 242? רוסיה — קווי ה-4 ביוני 1967; צרפת — הוא הדין; אנגליה — כמעט הוא הדין; ארצות-הברית של אמריקה — קווי ה-4 ביוני 1967, עם תיקונים קלים. גברתי, לדעתי עשית היום משגה חמור מאוד כאשר אמרת שהאמריקנים דוגלים בגבולות בני-הגנה ליש-ראל. לו היית מוסיפה: אבל הם חושבים שגבולות בני-הגנה הם קווי ה-4 ביוני 1967 עם תיקונים קלים — היית אומרת דבר נכון. כשאת אומרת רק את החלק הראשון ולא מזכירה לבית ולאומה את החלק השני — יש בכך משגה חמור. אבל זוהי עובדה. האמריקנים

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
הם יסתדרו ביניהם.

מנחם בגין (גח"ל):

אני מקווה שלא ב"עולם-הזה" גם לא בעזרתו. בינתיים אני רוצה לומר, אדוני היושב-ראש, באמת נשתנה משהו בבית הזה. כאשר אנחנו אמרנו: בשום פנים ואופן אין עוד לחלק את ארץ-ישראל המערבית, האשמתם אותנו, שהגה הוכחה שאיננו רוצים בשלום. זו היתה טענה שאין לי ביטוי פרלמנטרי כדי להעריך אותה, לכן לא אעריכנה. כי אתם יודעים ש"התורה שבעל-פה" של המערך היא: עזה, ירושלים, רמת הגולן, עמידה על הידן, רצף יבשתי בין אילת ושרם-א-שייך. בדיוק על אותה תורה אמרו הערבים רק לפני ימים מספר: אין על מה לדון. אם על כך אין מה לדון, להאשים יהודים שאינם רוצים בשלום, זה מרחיק לכת. אני רוצה לשאול את חברי-הכנסת חזן: עכשיו אתה מאשים את המפד"ל שאינה רוצה בשלום?

יעקב חזן (המערך, עבודה-מפ"ם):
עוד מעט אגיד.

מנחם בגין (גח"ל):

המעגל מתרחב. לאור החלטת המפד"ל אפשר לה-גיד בבטחון גמור, שיש בכנסת הזאת 44 חברים שהצ-הירו עמדתם נגד כל חלוקה מחדש של ארץ-ישראל המערבית. אם הבינתי את דבריו של שר הבטחון - אם הבינתי אותם היטב - לפיהם אין למי למסוד את יהודה ושומרון - אני שוב מדבר בוהדות - האם עלי להבין שאם יהיה למי למסור, או - ? אבל שר הבטחון אמר שאין למסור. זו קביעה עובדתית. ואני המעגל מתרחב עוד יותר, כי אם זו דעתו של שר הבטחון, דעתו של שר התחבורה לא תהיה רחוקה ממנה. ואני סבור שאולי ימצא עוד איש בנזן שיתמוך בדעה זו; אולי גם יוסף בן-פורת יתמוך בזה.

אדוני היושב-ראש, הדברים רציניים מאוד. אני חושב שהכוחות בכנסת הם לפחות שקולים לגבי חלוקת ארץ-ישראל המערבית היום הזה, בלי לקחת בחשבון את יצחק טבנקין ואת כל שאר חברי מפלגת העבודה שעמדתם ידועה. ומי יכריע בין הכוחות שהם שקולים? הסתכלו בספסלים. תישאר שאלה זו תלויה בחלל האוויר. על רקע הנאמנות לארץ ישראל, והזכות עליה, אני רוצה לומר משהו בקשר עם כותרת גוראה, אווילית - אני מקווה שהידיעה עצמה אינה נכונה - "שטחים תמורת יהודים" או להיפך. כלומר, שאם רוסיה תסכים ליציאת יהודים לישראל, אנחנו תמורת זאת נהיה מוכ-נים לוותר על שטחים. אני מקווה שהידיעה עצמה אינה נכונה.

(חבר-הכנסת א. שוסטק קורא קריאת-ביניים)

הרי אמרתי שאני מקווה שהידיעה אינה נכונה. אני מדבר על הכותרת. אני רוצה לספר משהו לכל חברי הכנסת. נפגשתי עם אחת הבנות שעלו משם, ותוך כדי שיחה היא אמרה לי: הציונים ברוסיה - ושם הציונות היא בלי מרכאות כפולות, שם זה מושג אדיר, היסטורי ומיסדי - הציונים ברוסיה אומרים: מוטב שנאבד ובל תיסוגו. נחרדתי מאוד. חשבתי שהיא מתכוונת לאיזה תסביך-מצדה, שאנו כאילו הולכים לאבדון מתוך גבורה.

אתם קוראים לשיחות אלה משא-ומתן על הסכם. איפה המשא-ומתן? עם מי אתם מנהלים משא-ומתן? עם סאדאת? עם הוסיין? השיחות הן עם ד"ר יארינג, על פי כתב סמכות: ביצוע החלטת מועצת הבטחון 242, התחייבות לנסיגה, פרוצדורה שהוא יקבע אותה כולה. משא-ומתן על הסכם שלום - היכן היסוד?

בינתיים התברר, שאם תתחדשנה השיחות עם ד"ר יארינג - לא בחסותו של ד"ר יארינג, כמו שמספרים למען אשליה עצמית והטעיה ציבורית - אנחנו לא נתחיל מבידור הגבולות; אנחנו נשאל: מה היא מהות השלום. אני מבקש שהממשלה תשקול לא רק מה היא מחליטה, היא כבר הוכיחה שהיא יכולה פעם לומר כך ופעם לומר את ההיפך; לאן היא הולכת, לאן היא מוליכה? כמה זמן אפשר יהיה לברר את העניין של מהות השלום? אתם מוכנים לחתום הווה שלום? הת-שובה מוכנה מראש, נאמרה על-ידי סאדאת גם לרסטון. אתם מוכנים לשניינים טריטוריאליים לגבי קווי ה-4 ביוני 1967? התשובה כבר נאמרה מראש, גם היא על-ידי רסטון. כמה פעמים צריכים הערבים לומר: קווי ה-4 ביוני 1967, ואחר כך - החזרת זכויותיו של העם הפלשטינאי?

יש איפוא יסוד להניח, על פי ההגיון, שלכל השאלות האלה ישיבו כמו שהשיבו לקושיה ביחס להסכם חדש להפסקת-אש: כל מה שהיה לנו לומר אמרנו בכתב הסמכות לד"ר יארינג. ואז? בכל זאת ד"ר יארינג רוצה - איך הוא אומר - לקדם הסכם. יבקש מפה מאתנו. כי מן הצד השני הוא קיבל מפה, הוא יקבל אותה, קווי ה-4 ביוני 1967. תגישו מפה או לא? גברתי ראש המ-שלה, אל נא באפה, אל תשיבי לי עכשיו: כשנחליט לא להגיש - נודיע לך.

השר י. גלילי:

אולי תנסח לנו תשובה? אולי תנסח לממשלה את התשובה לשאלה שלך?

מנחם בגין (גח"ל):

אני יבקשתי ברגע זה, עמיתי לשעבר גלילי, תשובה מן הממשלה. אבל תקבל גם את תשובת האופוזיציה, בהחלט. תשובה אחת כבר נתתי: קיים את ההחלטה שאתה היית בין מנסחיה.

אני חושב שהממשלה הזאת לא תהיה מסוגלת להגיש מפה. הנהלת המפד"ל החליטה, כי היא לא תהיה בשום פנים ואופן שותפת למפה שלא תכלול את יהודה ושומרון. נכון, חברי-הכנסת יצחק רפאל? האם החלטה זו עומדת בתקפה?

(קריאות-ביניים)

האם הדבר הזה משמח אותך, גברתי ראש המ-שלה? מה שר החוץ רוצה לומר לי? אני לא מתרגז כאשר יש קריאות-ביניים.

(חבר-הכנסת י. קרגמן קורא קריאת-ביניים)

זו איננה קריאת-ביניים שכדאי להקדיש לה זמן. מקובל להציג שאלה לממשלה. הממשלה יכולה לא להשיב.

המפד"ל לא תרצה להגיש מפה בלי יהודה ושומרון. הרוב במערך לא יוכל להגיש מפה עם יהודה ושומרון. איך תגישו מפה?

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (בגין, ארזי, מאיר, ברקה, צדוק, סרלין, ארידור) —

ואמרת לה: בתי, זה לא נכון. מחנוכה מלפני 2135 שנה ועד חנוכה זו, מעולם עם ישראל לא היה כל כך מושג רש וחזק במולדתו. איננו הולכים לשום מלחמת אבדון, לשום מלחמת יאוש, לשום מלחמת מצדה. אמרה לי: טעית, לא לכך התכוונתי. שמענו ברוסיה, שממשלת ברית-המועצות תתיר ליהודים לצאת לישראל אם יש ראל תיסוג לפי דרישתה. ועל כך אמרנו בינינו: מוטב ונאבד ונישאר שם, ולעולם לא נזכה לצאת, ואתם — אל תיסוגו. זה קידוש השם. זו נאמנות למולדת.

אדוני היושב-ראש. כאשר אנו עומדים לפני חיוניות כאלה אסור להבהיל את העם הזה. אחת הטענות היא: אם לא נלך לשיחות יארינג — יפתחו המצרים באש. אם כן, אין לדבר סוף. אם לא נלך לשיחות יארינג — תכנס מועצת הבטחון ותקבל החלטה. אם כן, אין לדבר סוף. אם לא נלך לשיחות יארינג — תהיה התערבות סובייטית גוברת. אם כך — אין לדבר סוף. אני מרוב דאגה אומר: אל תנסו להבהיל את העם הזה. אפרוב להטיל אימים. אבל אסור.

מתוך האחריות הרובצת על כתפי האופוזיציה, ומתוך דאגה לעתידו של עמנו, אני רוצה להשמיע בשלב זה קריאה אל ראש הממשלה ואל כל חבריה, עמיתינו לשעבר בממשלת הליכוד הלאומי: ברגע האחרון אנו מבקשים מכם — שקלו מחדש את החלטתכם הפזיזה האחרונה. אם יכולים אתם לבטל את החלטה על השעיית השיחות, למה לא תוכלו לשקול את האפשרות של הארכת ההשעיה? דרוש לכם נימוק. זה נכון. הכנסת עם עצמכם לבמכון. יש נימוק לדיכום. אמש הודיע סאדאת כי בשום פנים לא יסכים להארכת הפסקת האש. היא קיימת עד ה-5 בפברואר 1971. על פי הדברים שלכם האקדח הוצמד למצחנו. זה איום סחטני שאין למטה ממנו. מדוע לא תאמרו: תחת איום איננו הולכים לשיחות? בסך-הכל מדובר בהפרש של שישה שבועות. אנו דורשים במפגיע החדעה מראש, שהפסקת האש לא תסתיים ב-5 בפברואר. אבל אם הוא מאיים עלינו בביטול הפסקת האש, אנו תחת איום כזה איננו מחדשים את השיחות.

הי"ר ר. ברקה:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת צדוק, ואתריו לחבר-הכנסת בן-מאיר.

חיים יוסף צדוק (המערך, עבודה-מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בישיבה מיוחדת, ביום שישי שעבר — ישיבה ללא תקדים — נתנה הכנסת ביטוי הולם להזדהותה עם אחינו הנדונים במשפט לנינגרד ועם גורל היהודים בברית-המועצות, הנרדפים על עוון רצונם להיות כיהודים ולעלות לישראל.

ברגע זה מופנים עינינו ולבוהינו ללינגרד מתוך הזדהות עם אחינו הנדונים ומתוך תביעה, תפילה וצפייה שהימנע שפרכת דם נקיים. מרגע זה חייבים כל מאווינו, כל מאמצינו, כל פעולותינו, בארץ ובעולם, להיות מכוונים להשגת מטרה זו.

ועתה, אדוני היושב-ראש, לענין שלפנינו. אני רואה עצמי חייב, ממרומי הדיטוריקה של חבר-הכנסת בגין, לרדת למציאות האפורה של מדיניות מעשית ולחזור ולשאול את חבר-הכנסת בגין וחבריו את השאלה, שאולי נראית להם טורדנית ומיותרת, אבל אין מנוס ממנה, והיא: מה אתם מציעים לעשות?

יוסף סרלין (גח"ל):
לא ללכת לשיחות.

זורם ארידור (גח"ל):
הצענו לקיים את החלטת הממשלה שלא ללכת לשיחות.

חיים יוסף צדוק (המערך, עבודה-מפ"ם):
שמענו היום מפי חבר-הכנסת בגין רק הצעה "מע-שית" אחת והיא, שממשלת ישראל תשנה את החלטתה מאתמול להיותם כתוצאה מן הדאון עם נשיא מצרים שהתפרסם ב"ניו-יורק טיימס". אני מניח שהצעה זו הועלתה מתוך בדיחות הדעת ולא מתוך רצינות.

ובכן, חבר-הכנסת בגין, מה אתה מציע לנו? כפי שנאמר כאן, הוא מציע לנו לא לחזור לשיחות. הוא אומר: אנו החלטנו בספטמבר לא להשתתף בשיחות כל עוד לא יוצאו הטילים; הטילים לא הוצאו; לכן אין חוזרים. מאחר שאין סיכוי מעשי ליוצא, הרי — יקרה אשר יקרה, יקוב הדין את ההר — לעולם איננו חוזרים לשיחות. לא חשוב מה היתה מטרת החלטה בספטמבר?

אדוני היושב-ראש. כאשר אנו עומדים לפני חיוניות כאלה אסור להבהיל את העם הזה. אחת הטענות היא: אם לא נלך לשיחות יארינג — יפתחו המצרים באש. אם כן, אין לדבר סוף. אם לא נלך לשיחות יארינג — תכנס מועצת הבטחון ותקבל החלטה. אם כן, אין לדבר סוף. אם לא נלך לשיחות יארינג — תהיה התערבות סובייטית גוברת. אם כך — אין לדבר סוף. אני מרוב דאגה אומר: אל תנסו להבהיל את העם הזה. אפרוב להטיל אימים. אבל אסור.

מתוך האחריות הרובצת על כתפי האופוזיציה, ומתוך דאגה לעתידו של עמנו, אני רוצה להשמיע בשלב זה קריאה אל ראש הממשלה ואל כל חבריה, עמיתינו לשעבר בממשלת הליכוד הלאומי: ברגע האחרון אנו מבקשים מכם — שקלו מחדש את החלטתכם הפזיזה האחרונה. אם יכולים אתם לבטל את החלטה על השעיית השיחות, למה לא תוכלו לשקול את האפשרות של הארכת ההשעיה? דרוש לכם נימוק. זה נכון. הכנסת עם עצמכם לבמכון. יש נימוק לדיכום. אמש הודיע סאדאת כי בשום פנים לא יסכים להארכת הפסקת האש. היא קיימת עד ה-5 בפברואר 1971. על פי הדברים שלכם האקדח הוצמד למצחנו. זה איום סחטני שאין למטה ממנו. מדוע לא תאמרו: תחת איום איננו הולכים לשיחות? בסך-הכל מדובר בהפרש של שישה שבועות. אנו דורשים במפגיע החדעה מראש, שהפסקת האש לא תסתיים ב-5 בפברואר. אבל אם הוא מאיים עלינו בביטול הפסקת האש, אנו תחת איום כזה איננו מחדשים את השיחות.

ראובן ארזי (המערך, עבודה-מפ"ם):
לא צריך לעזור לו.

מנחם בגין (גח"ל):
זוהי קריאתנו אליכם. אבל, כמובן, ההכרעה בידיכם. כאשר הגברת ראש הממשלה נפגשה עם מר רסטון אמרה לו, בין השאר: לא הייתי כנה לו הייתי אומרת לך שאין לי ספקות, שאם נוגלה שוב וריבונותנו תחוסל היא תשוב ותתחדש אי פעם — משום שמצבר היהדות הצרופה הושמד.

גברתי ראש הממשלה, למה לומר דברים כאלה? מדוע להעלותם על דל שפתותיה של בת נאמנה ליש-ראש? אפשרות ששוב נוגלה? השערה שריבונותנו תחוסל, ואז אין שום סיכוי שהיא תחודש? למה? למה להשמיע דברי בהלה והבהלה כאלה בימים אלה?

ראש-הממשלה ג. מאיר:
אם אתה כבר מצטט — מדוע לא תצטט את כל מה שאמרת, ובכלל זה התאריך ומתי בדיוק זה היה?

מנחם בגין (גח"ל):
גברתי, מאמרו של רסטון מונח לפני כל איש היודע קרוא וכתוב. אני הבאתי ציטטה שלמה מן ההתחלה ועד

א-ישובנו לשיחות עשוי להשפיע בכל אחד מארבעת התחומים החיוניים האלה.

ראשית, בענין הפסקת האש - אנהנו בעד הפסקת האש מאז ה-11 ביוני 1967, לא מתוך חולשה אלא מתוך רצון למנוע הרג והרס. העובדה שהמצרים מעוניינים כיום בהפסקת האש אינה גורעת מרצוננו לקיים אותה. האם ההליכה לשיחות מבטיחה המשך הפסקת האש? - לא-דווקא. אנו חייבים להיות מוכנים - ואנו מוכנים - בכל עת לחידוש הקרבות. האם אי-הליכה לשיחות גוררת בהכרח חידוש הקרבות? - לא בהכרח; אבל ההערכה המשותפת ליוזע-דבר ישראלים ולא-ישראלים היא, כי באין פעילות מדינית לא תוכל ההנהגה המצרית לאורך ימים שלא להסתכן בפעילות צבאית, אפילו היא כרוכה בסיכון של תבוסה נוספת. בדבר אחד אני בטוח - מידת הסבירות של חידוש הקרבות, ובמועד מוקדם יותר, היא גדולה הרבה יותר במקרה של אי-הליכה לשיחות מאשר במקרה של הליכה לשיחות. ואני רוצה לשי-אול: האם מוכן אתה, חבר-הכנסת בגין, לומר, כפי שאומרים, "יד על הלב", שאתה בטוח כי לגבי המשך הפסקת האש ולגבי משך הפסקת האש אין נפקא מינה אם חוזרים לשיחות או אין חוזרים לשיחות? האם תוכל לשאת באחריות לחידוש הקרבות אם יבואו כתוצאה מסירובנו ללכת לשיחות?

יש אספקט נוסף לענין הפסקת האש. גם אם חידוש הקרבות הוא בלתי נמנע חייבים אנהנו לעשות הכל - כלפי ידידנו בעולם, כלפי הציבור והנוער בישראל - כדי שיהיה ברור לחלוטין שלא אנהנו גרמנו לחידוש הקרבות. אילו קיבלנו את עצמו של חבר-הכנסת בגין, ולא היינו הולכים לשיחות, והקרבות היו מתחדשים - לא בעקבות עמידתנו על ענין עקרוני חיוני אלא בעקבות סירובנו לחזור לשיחות - הרי איננו מכיר מדינה ידידותית בעולם, שלא היתה מאשימה אותנו באחריות לחידוש הקרבות, ואני חושב שכך היה גורם גם חלק גדול של הציבור בישראל.

ולענין הסיוע הצבאי והכלכלי. בתחום זה השגנו הישגים מרשימים. אנו יודעים על היקף הסיוע הכלכלי. חבר-הכנסת בגין יודע, לא פחות ממני, את ממדיו של הסיוע הצבאי. ארצות-הברית רואה כחובתה לקיים את מאזן הכוחות בין ארצות ערב ובינינו והיא קיימה עד כה חובתה זו הלכה למעשה. אני שואל שוב את חבר-הכנסת בגין: האם אתה, חבר-הכנסת בגין, מוכן לומר, יד על הלב, שאתה בטוח כי לגבי הסיוע הצבאי והכלכלי אלא צות-הברית בעתיד אין נפקא מינה אם אנהנו חוזרים לשיחות או לא חוזרים לשיחות? שמידת ההיענות של ארצות-הברית לתביעותינו בעתיד בשטח זה תהיה שווה, בין שחוזרים לשיחות ובין שאין חוזרים לשיחות?

ולענין הרתעת הסובייטים - האפקטיביות של ההרתעה האמריקנית כלפי הסובייטים תלויה בגורמים שונים. הסיוע הצבאי והאמריקני נותנים לנו הוא אחד הגורמים האלה. הדברים שהאמריקנים משמיעים באזני הסובייטים הם גורם אחר. יש לנו יסוד לחשוב, שארצות-הברית הבהירה לברית-המועצות הבהר היטב את החשי-בות שהיא מייחסת לקיומה ולבטחונה של ישראל, ואני חוזר ושואל: האם אתה, חבר-הכנסת בגין, מוכן לומר, יד על הלב, שאתה בטוח כי מבחינת האפקטיביות של ההרתעה האמריקנית אין נפקא מינה אם חוזרים לשיחות

האם מטרה זו הושגה? מה התנאים הקיימים היום? מה נתחייב מהם? פעם החלטנו - איננו משנים.

אני איננו מקבל גישה תיאולוגית להחלטות פולי-טיות. החלטה פוליטית היא ברירה בין אלטרנטיבות במצב נתון, מסויים. ההמשלה, חבר-הכנסת בגין, צדקה, גם בהחלטתה מספטמבר וגם בהחלטתה מאתמול.

מה קרה בספטמבר? נוכח קידום הטילים, נוכח היסוסים אמריקניים להכיר בעובדות, נוכח נסיונות אמרי-קניים לטשטש את חומרת העניין, היתה לפנינו ברירה: להשלים ולעבור לסדר-היום או לעשות אקט דרמטי של אי-השלמה. אנו החלטנו לעשות אקט דרמטי זה על-ידי הפסקת השתתפותנו בשיחות. אקט זה הביא לנו כמה וכמה הישגים.

משה נסים (גח"ל):

באקט הזה נאמר "עד שיוחזרו", ומוזה אתה מתעלם, אדוני.

חיים יוסף צדוק (המערך, עבדה-מפ"ם):

ראשית, אקט זה הביא את ארצות-הברית להכרה חד-משמעית בעובדות, כפי שאנו ראינו אותך, ולהודות מלאה עם עמדתנו בענין זה. שנית, אקט זה חשף בפני העולם ובעיקר בפני ארצות-הברית את הפרצוף האמיתי של המצרים ושל הסובייטים, את יחסם להת-חייבויותיהם, את אי-מהימנותם. שלישית - וזה אולי העיקר - הוא הביא לנו הגברת הסיוע הצבאי בכמות ובאיכות שלא ידענו כמותם קודם וסיוע כלכלי בהיקף ללא תקדים, הכל כדי לאזן את היתרון שהשיגו המצ-רים והסובייטים בקידום הטילים.

בשדר מטעם הנשיא ניקסון לקונגרס, בו ביקש הקצבה של 500 מיליון דולר למתן אשראי לישראל למימון רכישת נשק - סכום השווה לסכום הסיוע הניתן לכל שאר ידידי ארצות-הברית בעולם - מאשר הנשיא כי סיוע זה ניתן כדי להחזיר על כנו את האיזון אשר הופר על-ידי קידום הטילים.

אני אומר עוד, כי גם לו ידענו מראש שלא יוזן אף לא טיל אחד, חייבים היינו להחליט בספטמבר על הצעד הדרמטי של הפסקת השיחות. זאת היתה החלטה נבונה, החלטה מועילה, החלטה בעתה, בנסיבות של אז; היא הביאה הישגים בתחום המדיני, הצבאי והכלכלי. מיצינו את התועלת שבהחלטה הזאת; אנו עומדים היום בפני אלטרנטיבות אחרות; ואנו חייבים לברור ביניהן, היום האלטרנטיבות הן: לחזור לשיחות או לא לחזור לשיחות; והשאלה היא: איזו משתי הדרכים האלה היא, אם אתם רוצים, הרע במיעוטו או, אם אתם רוצים, הטוב ברובו.

מה מטרתה העיקרית של מדיניותנו? אני חושב שבעיקרן הן ארבע: ראשית, לקיים את הפסקת האש; שנית, להבטיח את המשך התעצמותנו הצבאית והמשך הסיוע הכלכלי מארצות-הברית; שלישית, להביא את ארצות-הברית להרתעה אמינה של ברית-המועצות, שתב-לום את המעורבות הסובייטית ותמנע התערבות סוביי-טית ישירה; רביעית, לקרב ככל האפשר את עמדת ארצות-הברית לעמדתנו ולהבטיח שארצות-הברית תמנע במוסדות האו"ם, ובעיקר במועצת הבטחון, החלטות הפוגעות בנו. אנו חייבים לבחון, לא בחינה רגשית-רטורית, אלא בחינה הגיונית-פארוקטיבית, איך שובנו או

הברית; היא מגבירה את הסיכוי שארצות-הברית תתייצב במועצת הבטחון נגד כל ניסיון לפגוע בנ.

והיפוכה הגמור — אי-הליכה לשיחות: היא עלולה להחיש את חידוש הקרבות; היא עלולה להגביר את המעורבות הסובייטית; היא עלולה לפגוע ברקמת היחסים שלנו עם ארצות-הברית ובסיכויי הסיוע הצבאי והכלכלי. מי שחושב, שאפשר בעת ובעונה אחת גם לא ללכת לשיחות יארינג וגם לצפות לכך שהפסקת האש תימשך; שאפשריים גם בלימת המעורבות הסובייטית וגם המשך יחסים בלתי מופרעים עם ארצות-הברית; גם המשך הסיוע הצבאי והכלכלי וגם תמיכה אמריקאית במועצת הבטחון — מי שכן תושב, חי בעולם דמיוני שיצר לעצמו, בגן עדן של טפשים ולא במציאות המדינית הקשה. על כגון זה אומרים האנגלים: "It is too good to be true".

חבר-הכנסת בנין אמר לנו, שהשיחות שאליהן אנו חוזרים הן לא שיחות בין הצדדים, אלא שיחות עם יארינג, והן אינן כלל שיחות על שלום. אני חושב שמחבר-הכנסת בנין, שתמיד מדקדק עמו בניסוחים, מותר לדרוש שיקפיד על מידה גבוהה יותר של דיוק. אנו לא הולכים לשיחות יארינג; אנו הולכים לשיחות בינינו לבין מצרים, ובינינו לבין ירדן, בחסותו של השגריר יארינג.

יוחנן בדר (גח"ל):

אף לא דרך הטלפון.

חיים יוסף צדוק (המערך, עבדה-מפ"ם):

גם ברודוס, אדוני היושב-ראש, התחילו שיחות תחת האuspices של ראלף בנין. אני מבקש להזכיר, שהסמכות של בנין היתה רחבה יותר מסמכותו של יארינג. בנין היה Mediator, מתווך, בו בזמן שתפקידו של יארינג הוא לקדם הסכם במסגרת העקרונות של החלטת מועצת הבטחון. והשיחות שהתחילו ברודוס, כשיחות בלתי ישירות בחסותו של בנין, התפתחו — כאשר נוצרו התנאים לכך — לשיחות ישירות. אינני ערב ואינני מבטיח ואינני בטוח שכך יהיה גם הפעם. אני תובע רק מחבר-הכנסת בנין את הדיוק. במסמך יארינג נאמר: מטרת השיחות היא להגיע להסכם על כיוון שלום צדק ובר קיימא ביניהן (כלומר, בין המדינות הנוגעות בדבר: בין ישראל ומצרים ובין ישראל וירדן). ובכך, השיחות הן שיחות בחסות יארינג, והמטרה המוגדרת היא: הסכם שלום "ביניהן". קשה לראות מבחינה ישראלית את התבונה המדינית שבהמטעט דמותן של השיחות.

אומר לנו חבר-הכנסת בנין: מה טעם ללכת לשיחות? הרי ברודוס לחלוטין שאין סיכוי שיצמח מהן הסכם שלום, כי פער עצום מפריד בין עמדותינו — גם עמדות המתונים שבתוכנו — ובין עמדות הערבים, כפי שבאו, למשל, לביטוי בהצהרות האחרונות של נשיא מצרים. אם כן, אומר חבר-הכנסת בנין, ברודוס השיחות סופן כשלון. ובכך, וגם אין לי אשליה שהשלום קרוב. הפער בינינו עומד. ואני מוסיף: הסובייטים אינם מעוניינים בשלום; הם מעוניינים בהמשך קיומה של אותה אי-יציבות יציבה, שהיא קרקע פורייה לדחירתם ולהתבססותם באזור. אני נכון להסכים, שהמהמר היום על כשלון השיחות סיכויי לזכות גדולים פי כמה וכמה מסיכויי של המהמר על הצלחת השיחות. אבל אחת מן השתיים: אם מצרים תעמוד על עמדותיה הקיצוניות, לפי ההצהרות הפומביות שלה, ובשל כך ייכשלו השיחות — מה הסכנה שבהליכה

או אין חוזרים לשיחות; כי ארצות-הברית תבלום את המעורבות הסובייטית באותה מידת תוקף, בין שנחזור לשיחות ובין שלא נחזור?

ולבסוף, עניין קירוב העמדות של ארצות-הברית לעמדותינו. בעניין זה חל שינוי יסודי מאז יוני 1967. נשארנו בעינם הדברים המשותפים, ואלה הובהרו בההרה נוספת בשבועות האחרונים; ונשארנו בעינם גם חילוקי הדעות. הובהר שוב שהאמריקנים גורסים, כמונו, ראשית, שקביעת הגבולות הסופיים היא עניין למשא-ומתן ולהסכם בין הצדדים; ששום חילוי ישראל לא יפונה מן השטחים המוחזקים כל עוד לא הושג הסכם שלום מחייב שיניח את דעת ישראל.

נשאר בעינינו סלע המחלוקת העיקרי: התכנית הקרויה על שם רוג'רס. לפני שנה בדיוק נמרץ, ב-29 בדצמבר 1969, קיימנו בכנסת דיון על תכנית רוג'רס. עמדתנו השלילית, שנתגבשה אז, בעינה עומדת. בההרנו עמדתנו לאמריקנים הבהרנו היטב ולא השארנו בלבם צל של ספק בעניין זה. אני מניח שלא ביקשנו, ולא דאינו טעם לבקש, מארצות-הברית שתסתלק מפורשות מתכנית רוג'רס. ביקשנו להבטיח שבכל משא-ומתן על גבולות תהיינה ידינו חופשיות, ללא זיקה לתכנית רוג'רס או לתכנית טריטוריאלית אחרת שאינה שלנו; ויש לי יסוד להניח שזה הובטח.

ארצות-הברית קיבלה את עקרון ההסכמיות — העיקרון שקביעת הגבולות היא עניין למשא-ומתן ול-הסכם. מי שגורס את עקרון ההסכמיות חייב, כמסקנה הגיונית בלתי נמנעת, למנוע כל ניסיון להכתיב גבולות שלא בדרך המשא-ומתן וההסכם, למשל, על-ידי החלטת מועצת הבטחון. עקרון ההסכמיות מחייב סיכול כל ניסיון לקבוע הסדר טריטוריאלית שלא בדרך הסכם בין הצדדים, יהיה ההסדר אשר יהיה, יהיה זה הסדר נוח לערבים או הסדר נוח לישראל. ראש הממשלה אמרה היום בנאומה, שיש לנו יסוד להניח כי ממשלת ארצות-הברית לא תהיה שותפה לקביעת פתרונות מטעם מועצת הבטחון בנושאים טריטוריאליים. לזאת אני רוצה להוסיף, שאם ארצות-הברית מבטיחה שלא להיות שותפה לניסיון כזה במועצת הבטחון — היא לא תצא ידי חובתה, אלא אם תשתמש בזכות הווטו שבידיה לשם סיכול הניסיון, שאם לא כן — היא תהיה שותפה לעניין על-ידי מחדלה.

בתחום זה — עניין הגבולות העתידיים של ישראל בתנאי שלום — עוד צפויים לנו ויכוחים ומאבקים עם ארצות-הברית, ביחסי כבוד הדדיים, כיאה לשני עמים שידידות עמוקה ואינטרסים משותפים קושרים אותם זה לזה. אין לנו מנוס ממאבק על עניין שאנחנו רואים אותו כחיוני לקיומנו ולבטחוננו.

ואני שוב שואל: חבר-הכנסת בנין, האם אתה מוכן לומר, יד על הלב, שאתה בטוח כי לגבי הסיכוי שארצות-הברית תתקרב לעמדתנו, לגבי הסיכוי שארצות-הברית תעמוד לימינו במועצת הבטחון בבוא העת, אין נפקא מינה אם נלך לשיחות או לא?

אני משוכנע, אדוני היושב-ראש, שהליכתנו לשיחות בשעה זו משרתת את המטרות העיקריות של מדיניותנו: היא מגבירה את הסיכוי להארכת הפסקת האש; היא מגבירה את הבטחון בהמשך הסיוע הצבאי והכלכלי; היא מחזקת את ההרתעה האמריקאית כלפי הסובייטים; היא מעמיקה את הידידות ואת ההבנה בינינו לבין ארצות-

לשיחות? אדרבה, יידע העולם שלא בגלל סירובה של ישראל ללכת לשיחות, אלא בגלל סירובה של מצרים לעשות שלום, נכשל העניין. אבל אם למרות הצהרותיה הפומביות תגיע מצרים לכלל מסקנה שהיא חייבת, למורת רוחה, לשנות עמדותיה ולהיכנס למשא ומתן אמיתי שיהיה בו משום give and take - הרי יהיה זה הישג ישראלי גדול. ואנו איננו פטורים מלברר את הסיכוי הזה, אפילו הוא קלוש.

אדוני היושב-ראש, אנחנו הולכים לשיחות ועלינו להיערך לקראתן. צפויים בשיחות אלה קשיים וסבכים ומשברים לעתים מזומנות. אני מניח שבכל הזדמנות כזו ודאי יימצא מי שיאמר לנו: אמרנו לכם, על משקל we told you so. ובכן, אנו אומרים מראש: יהיו קשיים על כל צעד ושעל, אלא שהקשיים והסכנות שבאי-הליכה לשיחות גדולים מהם. כל קושי הכרוך בהליכה לשיחות קיים ביתר שאת ובמועד מוקדם יותר באי-הליכה לשיחות. אמ, למשל, למועצת הבטחון דאגתנו, הרי אם נלך לשיחות והן תכשלנה, קרוב לוודאי שאז תתכנס מועצת הבטחון וייעשה בה נסיון לקבל החלטה נגדנו; תהיה לנו אז תביעה מארצות-הברית לסכל את הנסיון. אם לא נלך לשיחות, כי אז ודאי שתתכנס מועצת הבטחון, ומיד, ותתקבל בה החלטה נגדנו. בהתכנסת ארצות-הברית.

אדוני היושב-ראש, לא מתוך חולשה צבאית ולא מתוך מצוקה מדינית אנחנו הולכים לשיחות. אם לא תהיה ברירה - אנחנו נילחם שוב, וננצח. אנחנו הולכים לשיחות, כי שקלנו את שיקולנו או והגענו לכלל מסקנה שההליכה לשיחות בשעה זו מקדמת את ענייניה של ישראל, ואולי - אולי - פותחת פתח להמשך הפסקת האש, ובהמשך הדברים למשא ומתן, להסכם ולשלום.

היו"ר ר. ברקת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, ואחריו - לחבר-הכנסת חוץ.

ישראל שלמה מאיר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מתלבטים אנו היום בבעיה שאין, נדמה לי, אף אחד שיכול בבטחון לענות על כל השאלות הנוקבות המתעוררות בעקבותיה. חבר-הכנסת צדוק שאל כמה שאלות את חבר-הכנסת בגין. אינני יודע מה תשובה תהיה לו אם אשאל אותו אותן שאלות. דומני שגם לו לא תהיה תשובה, גם הוא לא יוכל לענות בבטחון על מה ששאל.

העם היהודי מנועריו שוחר שלום, וכבר קבעו חכמינו וזכרונם לברכה ש"לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל יותר מהשלום". ועם זאת, אף פעם לא נרתע העם ממאבק, אפילו צבאי, כדי להגן על עצמו, על ארצו, על ערכיו התרבותיים. את דגל המלחמה שהביא נס חנוכה, שאנו חוגגים בימים אלה, העלו דווקא כהנים ובני כהנים, השבט קיימל בעם אנשים אוהבי שלום ורודפי שלום.

הרבה פעמים אמרו לנו בזמן האחרון, ואנחנו שומעים זאת על כל צעד ושעל, שאין לנו ברירה, אנחנו נמצאים במצב שעלולים להפסיד ידידים, להפסיד תמיכה, להילחץ על-ידי מועצת הבטחון, עצרת האו"ם, ומה לנו לעשות במצב של אין-ברירה?

אין זו פעם ראשונה שהעם עמד במצב של אין-ברירה. אבל מעולם לא היתה תגובתו למצב הזה שצריכה

יחד עם הכלל של "שלום שלום אמר ה' לרחוק ולקרוב" נאמר גם "ואין שלום אמר ה' לרשעים". פירוש הדבר, ששלום הוא דו-צדדי. שלום אינו חד צדדי, שרק צד אחד יכול להגשים אותו. אצל רשעים המושג שלום בכלל אינו קיים, ועם כל רצונו ושיאפתו להגיע לשלום עם שכניו, אי-אפשר להגיע לכך כל זמן שהמושג הזה זר ומוזר להם, וזו הבעיה שצפנינו.

הפסקת האש שאנחנו עומדים לפניה היום, עם שיחות יארינג, מה היא אומרת בשבילנו? למעשה, מכל מה שנאמר על-ידי סאדאת, ועם כל מה שיודעים אנו גם מקודם, האם אנחנו מקבלים שהם הסכימו להפסקת אש מתוך כך שרצונם ושיאפתם הם לשלום? או שהיו להם נימוקים אחרים לכך? וכאשר נעלמים הנימוקים האלה, הרי כל השיחות שלנו לא ישנו את המצב.

מאז קיום המדינה היתה ידנו שלוחה לשלום ולשיחון פעולה, אפילו בויתורים גדולים. המדינה קמה בחלק מארצנו, חלק מנחלתנו, ולמען השלום היינו נכונים להצטמצם באותו חלק, ולא העלינו ולא דרשנו להחזיר לנו את מולדתנו השלמה, אף-על-פי שלמעשה היא נגולה ונכבשה על-ידי גורמים שאין להם ולא היתה להם שום זכות עליה, מצרים מזה והממלכה ההאשמית מזה. אולם הרבה שליחים למקום, ובמאי-יוני 1967 כפו עלינו מלחמה שבה החזרנו את מולדתנו לבעלותה ההיסטורית, החוקית והמוסרית. גם אחרי הנצחון המזהיר שהשגנו בעזרת העם, על-ידי גבורה עילאית של בנינו ובנותינו ושל העם כולו, פנינו לשכנינו ברצון ושיאפה לשלום ולמנוחה. ביקשנו להיפגש ולשוחח. אולם כל פניותינו נענו בשלילה על-ידי אלה שאינם מבינים את המושג שלום.

גם היום כמעט שאין גורם במדינה שאינו נכון לשיחות עם שכנינו, בתנאי שתהינה כנות ומבוססות על הכרה בעצמאותנו וזכויותינו. אבל לצערנו מצב כזה לא נוצר ועדיין אינו קיים.

לפי זימת מוכיח המדינה של ארצות-הברית, מר רוג'רס, הסכימה ממשלת ישראל, אחרי לבטים רבים, ללכת לשיחות בתיכונן של ד"ר יארינג. אולם עוד לא התחילו השיחות וכבר נתברר כי פניהן של מצרים, ואולי גם של ירדן, למלחמה ולא לשלום, ותקופת השיחות היא בשבילן ההזדמנות להתכונן ביתר שאת למלחמה, למלחמת השמדה.

ואז, החליטה הממשלה, בצדק, להשעות את השיחות

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (בן-מאיר, מאיר, בגין ברקת) —

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

נוסף על-כך, הרי המפד"ל, לפי מצעה ואמונתה המבוססת על תורת ישראל, איננה יכולה להסכים לוו"ת תורים על חלק מן המולדת, על יהודה ושומרון, במיוחד, המהווים חלק מהבטחת אלקים ממעל שהוגשמה בדורנו, בעזרת השם יתברך, בקבוצות גדולים ובמסירות נפש כללית של כל העם.

מנחם בגין (גח"ל):

To accept and to carry out

ראש-הממשלה ג. מאיר:

לא נכון, אתה יודע זאת.

היו"ר ר. ברקת:

חברי-הכנסת בגין, אתה מקיים דו-שיח עם ראש הממשלה. עכשיו מדבר חבר-הכנסת בן-מאיר.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

גם הפעם נתחלקו הדעות בתנועתנו. היו כאלה שהיו בדעה שהשינוי היחיד הוא שנתקבלו החלטות עצרת או"ם, שעל דעת כולנו או רובנו — וראש הממשלה בכלל זה, אם אינני טועה — אל לנו להתחשב בהן, לא במועדים שקבעה עצרת האו"ם ולא בהחלטות האחרות שלה. או"ם הוכיח את עצמו כחד-צדדי לגמרי. מאידך גיסא היתה דעה שאמרה, שבכל זאת יש להסתכן אפילו בשיחות, גם היום, בלי שהשתנה המצב, מתוך רצון למצות את כל האפשרויות על אף העובדה שקלושות הן ביותר, מתוך תקווה, דרישה ואמונה שהן לא יביאו לנסיגה מחלקי המולדת. נשמעה גם הצלגה, בשקולנו, הדעה — ואני חושב שראוי להביא זאת כאן — שאם בכל זאת יחליט הרוב לחזור לשיחות יארינג חובה על תנועתנו לתת שכם לאחריה, לעודד ולחזק את הממשלה שתצטרך, במקרה כזה, לעמוד במבחנים קשים ביותר ולמנוע, בימי גורל כאלה, משברים ממשלתיים.

הנהלת המפד"ל, עם כל התלבטויותיה, הגיעה איפוא להחלטה, שאם הרוב בממשלה ובכנסת יהיה בעד חזרה לשיחות יארינג היא תתמוך בממשלה וברוב הכנסת, הגורס בשלב זה לחזור. כדי שהדברים יהיו ברורים אצטט מהחלטת הנהלת המפד"ל: "הנהלת המפד"ל וסיעתה בכנסת החליטה, כי על אף מאמצייה הגדולים של ממשלת ישראל לא הובטחו כל התנאים לשוב לשיחות יארינג, שהופסקו בשל הפרת הסכם הפסקת האש על-ידי המצ"ר. יחד עם זאת החליטה ההנהלה, כי אם תחליט הממשלה בחיוב על חידוש ההשתתפות בשיחות יארינג, לא תגרום סיעת המפד"ל למשבך בממשלה, אם תוגש בכניסת הצעת אי-אמון לממשלה מסיבה זו, תצביע סיעת המפד"ל נגד הצעה. בהצבעת סכיכום שאין עמה הבעת אי-אמון תצביע הסיעה בעד הצעת הסכיכום של הממשלה תוך מתן זכות הימנעות מטעמי מצפון לפי אישור מוקדם של הסיעה". זוהי בעיני מצפונית לגבי כמה חברים.

(קריאה: זה לא עניין של דת.)

הם לא בטוחים. הם חושבים שדווקא זה יוליך אותנו לא לדי הדיק הקשרים עם ארצות-הברית, ונעמוד במצב המסכן את ישראל. ההנהלה לא הסתפקה בהחלטה פרודוקטיבית זו.

עד שהמצרים ישכנעו אותנו באמינותם, בתיקון המצב שנוצר על-ידי ההפרות של הפסקת האש, ומה קרה מאז? המצב הזה לא נוצר. הטילים לא הוצאו, נאומיהם של שליטי מצרים לא נעשו פשרניים יותר.

רק אמש הודיע סאדאת שהפסקת האש תימשך רק עד ה-5 בפברואר. מדוע עד ה-5 בפברואר? מתוך כל מיני חישובים שלו. כן המדע שהשיחות עם יארינג לא ישנו שום דבר, כי מלכתחילה לא היתה הפסקת האש מותנית בשיחות. היא לא היתה אלא תוצאה של אינ-טרסים מצריים.

ובכל זאת החליטה שוב הממשלה לחזור לשיחות אלה ולהעמיד את אויבנו שוב במבחן האמינות. גם בפעם הקודמת, כאשר החליטה הממשלה על ההליכה לשיחות יארינג, היתה מחצית סיעת המפד"ל בדעה ששיחות אלה מלכודת הן לנו, מטרתן להביא אותנו לנסיגה מן השטחים ועל-ידי כך להחליש את כוח ההגנה שלנו ולהקל על אויבנו במזימות ההשמדה שלהם. היינו בדעה — חלק חשב כך, חלק היה בדעה זו — בהתחשב בתכנית רוג'רס שהיא, למעשה, פירוש מוסמך של ארצות-הברית להחלטות מועצת הבטחון 242, שאנו, למעשה, הסכמנו לבצע אותה — שכאשר נגיע לשיחות אלה — זו היתה הקושיה ובקשר לזה היתה התלבטות — יעמדו אותנו בפני המבחן, שהנה הסכמנו לבצע את החלטות מועצת הבטחון וצדדי-כים לפרש אותה, ומה יכול להיות פירוש מוסמך יותר מהפירוש של ידידתנו הטובה ביותר — ארצות-הברית — שגם היום איננה מוכנה לסגת מן הפירוש הזה?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

איפה והיכן אמרנו שנבצע?

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

אני אומר בפירוש שאנחנו אמרנו שלא נסכים לתכ-נית רוג'רס, אבל הרי הסכמנו לקיים את החלטות מועצת הבטחון וההתלבטות היא בזה, איך נעמוד אז בפני המדינת הידידותית לנו, שנתנה פירוש פרו-ישראלי, כביכול, הפירוש הטוב ביותר שניתן על-ידי איון מדינה שהיא מוחץ לישראל.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

זה לא נכון.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

פירוש טוב יותר מהפירוש של רוסיה.

אני שואל את חבר-הכנסת צדוק: האם אתה חושב שאחרי שתאמר לארצות-הברית: הפירוש שלך אינו מת-קבל — כפי שאמרנו עד כה; אנחנו יושבים בשיחות יארינג ומסרבים לקבל כיסוד לשיחות את תכנית רוג'רס; האם זה יקרב אותנו? עכשיו, כשארצות-הברית קיבלה את טענתנו שאין צורך לחזור לשיחות יארינג כיוון שהפרו את ההסכם, אן זה פוגע בידידות אם לא נחזור; אבל אם נחזור לשיחות ונדחה את הפירוש של ארצות-הברית מהחלטת מועצת הבטחון, האם על-ידי כך נתקרב לידי-דות? הפירוש שלך לידידות מוטעה ולא נכון. לא תהיה ברירה אלא לומר זאת.

מנחם בגין (גח"ל):

כבוד ראש-הממשלה אומרת שלא התחייבנו לבצע את החלטת מועצת הבטחון. ב-4 באוגוסט התחייבנו.

בכל משקלה נגד ויתור על חלק ממולדתו של העם היהודי. גם דרישות הבטחון מחייבות שלא לדון בויתור על גבולות. אולם שבילנו בעייה של יהודה ושומרון היא בעיה עקרונית ביותר. אנחנו מאמינים באמונה שלמה שזוהי הבטחה אלוקית שהתגשמה בדורנו על-ידי הקרבת דם ובעורת השם. אנחנו מאמינים שהובטחו למורשת אבות וחובתנו לירושת העתיד היא שלא לוותר על השטח הים הללו. אנחנו מאמינים שהגענו - לא מרצוננו, אלא הובאנו - לכך על ידי תכנית אלוקית, שארץ-ישראל על כל חלקיה תתאחד. ואנחנו מאמינים שבכל מקרה אסור לנו לוותר על מה שנוצר בדורנו, על הגשמת הבטחה שאנו מתכים לה כל-כך הרבה דורות. לא זכותנו היא זו; אין אנו רשאים - מכל מיני נימוקים, מנימוקי לית-ברירה החשובים ביותר - אין אנו רשאים לוותר, כשם שאיננו רשאים לוותר על ירושלים, כשם שאיננו רשאים לוותר על קיומנו, על קיום העם וקיום המדינה. דברים אלה צריכים להיאמר גם באזני ארצות-הברית. ידעו גם ידידותנו שהחלטתנו נחושה ולא ניכנע להן. נכון הדבר שמפד"ל מיוצגת בכנסת ב-10% מן הבוחרים. אולם גם זה איננו חלק מבוטל, וכדאי שגם ידידנו בארצות-הברית ובמקומות אחרים ידעו שזאת אמונתנו. אולם משוכנע אני שאין זאת דעה של מפד"ל בלבד, אלא שבדעה זו מאוחד רוב העם, כי חלק מה-ממשלה והקואליציה יעמדו על עקרונות אלה. לא נירתע ולא נושפע משום פחד שיוטל עלינו. התגובה לכל הטלת פחד צריכה להיות הפוכה לגמרי.

שלום - כן; כניעה - בשום פנים לא. שיחות פעולה - כן; ויתור על ביתנו ומולדתנו - לא. סיום מלחמה - כן; החלשת הבטחון - לא.

מדברים על סיום מלחמה, שפירושו לא שלום אמיתי אלא הסדרי שלום. אל נדבר גם על אספקה. אנו יודעים מה פירוש ישיבתנו על הסואף לעניין הבטחון, שהיא שקולה כנגד אספקה ניכרת ביותר. ואם יובר רק על הסדרים, ואני אינני מתנגד להסדרים - אבל הסדרים שבשום פנים לא יחלישו את הבטחון, ואם נגיע לשלום (ואני מניח שנגיע) - נגיע לכך רק אם גם ללב אויבנו ולמוחם יוחדר המושג הזה של שלום כפי שאנחנו מבינים אותו. אבל אז גם הם צריכים להבין, שבשלום אין דורשים בחורה גולה שגזלו מאתנו, לא האשמים ולא המצרים; לא ישראל היא המולדת שלהם. והיהודים - יהודה ושומרון היא מולדתנו וזאת מדינתנו.

צור ישראל וגואלו לא ישקר. בימי חנוכה אלה נזכור את הסיסמה "מי כמון באלים ה'". הוא יעמוד לצדנו, הוא יביא לנו את הידידות, הוא יביא לנו את העזרה הדרושה, ואנחנו נעמוד איתו, ובתנאים אלה לא נדבר על גבולות, ונאמד במפורש שאיננו מוכנים לוותר על חלק מהמולדת. אז נוכל גם לקיים שיחות.

היו"ר ר. ברקת:

רשות היבצר לחבר-הכנסת חזן, ואחריו לחבר-הכנסת יצחק מאיר לוי.

יעקב חזן (המערך, עבודה-מפ"ם):

כבוד הישב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יכול להתחיל את דברי בקשר לוויכוח בו אנו עוסקים בלי להתייחד עם אחינו הלוחמים בברית-המועצות. אנחנו לא תבענו מהם את המלחמה הזאת; אנחנו לא זירנו אותם למל-

שר-השיכון ז. שרף:

איזו שאלה מצפונית יש כאן?

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

נעמוד עכשיו במצב יותר קשה ואיננו רוצים לעמוד במצב יותר קשה, שהחלשים בינינו יאמרו "אין ברירה" וירצו לוותר.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אם יהיה יותר קשה - זו שאלה פוליטית.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

למצופו, חברי-הכנסת קרגמן, לכל אחד הגדרה משלו.

ההנהלה לא הסתפקה בהחלטה הפרוצדורלית. היא גם ביססה את השלמתה עם חזרה לשיחות על עקרונות והנחות, שהם חלק אינטגרלי מהשלמתה עם החלטת הממשלה ומהווים בשבילה תנאים שאין לוותר עליהם. אקרא את התנאים האלה: "לאחר דיון של שתי ישיבות ממושכות קבעה עוד ההנהלה, כי השלמת המפד"ל עם החלטת הממשלה בדבר השיבה לשיחות יארינג מתאפשרת על-ידי הודעת ראש הממשלה, כי בשיחות אלו לא תידון מפת גבולות בלי דיון בכנסת". קבענו את ההחלטה הזאת, כי אנחנו רואים סכנה גדולה ביותר אפילו בהקדמת דיון על מפה בשיחות יארינג. כל דיון שמתחיל במפה - מיד מביא אותנו לבסיס לדיון, ליסוד לדיון. והיסוד לדיון - עליו כל התנגדותנו. ההתנגדות הזאת חזרה ונשנתה על-ידי ראש הממשלה ועל-ידי הכנסת, ההתנגדות לתכנית רוג'רס. אבל כשנעמוד במצב שנתחיל לדבר על מפה, ויהיו שתי זדעות מנוגדות, עם היממה והסמכויות הקיימות היום ליארינג - איך נוכל לעמוד על כך, שתכנית רוג'רס לא תהווה יסוד לדיון, ובמיוחד כש-ארצות-הברית איננה חוזרת בה ועומדת על כך שהיא מסרבת לקבל את עמדתנו אפילו בבסיס לדיון?

על כן קבענו בהחלטותינו שאנו משלימים עם החלטה זו, בתנאי זה: בשיחות אלו לא תידון מפת גבולות בלי דיון מוקדם בכנסת. ראש הממשלה הרי יוצאת מתוך הנחה שקודם-כל נצטרך לגמור את הסדרי השלום, או מה שאנו קוראים "מהות השלום". אני מת-קשה מאוד להבין איך אפשר לומר שאת עניין הגבולות נשאיר לאחר-כך. אבל אני מסכים לכך. נדבר, נמצה את המצב, נראה אם באמת מוכנה מצרים ללכת אתנו לשלום קבע, לא להסדר אלא לשלום כן ואמיתי, אם היא באמת מוכנה לשיתוף פעולה, לסגת מכל הנאומים - לא מרוחק אלא מקרוב, ממה שהיא אומרת יום-יום. ועד אז - לא בוועדת משנה נוספת, לא בד-בבד, לא בכל דרך שהיא אין לדון על גבולות באותן השיחות.

באותו זמן הייתי מבקש ומפנה משאלה גם לממ"שלה: לחוק, להרתיב, לעודד את ההתיישבות היהודית בלי הגבלה בשטחים, ובמיוחד ביהודה ובשומרון. יש לבטל ולהרוס את המחיצות המלאכותיות להתיישבות היהודית בכל מקום במולדת. למפד"ל יש עוד סעיף נוסף באותה החלטה, והוא: כי על פי רוח ההחלטות המדיניות של ועידת המפד"ל לא יוכלו נציגיה להיות שותפים לכל תכנית שתושג מצדנו שלא תכלול בחובה את יהודה ושומרון. זוהי לא רק החלטת הוועידה; זה לא רק חלק מהמצע של מפד"ל. זהו חלק מכל האמונה שמפד"ל קיימת בה. והמפד"ל אינה יכולה ולא תתן יד ותיאבק

הם קיוו שתוך כדי המשכו של המשא-ומתן יעלה בידיהם שוב לערער את יחסי הכוחות הצבאיים בינינו. והנה, על-ידי הבטחת רציפותה של העורה הצבאית - ואנחנו הבטחנו את רציפותה של העורה הצבאית - שמנו לאל גם את התקווה הזאת של מצרים. ואכן, אילו היתה זו מתגשמת, היא היתה מביאה בהכרח לפיצוץ של השיחות. כי אכן ברור: תחת לחצו של איום כזה לא היינו יכולים להמשיך בהן.

היתה זו איפוא מערכה שרק הצלחתה, לא השלמה אמנם, אך המירבית-האפשרית, היא שהבטיחה את הסיכויים, ולו גם המינימליים, להצלחתן של שיחות יארינג.

המתנגדים למשא-ומתן מתנגדים לכך מתוך גישתם היסודית, השוללת ביסודו של דבר כל משא-ומתן על גבולות בטחון חדשים. לדידם הגבולות הללו כבר קיימים, אלה הם הגבולות שעליהם הגנו ניצבים היום. עמדתם - כבודם. אך כדי שהעם יידע להכריע בינינו לבינם הם חייבים לומר לו את האמת בכל פשטותה. הצינעם לא לחזור לשיחות יארינג הם מציעים לנו לחזור למלחמה. זוהי האמת, והם משתמטים מלומר את האמת הזאת. זה דבר ודאי. זו תוצאה מוכרחת מעמדתם.

אלה מביניהם הטוענים שאין הדבר כך, ושאינו זו מסקנה מוכרחת מעמדתם - או שהם מתעתנים בנ, או שאינם יודעים מה הם אומרים ולכן הם מתכוונים להוליך אותנו. בכל אופן, אין להם האומץ להתייצב בפני העם ולומר לו בפשטות: תוך דבקות באמונתנו או מציעים לך מלחמה ודאית, לא מלחמה של "אין ברירה", שהאויב מאיים עלינו בה, כי אם מלחמה שאנו נקבל על עצמנו את כל האחריות בעדה. זוהי האמת.

אלה המציעים לנו כעת לא לחזור לשיחות יארינג מציעים לנו בדידות מדינית מוחלטת, הינתקות מכל גורם מסייע אשר ניצב לימינו והעמקת המעורבות הסובייטית אשר תשאב עידוד מבדידותנו. זוהי האמת.

שמעתי את נאומו של חבר-הכנסת בגין. אמרתי לו, אחרי נאומו בדיון האחרון, שהיה לו נאום מצויין, אבל לא של מדינאי, כי אם של עורך-דין. וכבודם של עורכי-דין במקומו מונח. גם היום היה לו נאום של עורך-דין ולא של מדינאי. הוא ניתח סעיפים, חושים, מה שאמרנו, ומה שאנחנו היום לא אומרים, וטען: הייתכן?

אנחנו עוסקים בבעיה מדינית כאובה, טראגית, במלחמתו של העם היהודי על קיומו. הממשלה לחמה במשך חמישה חודשים על החזרת התנאים המינימליים שבהם נוכל לחזור לשיחות. חבר-הכנסת בגין צריך לומר: האם השגנו דבר-מה או לא השגנו? אני טוען שחבר-הכנסת בגין יודע כוונתו מה שהשגנו והוא מורד באמת הזאת כאן. אילו השגנו את הכל. השגנו הרבה. וכעת עלינו להכריע: חידוש השיחות - כן או לא.

חבר-הכנסת בגין טוען שהשיחות מוכרחות להביא למלחמה. זוהי נבואה. כידוע, מיום שחרב בית-המקדש ניטלה הנבואה מהחכמים. ואני מציע לחבר-הכנסת בגין לא להתנבא. דבר אחד ברור, וזאת איננה נבואה: אם לא יהיה משא-ומתן תהיה מלחמה. מה יהיה אם יהיה משא-ומתן? - יכול להיות שהיה מלחמה, אבל יכול גם להיות שלא תהיה מלחמה. יכול להיות שיהיה משא-ומתן ממושך. יכול להיות שתהיה הפסקת אש זוהלת. יכול אפילו להיות שיפתח פתח-תקווה קטן לשלום.

חמה הזאת. בסתר לבנו התפללנו לה, אבל לא העזנו לומר זאת בקול רם, כי ידענו מה רב הסיכון האורב להם במלחמה זו. והנה הם יצאו למערכה בהכרעתם הם. וזוהי מערכה על עצם עתידנו, לא פחות מאשר המערכה שאנחנו מנהלים כאן. התייצבנו לצדם מתוך תחושה עמוקה ששם, בבירת-המועצות, נחרץ גורל עתידו של עמנו לא פחות משהוא נחרץ כאן.

עלינו להמשיך ולגייס את דעת-הקהל בעולם למע-רכה זו. היא רק בראשיתה, והיא תימשך. ואני בטוח שאי-אפשר יהיה להשתקק עתה, כי היא תפרוץ כל גבול וכל גדר.

חברי הכנסת, אינני זוכר דוגמה של ציניות אנושית כל-כך גוראה כמו שליחת מחאה ממוסקבה נגד המשפט בספרד. תליינים של לוחמי חירות במשפט בלניגרד מוחים נגד תליינים של לוחמי חירות במשפט ספרד. אנחנו לגבי ברית-המועצות, הלווחמים הבאסקים לגבי ספרד - מלחמה אחת לנו, מלחמתו של אדם באשר הוא אדם, ומלחמתו של עם באשר הוא עם, על חירותו. ואנו מאמינים שסופה של המלחמה הזאת בכל אתר ואתר לגוצה.

כבוד היושב-ראש. המערכה המדינית שניהלה ממש-לת ישראל במשך החודשים האחרונים תירשם, לדעתני בתולדות המדיניות הישראלית כאחת המערכות הקובעות ביותר למען עתידה של המדינה, שלומה ובטחונה. אם אכן קיימת תקווה שהמשא-ומתן שאנו עומדים לחדשו כעת יוליכנו אל השלום, הרי רק המאבק הזה, אשר ניהלנוהו בחודשים הללו, הוא אשר הבטיח את הדבר הזה. היה זה למעשה משא-ומתן על המשא-מתן, מאבק קשה על יסודות המשא-ומתן, תנאיו ומהותו. הוא התנהל כדו-שיח בינינו לבין ארצות-הברית. אך לאמיתו של דבר היה זה מאבק מדיני מתוח עם מצרים ובירת-המועצות, אשר ניסו לעוות את כל מהותו של המשא-ומתן עוד בטרם התחיל.

אלה אשר האיצו בממשלת ישראל לחזור לשיחות יארינג ללא מאבק מוקדם זה דחפוה למעשה למשא-ומתן חשוך כל תקווה. אילו היינו חוזרים כך לשיחות יארינג הן היו נידונות לכשלון כבר בראשיתה. הן - מצרים ובירת-המועצות - ניסו להפוך את המשא-ומתן הזה, שתנאי ראשון להצלחתו הוא היותו משא-ומתן ללא מנוצח וללא מנוצחים, למשא-ומתן שבו הצד המנוצח במלחמה, מצרים, יבוא לשלוח המשא-ומתן כמנוצח, המכתיב את תנאיו לצד השני, צד שהפך - כך הם קיוו - עוד בטרם החלו השיחות ממנוצח למנוצח.

תוך כדי שינוי המערך הצבאי ויחסי הכוחות הצבאיים הם ניסו להפוך את המשא-ומתן ללא תנאים מוקדמים לתכתיב מדיני-צבאי. במקום משא-ומתן על שלום - חתית על לוח של נסיגות. במקום משא-ומתן על גבולות בטחון חדשים - תכתיב על נסיגה לגבולות 1967. אילו היו מצליחים בלחצם זה, היה המשא-ומתן הזה מסתיים עוד לפני שהתחיל. חידושה של המלחמה היה בלתי נמנע.

החזרת יחסי הכוחות הצבאיים לקדמותם, למצב שלפני הזות הטילים, וצימצום האפשרות שמצרים תוכל לנצל את מועצת הבטחון כאמצעי-לחץ ואיום על ישראל תוך כדי משא-ומתן זה, באו להבטיח את מהותו האמיתית של המשא-ומתן. אכן, לא תכתיב כי אם משא-ומתן.

תמוטטנה השיחות. אך זאת היא רק אפשרות, אפשרות רחוקה יותר, שאם התרחש - תתרחש נגד רצונו. אם לא נחדש את השיחות נהיה אחראים למלחמה שתתחדש מיד. וזאת מול הסיכוי, ולו גם הסיכוי הקלוש ביותר, הסיכוי דמיוני נר מהבהב ברוח חזקה לשלום. המסייעים לכיבויו של נר זה, נר-תקווה זה, מקבלים על עצמם אחריות כבדה משואו. כי אכן, מקור כוחנו הוא בבטחון הבלתי מעורער בצדקתנו וברצונו הכן בשלום. אם נלך לשיחות ומצרים תתמיד בעמדותיה האולטימטיביות, ואף תחדש בעקבותיהן את מעשי האיבה, תיפול כל האחריות עליה. תהיה לכך השפעה רבה גם על מעמדנו המדיני בעולם. הדבר יקבע הרבה את מידת העזרה אשר תובטח לנו מארצות-הברית של אמריקה. אם העקד - אם לא נלך לשיחות אלו יתעורר בפנים הבטחון בצדקתנו, יפגע קשה הבטחון ב"אין הברירה" שבמלחמתנו זו ותפשט ההרגשה של אשמה עצמית במצב. וכל זה מוכרח לפגוע קשה ביכלתנו הבטחונית; זו הדרושה לנו עוד הרבה זמן.

חברי הכנסת, שמעתי כאן את חבר-הכנסת בן-מאיר. שמעתי ולא האמנתי למשמע אזני. ראשית כל התברר לי ששיתונו של חבר-הכנסת בן-מאיר מתנגדת לחזור למשא-ומתן ועם זאת תצביע בעד חזרה למשא-ומתן. היא מתנגדת אפילו למחשבה על כך שגוותר על שעל אדמה אחד בגדה המערבית. והיא חוזרת למשא-ומתן מתוך ידיעה שאם זו תהיה עמדתה של ישראל - לא יהיה כל משא-ומתן. אני מוכרח לומר, ולא מתוך רוע לב: הלא חבר-הכנסת בן-מאיר הוא יהודי דתי, ואני מתייחס ברצינות לאמונתו הדתית, אני חושב שבלי אמונה אין חיים לאדם. גם אני יהודי מאמין, לא דתי, אלא חילוני. משיח צדקנו צועד קרוב לאלפיים שנה. תשאיורו לו קצת מן המלאכה. אל תקחו ממנו את כל המלאכה. הוא יבוא ויגיע ויהיה מחוסר עבודה. נעסוק נא אנו במלאכה האפורת של המאבק המדיני הממשי, את הגאווה לה השלימה תשאיורו לו. הוא יבוא ויגאל את הכל.

שמעתי את חבר-הכנסת רפאל, כאשר הופעתי אתו יחד במצודת היהדות הדתית המתקדמת, באוניברסיטה בר אילן. ואני מוכרח לומר: הייתי מלא אהדה לאומן רוחו של חבר-הכנסת רפאל אז. הוא התייצב שם לפני מאות סטודנטים ואמר להם: "עליכם ללמוד להבדיל בין גישה לפתרון בעיות מדיניות ובין אמונות משיחיות. אני מאמין שישאל כולה תהיה שלנו. אבל אנו עוסקים במדיניות אפורה של בני אדם ולא בגאולה השלימה של ימות המשיח". והוא זכה למחיאיות כפיים קלושות. חבר-הכנסת לנדאו שהיה אתו ודיבר על "אף שעל אדמה" זכה למחיאיות כפיים. הרבה יותר גדולות. אני חושב שחבר-הכנסת רפאל אמר אז את כל האמת אשר עמו. ואינני יודע מה קרה לו ומה קרה לסייעתו. ועלי לומר רק דבר אחד: אם אכן השפיעו על עמדת המפד"ל בעיות פנימיות, אני מזהיר מפני האסון הזה של עירוב עניינים פנימיים של מפלגות במערכת המדינית על עתיד ישראל.

טובה סנהדראי (מפד"ל):

דבר זה אינו קיים.

יעקב חון (המערך, עבודה-מפ"ם):
הלואי.

אינני משלה את עצמי. ביסודה תהיה מערכת מדינית זו אשר אנו הולכים לקראתה לא פחות קשה ואחרת

אני מניח שעל אף הכרותו המלחמתית של גשיאה של מצרים בימים האחרונים אין ממשלת מצרים ששה אל הרפתקה צבאית חדשה. היא יודעת שמפלה חדשה - והיא צפויה לה - זהה עם סוף קיומה. לה, לממשלה הזאת, לא יסלחו מפלה צבאית כפי שסלחו לנאצר. אך, מאידך גיסא, אין לה גם הכוח לקיים את שביתת הנשק ללא חידושן של השיחות. אינני פוחד מפני כוחה של ממשלת מצרים, כי אם מפני חולשתה; אינני פוחד מפני עוז רוחה של ממשלה זו, כי אם מפני חוסר יכולתה להתייצב מול התפרצותם של הקיצוניים בצבא מצרים, אשר חולמים עדיין על נקמת כבודם כשהם שוכרים מן הנשק הרב שהזרימה ברית-המועצות למצרים ומיער-הטילים אשר הוצב על גדות הנהל. ממשלת מצרים תהיה מסוגלת להתייצב אולי מול כל אלה רק בתנאי של חידוש השיחות. אי-חידוש השיחות ביזמתנו אנו - הרי זו הכרעה לא על המשכה של הפסקת האש, ולו גם רופפת ובלתי בטוחה, כי אם על פרוץ פעולות איבה מחדשות, שסופן מלחמה כללית, מלחמה שכל האחריות עליה תיפול עלינו.

אין אני משעשע עצמי באשליות-שווא לגבי שיחות יארינג וסיכוייהן. יהיה זה משא-ומתן קשה ומייגע, רצון מתחים ומשברים. נהלך בהן כל הזמן על עברי פי תהומה של מלחמה. יכול להיות שהמלחמה תפרוץ על אף כל מאמצינו הכנים לסיים את השיחות בהסכם של שלום. היא עלולה לפרוץ כאשר אנו לא נסכים - ואנו לא נסכים - להגיש למצרים עד ה-5 בפברואר לוח זמנים של נסיגתנו. היא עלולה לפרוץ אם אנו לא נסכים - ואנו לא נסכים - לנסיגה לגבולות 1967. אבל אז תיפול כל האחריות על חידוש המלחמה על מצרים. ואל נזלזל במשמעותה המדינית ובמסקנותיה הבטחונית של התפתחות כזאת.

כי אכן על-אף-הכל קיים, ליד הסיכונים הגדולים המהלכים למשא-ומתן זה, גם הסיכוי הגדול; קיימת האפשרות שאם תתחדשנה השיחות יגבר בממשלת מצרים שלטונה של התבונה; יגבר כוחה המרסן את הכוחות ההרפתקניים במצרים; ירוסנו הנכיה של ברית-המועצות. קיים סיכוי ששיחות יארינג בכל זאת תהיינה לפרוודור - אולי ארוך ועקלקל - אבל בכל זאת פרוודור המוביל לשלום. יהיה זה איפוא פשע לאומי אם לא נעשה את כל אשר באפשרותנו כדי להבטיח את הצלחתן, מבלי לוותר על תביעותינו הצדקות לגבי הבטחת שלומה ובטחונה של ישראל בעתיד. דבר אחד ברור - אין דרך אחרת המובילה לשלום כעת וזלת המשא-ומתן. ומי שאינו מוכן לנצל כל הזדמנות למשא-ומתן כזה נוטל על עצמו אחריות לאומית חמורה ביותר.

אם לא נלך לשיחות תיפול כל האחריות בעיני דעת הקהל העולמית על חידוש המלחמה עלינו. שום הסברים לא יועילו כאן ואל נא נזלזל בדעת קהל זו. הנה דווקא כעת הננו מגייסים כל כוחנו המדיני והמוסרי כדי לגייס את דעת הקהל הזאת נגד משפטי הרצח בלינגרד.

זאת ועוד. אל לנו לזלזל בהשפעת דבר זה - אי-חידושן של השיחות באשמתנו אנו - על המצב בישראל פנימה. אם לא נחדש את השיחות הננו מקבלים על עצמנו גם כלפי פנים את האחריות בעד הוודאות של המלחמה המתחדשת, וזאת של מלחמה בקרוב. אינני מתעלם מאפשרות חידושה של המלחמה בעתיד אם

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (חזן, אבנרי, ברקת, י. מ. לוי) —

הכרעות, אבל הגיעה השעה שבה אנו נאלצים לקבל הכרעה כלשהי.

ההכרעה הנדרשת היום מאתנו איננה בגדר החלטות לגופו של דבר. השאלה העומדת עתה היא אם לחזור לשיחות יארינג ואם לאו. ואם הממשלה הגיעה למסקנה זו, אחרי דיונים ממצים ולבטים ממושכים, אנתנו מחייבים הכרעה זו. יחד עם זה אנו רואים מקום להבהיר: אנו אמנם מציעים לחזור אל השיחות, אך זאת בלי לקבוע עדיין שום עמדה לגופם של דברים שיבואו לדיון בשיחות אלה. לגבי השאלות המהותיות נאמר את דברנו בבוא העת.

לדעתנו צריך להצהיר עוד בפרוס השיחות, כי אנו שואפים לחיות בשלום בארצנו הקדושה. אמנם בשלום המלחמות נכבדו עלינו יצאנו בנצחון בעודת השם הברך, אבל לא נוכל בשום פנים להסכים לחזור למצב שייסכן את קיומנו במשהו. אנו מוכנים להסדר מדיני עם שכנינו, אך לא להשאיר פתח של סכנה לקיומנו. עמדה זו זקוקה להסברה גדולה ומקיפה בכל העולם בממדים גדולים ושונים מאלה המקובלים עד כה.

יש להבחין בהבדל שבין סירוב לחזור אל השיחות לבין התביעה לתת לנו זכות לחיות כאן בשלום בתנאים שלא יחדשו בעתיד שום סכנות העשויות להעמיד שוב את קיומנו כאן בסכנה, חלילה. לא כן אם נאמר שאין רצוננו לקיים שום שיחות להסדר. עמדה כזאת לא תובן בעולם, אף לא במדינות ידידותיות.

סירוב מצדנו לחזור לשיחות עשוי לגרור אחריו החלטה חריפה יותר מטעם מועצת הבטחון. אין כל בטחון שארצות-הברית תטיל וטו על החלטה כזאת נגדנו, מה עוד אם זו תתקבל בעקבות סירוב שלנו לחזור לשיחות יארינג לפי בקשתה של ממשלת ארצות-הברית. אין גם להתייחס בזלזול להחלטות מועצת הבטחון והא"ם, כיוון שיש מקום לחשוש, שהחלטה חריפה נגד ישראל מצד מועצת הבטחון עשויה להיות מנוצלת על-ידי הסובייטים.

אנו חרדים מפני חידושה של המלחמה, אף שאין לנו ספק בדבר כי גם במקרה כזה נצא בנצחון על אויבנו, בעזרת השם, והנס המלווה אותנו כל השנים יתגלה גם הפעם בהתמודדות חדשה. אך, כידוע, אין סומכים על הנס. מלחמה איננה דבר כל כך פשוט. אי אפשר למנוע קרבנות, ואין לדעת כמה. לנו כל גפש יהודית יקרה מכל יקר.

ובכן, דעתנו ברורה. אנו מוכרחים ללכת אל השיחות בתנאי שבישחות ובהסברה שלנו נביא לדי ביטוי את דרישתנו להסדר של שלום ממשי ולא הסדר רעוע, הסדר שייבטח את זכות קיומנו ולא יסכן אותו כאן.

אין אנו רוצים להשלות את עצמנו שבישחות אלה יושג הסדר מהיר. אנו מפקפקים גם בסיכוי שאכן יביאו לנו את השלום המיוחל כל-כך. ייתכן שכן, אבל אם גם נדחה את המלחמה לחודשים — גם זו לטובה, אם כי ספק רב אם נצליח לדחותה לטווח ארוך יותר.

מה מצבנו באמת? הערבים והרוסים דורשים להחזיר את הכל בלי להתחשב בסכנות האורבות מהם לישראל, וחקל מהם לא ויתרו בלבם על שאיפתם להשמידנו, הס-ושלום. לא צריך דווקא להיות רואה שחורות כדי להעריך נכונה את מצבנו הקשה. אנו חיים בין מיליוני ערבים המבקשים להשמידנו. הערבים נעמרים על ידי

מאשר המלחמה עצמה. יהיה עלינו לרכו את כל תבונתנו, את כל כוח עצבינו ואת כל אומץ רוחנו כדי לעמוד בה. יהיה עלינו להתמודד עם תככי שונאינו ויריבינו, ועם חולשות דעת וחשבונות מדיניים, המתעלמים מגודלנו, מצד ידידנו. יהיה עלינו לגייס את כל תחושת אהדותנו הלאומית, וזה הרבה יותר קשה בימי משא-ומתן מאשר בימי מלחמה.

במקרה שוחחתי עם אחד מראשי האיגודים המקצועיים הגדולים ביותר בארץ —
(קריאה: יצחק בן-אהרון.)

לא של ההסתדרות. אינך יודע עדיין שקיים הבדל גדול ומהותי בין ההסתדרות ובין איגודים מקצועיים? ההסתדרות היא "קצת" יותר מאיגוד מקצועי.
— והוא אמר לי כך: אם אכן יתברר לנו שניכנס למשא-ומתן ולא תהינה יריות, או נשבות. אם יהיו יריות, אז תהיה אהריות לאומית ולא נשבות.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
מה אמרת לו?

יעקב חזן (המעריך, עבודה—מפ"ם):
אמרת, שהאחריות מחייבת בימי מלחמה ובימי שלום. אם השביתה צודקת — צריך לשבות. אם לא — לא צריך לשבות גם כשאין ויזם, והמאבק הוא רק מדיני-מכריע.

יהיה עלינו להתמודד עם סכנה שרק בימי משא-ומתן תופיע בכל חומרתה: סכנת ההדלפות ופריצת כל גדר של סודיות לגבי החלטות ומהלכים הקשורים במשא-ומתן. ואינני בא לעסוק כאן לא בצד המוסרי ולא בצד החברתי של הבעיה, כי אם אך ורק בצד הבטחוני שבה. לא יעלה על דעתו של שום אדם להדליף ידיעות על ההייעצויות והכרעותיו של המטכ"ל. והאי לא בזמן מלחמה. אך למעשה משא-ומתן זה יהיה המשכה של המלחמה על עתידנו באמצעים מדיניים, והממשלה תהיה למטכ"ל פוליטי המנהל את המערכה הזאת, שהיא מערכה בטחונית לא פחות מאשר היא מערכה מדינית. מולנו תתייצבנה מדינות שמשטרן טוטליטרי, התייעצויותיהן סודיות והכרעותיהן אינן תלויות בדעת הקהל. וזה כאשר אנתנו נתייצב מולן כמדינה דמוקרטית בה נפרצו למעשה כל הסכרים של הגיון השלטון הדמוקרטי בעת צרה.

(חבר-הכנסת י. בדר קורא קריאת-ביניים)

דאי שלא נוכל לדרוש מן האופוזיציה שהיא תוותר על מלחמתה, חבר-הכנסת בדר, כל עוד היא מאמינה בצדקתה. זאת זכותה, וזכותה וחובתה. אך מן הממשלה עצמה נהיה זכאים לדרוש בימים אלה יתר ליכוד פנימי, והבדלה מוחלטת בין בעיות פנים ומערכות חוץ. אחרת אנו מכינים לנו במי-ידינו שואה מדינית.

הי"ר ר. ברקת:
רשות היכבוד לחבר-הכנסת לוי, ואחריו לחבר-הכנסת האזונה.

יצחק מאיר לוי (אגודת ישראל):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. שעת ההכרעה הולכת וקרבנה, ניסו לדחות עד כמה שאפשר קבלת

השעה שנעשה את חשבון הנפש שלנו וגסיק את מלוא המסקנות המתבקשות ממצב זה ?

אין אתנו יודע עד מה, ואיננו משיגים כלל את משמעות המאורעות שאנו עדים להם. אך כל עוד אני יושב כאן רואה אני חובה קדושה לחזור ולהביע את רחשי הלב של כל יהודי מאמין. אנו עדים להתגלות נסים ונפלאות בדורנו; אנו עדים גם להתעוררות מסוימת בקרב הנוער היהודי; אנו משתאים לראות את ההתעוררות היהודית בקרב יהודי רוסיה, שמוזה המישים שנה מנותקים הם מן היהדות, לאחר שהשלטון הסובייטי עשה הכל כדי לעקור אותם בכוח משרשם. עתה רואים תזוזה אצלם והם רוצים שוב לחזור אל מקורם, מקומם בבית הכנסת, מקומם ליד הכותל המערבי, שם באים רבבות יהודים יומם ולילה ללא הפסק. גם אלה שאינם רוצים שביתת רעב הבינו שמקומם ליד הכותל המערבי. בתום המשפט האיום בלנינגרד הכריזו היהודים הנידונים: "שמע ישראל, ה' אלקינו, ה' אחד".

יש התעוררות יהודית מצד אחד, אך חלק מן היהודים, שהתחנכו על הרעיון של "ככל הגויים בית ישראל", שתו הרבה מן הארס הזה העושה בהם שמות. יש כאן פארדוקס עצוב מאוד: הגויים שונאים אותנו ורודפים אותנו בכל מקום, ואילו אנו רודפים אחרי ארצות חיות ורוצים להידמות אליהם בכל. תביטו בלב יהודי דתי ותראו כיצד הוא שותת דם למראה כל זה. רואים כיצד ה' שומר אותנו למרות הכל. מדוע איפוא נגזר עלינו ממו, מדוע נחקה את ארצות החיים של הגויים על כל תועבותיהם? מדוע לא נתקרב אל ה' לעשות רצונו בלבב שלם, מדוע לא נשליך פעם ולתמיד את כל אלילי הגויים, מדוע לא נחנך את הדור הצעיר לתורה לאמונה וליראת שמים? יחסה העיון של רוסיה הסובייטית התומכת באובי ישראל, והמשפט האחרון, שהוא דוגמה של רדיפת היהודים, צריכים לפקוח עיניהם של יהודים תועים, אלה אשר תלו תקוות בהגשמתו של הסוציאליזם הגוי, המיוצג על-ידי הקומוניסטים, שהוא הדרג האחרון שלו. לבנו מתפלץ למראה הירידה הרוחנית המדהימה. הכיצד ייתכן הדבר? מדוע לא נעמיק לחשוב כי בכך מסכנים אנו את עתידנו וקיומנו?

יודע אני, אחים יקרים, שזה קשה, אבל כאשר הדברים נוגעים לעצם קיומנו — למה ומדוע לא תתעורר תנועת תשובה גדולה? לצערנו הגדול, יש אפילו העוסקים במלאכת "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" ולהעניק צורה חדשה לעם ישראל. אבל יש גם חלק גדול שהם בבחינת תינוקות שנשבו, ומתחת למעטה מתחוללת התעוררות של חיפוש דרך, שיבה למקורות, אלא שעדיין מגששים באפילה. מדוע לא יבוא הזמן שתתעורר באמת תנועה גדולה לתשובה אמיתית בעמנו?

אנו עומדים בעצם ימי התנוכה, בהם אנו מזכירים את הנס הגדול של ימי החשמונאים-המכבים. ראשי החיבות של המלה מכבי הם: "מי כמון באלים ה'", וכל מאבקם היה על חייוק האמונה, שמירת התורה וקיום המצוות. אנו מדליקים נרות חנוכה כל יום. נר זה מאיר לנו בכל הגולות החשוכות שעברו עלינו. בגלות האיזמה מאיר את דרכנו נר קטן זה והוא יוסיף להאיר את דרכנו על אף הכל. בכל יום אנו מברכים את הברכה "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". יש המשך של הימים ההם ושל הזמן הזה.

גם בהצבעות האחרונות באו"ם נוכחנו לדעת עד כמה מבזדים אנהנו. ברית-המועצות העמידה את עצמה כולה לשידוד אויבנו, במדיניות ובנשק שהיא מספקת להם לרוב וללא הגבלה.

וכשאני מזכיר את חלקה של רוסיה במלחמה באזורנו אי אפשר שלא להזכיר את פרשת משפט לנינגרד. פסק-הדין נגד היהודים גרם זעזוע עמוק. יש בכך עיוות דין משווע וזוהי עלילת-דם מן הסוג הידוע לנו מן ההיסטוריה שלנו. השלטון הסובייטי רב העצמה הפעיל את מלוא כוחו נגד היהדות ודת ישראל ונגד רצון היהודים להתאחד עם אחיהם בארץ. ההתעוררות היהודית ברוסיה, לאחר 50 שנות משפחה, היא מן הדברים הבלתי מובנים לשלל האנושי, והשלטון הסובייטי גדה מעצמת הרוח היהודית ולכן הוא מנסה לדכא את רצונם על-ידי משפטי ראוה ופסקי-דין חמורים. אנו חייבים להרים קול מחאה נגד מעשים אכזריים אלה. זוהי חובתו של כל יהודי בכל מקום שהוא.

אולם עם כל החרדה הכנה לגורלם נדמה לנו, שיש מקום לזהירות יתירה מפני הפרזה בצורות הביטוי שלנו, בארץ ובעולם. אמנם ייתכן שאין זו אלא אשליה להאמין שבכך היתה מתרכבת ידה הקשה של מוסקבה נגד היהודים. אף-על-פי-כן אנו חייבים לכלכל צעדינו במתינות, כדי שלא להקשיח יותר את העמדה הרוסית. אין אני רוצה להיות פסקני בנושא זה. יש מקום לחשוב שגם שתיקה לא היתה משנה בהרבה את מצבם של היהודים שם. אנו מכירים מקרוב את יחסם של שליטי ברית-המועצות ושל הקומוניסטים בכלל אל היהודים. אין גם שום הגיון בדרכי פעולתם של הקומוניסטים. הם ספינקס גדול — לא צדק ולא ישר, גם לא הגיון, בהחלטותיהם ובהכרעותיהם. אין שום ספק שאנו מוקפים סכנות עצומות וגדולות אשר אין רצוני להעלותן אף על דל שפתי. עד כמה שאפשר למנוע הסתבכות במלחמה העולמית להתפתח לממדים גדולים, אנו מחוייבים לעשות.

רצוני לחזור ולהדגיש כי מי שרוצה לראות דואה שכאן בארצנו הקדושה אנו חיים על-פי נסים גלויים. מתרחשים לנו כל יום נסים בצורות אחרות. כרגע אנו חיים ב"נס ניקסון", כי נמיתנו של נשיא ארצות-הברית בישראל היא באמת גדולה עד מאוד, ומחר יבוא בוודאי נס אחר.

כי ה' שוכן בציון, זאת אנו רואים בחוש. הקדוש-ברוך הוא שומר כל צעדינו, גם כאשר אנו שוגים שגיאות במדיניות. שרלי המדינה לא למדו את חכמת השתיקה שהיא סייג גדול למכשולים. ביום בהיר אחד קיבלו על עצמם את השתיקה — ראש הממשלה, שר החוץ, שר הבטחון וסגן ראש הממשלה — כולם קיבלו על עצמם את הסייג לבלי לגלות דבר מדיוני הממשלה. אך בו ביום דווקא שר אחד מגלה כלפי עולם ומלואו את סודות הממשלה ונתון חצי-רשמי מפרסם את הדברים כדי שהעולם כולו יידע על הנאמר בדיונים סודיים. יש עתונים הסבורים כי חובתם לספק חדשות לסקרנות הקורא, בלי להבחין בנזק המדיני שהוא שקול כנגד כל אינטרס אחר. הערה זו היא רק דרך אגב, ואחזור כולו לדברים שהתחלתי בהם.

אין צורך להיות מומחה כדי להבחין במידת הרצינות והסכנות, ורצוני לחזור ולהציג כאן את השאלה הנוקבת ויורדת עד תהום הנפש היהודית: האומנם לא הגיעה

את חוסר השוויון הצבאי אלא גם את חוסר האיוון המדיני, כשברית-המועצות תומכת בכל צעד שרירותי וקפריסי של אויביו.

האופוזיציה אומרת: מסוכן להיכנס לשיחות. ולא להיכנס - זה בטוח? מניין השאננות והבטחון הזה, שסירובו לא יגרם לכל שינוי, שמצדים לא תחדש מלחמה כאלו לא קרה דבר; שרוסיה לא תסייע לה במלחמה זו כאלו לא קרה דבר; שארצות-הברית תוסיף לתמוך בנו כאלו לא קרה דבר? מניין האומץ הזה להמר על סיכויים שאינם סיכויים, להמר בגורל העם?

אין בטחון בתוצאותיו של צעד מדיני כלשהו; אבל יש בטחון בתוצאות של חוסר מדיניות? מה מציעה לנו האופוזיציה מלבד סירוב גמור לכל יזמה? התוצאה הוודאית של חוסר מדיניות גלויה לעין. אין בטחון שהשיחות ימנעו את המלחמה, אבל יש בטחון שאי-הליכה לשיחות תגרום בהכרח לחידוש המלחמה.

תמיד אמרנו, אדוני היושב-ראש, שהמזרח התיכון אחרי הסתלקותו של נאצר לא יחזור להיות מה שהיה, ושיהיה סיכוי חדש אם אותו אדם לא יחלוש על ארצות ערב עם הפילוסופיה של המהפכה, עם השאפתנות לאימפריה ערבית. חשבנו שהיה אפשרות חדשה, סיכוי חדש. האם לא נבחן את הסיכוי הזה כעת?

עם זאת נגיד כמה דברים ברורים: שיחות יארינג מכוונות לשלום, אבל כרקע הכרחי לשיחות משמש הסדר הפסקת האש. תגותקה השיחות, כי יתברר שוב שגם הממשלה המצרית הנוכחית איננה מסוגלת ואיננה רוצה בהסדר של שלום; או לפחות יהיה ברור לעין כל מיהו האשם בשפך הדם, אם חלילה יתחדש באזור זה.

אומר לנו חבר-הכנסת בגין: תבענו החזרת הטילים, לא השגתם אותם, נכון, לא השגנו. אבל האם פירוש הדבר שלעולם לא נשב עוד עם המצרים? לא או בחרנו לנו את יריבנו באזור זה. כאלה הם. האם התוצאה מכך תהיה שכיוון שמצרים הפרה את הבטחתה - והפרה אותה בגסות - לעולם לא ננסה להידיבר עמה?

אדוני היושב-ראש. תמיד חזרנו ואמרנו שבן ברייתו הנאמן, הטוב ולדי, הוא העם היהודי. כל מי שמצרים קצת מגעים עם אנשים יהודים בעולם הבאים לכאן או מי שמזדמן אליהם יודע, כי הם לא יבינו אותנו אם נקבל על עצמנו סיכונים חמורים ביותר בגלל חוסר רצון לדבר. סיכון על גבולות לא בטוחים - ודאי; סיכון על הבטחת בטחוננו - כן. על כך יעמדו היהודים עמו כחומה בצורה כשם שעמדו בעבר. אבל על חוסר רצון לקבל מסגרת של ביורו ושיחות? על כך גם בן הברית הנאמן הזה לא יסכים עמו; ואסור ליצור פער בינינו לבין ראשי הציבורות היהודית.

כנסת נכבדה. המאבק על הקיום היהודי הוא רב נפתולים ומשתרע על פני חזיתות שונות. חזית המאבק לקיום יהודי מתנהלת לאורך קווי הפסקת האש על-ידי צה"ל; היא מתנהלת בחדרי הדיון של מדינאים; ולאח-דונה היא מתנהלת גם בבית-המשפט בלנינגרד על-ידי מקדשי השם, הגיבורים של ימינו. אותה חזית היא, ואנו נעמד בה כשם שעמדנו בקש"ים, מכשולים ומשברים והתגברנו עליהם בעבר. כשם שעלה בידינו להביס את גוגשינו ואויבנו בכל החזיתות כך יעמד לנו כוחנו במאבק האומץ ובכל המערכות שישראל עומדת בהן.

אנו מצפים לישועה ואנו בטוחים שה' יעזור לעמו. נר התורה והאמונה של ימי החשמונאים ידליק בלבו של כל אדם מישראל ובכל ישראל אור גדול, אור שיביא לנו את הישועה הגדולה שאנו מחכים לה בכל יום שתבוא.

הי"ר ש. רוזן:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת האונגר.

גדעון האונגר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. מתוך תחושה עמוקה לבטחון ישראל ולעתידו של עם ישראל מקבלים אנו את ההחלטה לחזור לשיחות יארינג. לא מתוך מורך לב ופחד, כי כוחנו עמנו להביס אויב והוכחנו זאת פעם, פעמיים ושלוש; לא מתוך הרפתקנות חסרת שחר, כי זאת לא היתה דרכנו מעולם, אלא מתוך תחושת אחריות, ושניים הם הנימוקים המכריעים לקבלת החלטה זאת: ראשית, מי שהכריז כמונו מאז קום המדינה, במשך עשרים ושתיים שנה, כי הוא חפץ בהידברות עם ארצות ערב, כי הוא מחפץ כל דרך להסדר, כי הוא רוצה בשלום - אינו רשאי להפנות עורף לנסיון כזה, יהיו סיכויי אשר יהיו. כבר קרה בהיסטוריה שניסויים, אשר היו להם סיכויים קלושים, הם שקמו והתגשמו ברבות הימים. הסיכוי להקמת מדינה יהודית קלוש מאוד היה לפני דור אחד. לא האמננו שבימינו אנו נזכה לראות את התגשמותו של החזון. נאבקנו עליו, והוא קם והיה. מי זה יעז לומר שאין תקווה ואין תוחלת לשלום לעולם?

שנית, אנו חפצים לכבד המלצות ידידינו, ובפרט המלצתו של נשיא ארצות-הברית. מעולם לא היו יחסים בין מדינה כלשהי לבינינו כיחסים הקיימים כיום בינינו לבין ארצות-הברית של אמריקה. במשך שנים זכינו לאהדה מדינית מצד אמריקה, אבל אף כלי נשק אחד להגנתנו לא קיבלנו משם. בשתי מלחמות, כשלחמה ישראל את מלחמת השיחור ואת מלחמת סיני, היה אמברגו אמריקני על נשק, והיום פונה נשיא ארצות-הברית אל הגונרס שלו ומבקש הקצבה לא מבוטלת, אפילו לפי קנה-מידה אמריקני, של 500 מיליון דולר כדי לסייע לישראל בעמידתה. למרבה דאבון הלב אין דבים העומדים בתור להחליף את אמריקה ביהדות זאת ולסייע לנו, גם אם נפנה עורף להמלצה האמריקנית, גם אם נאבד או נסכן אותה קשר של רצון טוב שנוצר בינינו לבין הממשל בוושינגטון. האם יוכל משהו לקבל על עצמו לסכן את זה? והרי מדובר בכללות הכל בקיום מסגרת של ביורו. יצליח, יתקבל הפתרון שאנו יכולים לתת לו ומיכתנו - זאת תפילת ישראל; לא יצליח, הרי אנו עומדים ומקיימים בדיעו כל העמדות, כל הקווים, כל ההישגים של לוותר כהוא-זה.

נכון, אחד הגורמים העלולים להכשיל את השיחות זוהי תכנית הנסיגה של רוג'רס משנת 1969. אם ממשלת ארצות-הברית תוסיף לעמוד על תכנית זו היא עלולה לגרום לקשיים בשיחות ואולי להתערעורתן, כי אנו לא נקבל את התכנית ההיא בשום פנים ואופן.

אבל כעת, לאחר שניענה להמלצה של ארצות-הברית לחזור לשיחות, הרי נודע משנה תוקף לתקוותנו, שמדינה זו תזנח תכנית אומללה זו, תתעלם ממנה ותש-איר את השולחן נקי למשא-ומתן בין הצדדים. כי אם פניה של ארצות-הברית לאיוון, כי אז עליה לאון רק

הי"ד ש. רוון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת הראל, ואחרי לחבר-
הכנסת כרמל.

איסר הראל (הרשימה הממלכתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ממשלת ישראל חוזרת לשיחות יארינג לא משום שהיא מאמינה כי מן השיחות האלה יבוא השלום. היא חוזרת לשיחות, למרות הפרת הפסקת-האש על-ידי המצרים והסובייטים ולמרות מה שארצות-הברית לא נסוגה בה מתכנית רוג'רס. ההליכה לשיחות יארינג היא הליכה מחוסר ברירה, כפי שהיתה מלכתחילה, משום שהממשלה מעריכה כי בנסיגת בנות הקיימות ביחסיה עם ארצות-הברית אין לפניו דרך אחרת.

במהלך שיחות יארינג תעמוד ישראל בפני מצב הולך ומכבד, משום שהערבים והסובייטים יתבעו מיד נסיגה מלאה, כי הרי זו תכליתן האחת והיחידה של השיחות בעבור קהיר ומוסקבה: לא הסדר שלום בר-קיימא אלא דחיקת ישראל לגבולות ה-4 ביוני, גבולות שהיו נקודת מוצא למלחמת ששת הימים. ב-22 בדצמבר, לפני שבוע ימים, הכחיש נשיאה של מצרים, סאדאת, בראיון בניו-יורק טיימס, כי היתה הפרה כלשהי של הפסקת האש, והוא בא בטענות כלפי ארצות-הברית על שסיפקה לישראל נשק. מי שטוען כי החזו טילים, אמר סאדאת, אינו עושה אלא "סילוף פשוט של העובדות". אבל נשיא מצרים אמר את האמת כשהבהיר במפורש מהי תכנית השלום שלו — פיגוי כללי של כל השטחים, תמורת מתן מעבר חפשי במצרי טיראן. לעומת זאת, מצרים תניח לאיגיות ישראליות להפליג בתעלת סואץ רק לאחר "מציאת נוסחת פתרון לבעיית הפליטים". הנוסחה הזאת היא הדרך, היא האמצעי שבו יוכלו הערבים והסובייטים לנפץ לרסיסים כל הסדר שיושג, אם יושג. כי העובדה הפשוטה היא שבאמצעות שיחות יארינג מבקשות מוסקבה וקהיר את נסיגת ישראל לגבולות ה-4 ביוני; לא בכדי להשלים אתה בגבולות אלה, אלא כדי לחדש בבוא המועד את המלחמה נגדה בתואנה של "בעיית הפליטים", וכן, מצרים התוקפנית, המנוצחת, מפירת החסכמים, היא אשר באה להכתיב הסדר שפירושו בעבורה נצחון מדיני מלא, שלה ושל מדינות ערב; וזאת כשהיא מאיימת על ישראל באקדח האולטימטום של חידוש האש, בימים הקרובים או לכל המאוחר אחרי ה-5 בפברואר. כל הסכם יהיה למצרים תכסיס ותמרון לקראת השגת היעד הבא, ולא תכלית סופית, תכלית של שלום.

יש לערבים ממי ללמוד שיטה מדינית זו. הם לומדים אותה מבעול בריתם הסובייטים, שהציגו הפוליטית שלהם, הברוטאלית והאכזרית, ידועה היטב. מדיניות סובייטית זו באה לידי ביטוי בהספקת כמויות עצומות של נשק חדיש ללא הגבלה וללא מחיר למצרים, בתכנון ובביצוע הזוט הטילים, תוך כדי הפרה גסה של חסכמים, והיא באה לידי ביטוי במשפט לנינגרד, שמשמעותו חורגת הרבה מן המגמות הפנים-רוסיות שלו. אלמלא רצו וקיוו הערבים והסובייטים להשיג באמצעות שיחות אלה מה שלא הצליחו להשיג בכוח הנשק, לא היו מסכימים להן מלכתחילה, ולא היו תובעים את חידושן על ידי איומים אולטימטיביים.

ממשלת ישראל ידעת ללא ספק את כל העובדות הללו, ואם בכל זאת היא חוזרת לשיחות יארינג הרי זה בעיקר — ואולי אך ורק — משום שהיא מבקשת להימנע

ממשבר ביחסים עם ארצות-הברית, וזאת בשעה שוו-שינגטון לא נסוגה מן היסוד הטריטוריאלי שבתכנית רוג'רס כפירוש מוסמך שלה להחלטת מועצת הבטחון. רק לאחר מאמצי שיוכזבו רבים הכירה ארצות-הברית בעובדת הפרת הפסקת-האש, ומוכיר המדינה רוג'רס הודה רק באחרונה כי התאכזב מן ההתנהגות הסובייטית סביב פרשת הטילים, כאשר הופר הסכם מפורש וחיוני שהושג בין ברית-המועצות לבין ארצות-הברית. היא סיפקה אמנם, עקב זאת, נשק וציוד צבאי לישראל, אבל בהקשר זה יש לזכור היטב שלפי כל הסימונים יש אמת בטענה המצרית כי בשעתו התחייבה ארצות-הברית לפני מצרים לא לספק לישראל נשק בתקופת המשא-ומתן. האם התחייבה מוסקבה לדבר דומה?

מוסקבה המשיכה והתכוונה להמשיך לשלוח למצרים נשק ויועצים ללא הגבלה גם בתקופת המשא-ומתן, הכל כדי לכפות על ישראל את החזרה לנקודת המוצא של מלחמת ששת הימים, אל הגבולות שהביאו אז למלחמה ושיביאו למלחמה גם בעתיד.

מגמת ממשלת ישראל בחזרה לשיחות יארינג היא למנוע משבר יחסים תמור עם ארצות-הברית, אך תוך זמן קצר תנעלה בשיחות שאלת הנסיגה המיידית, וכך תוגש לישראל תכנית שממשלת ישראל התחייבה פעמים רבות, והתחייבה גם היום, כי אין היא מוכנה לקבלה בשום פנים ואופן.

מובן רצונה של ממשלת ישראל להרוויח זמן יקר, ובחזרתה לשיחות היא דוחה את שעת המשבר. אך האם תוכל להימנע מן העימות הקשה עם ארצות-הברית כשייראה בעולם, כי ישראל אינה מוכנה להסדר משום שאינה נכונה לוותר על שטחים, השטחים שיהיו דרושים לגבולות בטוחים? או יהיה העימות קשה פי כמה מן העימות שנמנע עכשיו. עד עתה היה המאבק על תנאים מתאימים להליכה לשיחות, כאשר יש לישראל נימוקים בכדי משקל שלא להתייחס באמון לכוונת הערבים והשושבינים הסובייטיים שלהם. עכשיו יהיה המאבק על מניעת נסיגה.

יהיו הנימוקים נגד אשר יהיו — החזרה לשיחות יארינג היא עובדה מדינית. הן יתחילו בעוד זמן קצר ואין לי צל של ספק שהממשלה הולכת אליהן במיטב הכרתה ומצפונה. ומאחר שזו עובדה, אנו מאמינים שהממשלה ונציגיה ינהלו את המשא-ומתן לאור ובעקבות ההכרזות וההתחייבויות של ממשלת ישראל מאז כינונה, ובכלל אלה הודעת ראש הממשלה היום, וכי במהלך השיחות לא תוותר הממשלה ולא תתפשר על חשבון עקרונות היסוד שלה. אני בטוח כי הממשלה תעשה הכל כדי לא לוותר על עקרונות השלום החזוי ועל עקרונות הגבולות המוסכמים והבטוחים. כל הסדר בנסיבות הקיימות במזרח התיכון לא יהיה בו משום ערובה מספקת לבטחונה של ישראל אם לא יקבע במפורש גבולות בטוחים.

ובלכתה לשיחות יארינג אנו מאמינים את ידי הממשלה, מתוך אמונה שתדע לעמוד במהלכן מול הלחצים הכבדים שיופעלו עליה, ולא תוותר על העקרונות החיוניים ביותר לטוחונה ולשלומה של ישראל. ומתוך אמונה זו החליטה סיעתנו להימנע בהצבעה.

הי"ד ש. רוון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כרמל, ואחרי — לחבר-הכנסת קלינגהופר.

התהום גדולה ועמוקה. היא הנוחגת שאנחנו מצויים על חיפוש דרכים כדי לגשר על פני התהומות האלה. אין שחר לדברים כאילו הליכה לשיחות יארינג יש בה משום השלמה עם תכנית רוג'רס. כמו שידוע לנו שארצות-הברית לא הסתלקה מתכנית רוג'רס, כך ידוע לארצות-הברית שישראל לא הסתלקה מהתנגדותה לתכנית רוג'רס. יש לנו יסוד להניח, שאף-על-פי שארצות-הברית לא הסתלקה מתכניתה זו, הרי היא לא תכפה את התכנית הזאת על הצדדים והסדר חייב לבוא בהסכמת הצדדים. לשיחות יארינג יש סיכוי — רק סיכוי ואפילו סיכוי קלוש — להיכנס למהלך של הידברות בין הצדדים ולדרך להסכמה ביניהם.

פה המקום להעיר, בעקבות דבריו של חבר-הכנסת בגין, כאילו הממשלה הודיעה שהיא מקבלת ושתבצע את החלטת מועצת הבטחון. חבר-הכנסת בגין קרא ממסמך של או-תאנט ולא ממסמך של ממשלת ישראל. אני יכול לקבוע, שממשלת ישראל מעולם לא אמרה שהיא מקבלת ושתבצע את החלטת מועצת הבטחון, וכאן נקודה. במידה שהיא התייחסה להחלטה זו היא התייחסה אליה לפי הפירוש שהיא נותנת לה וכפי שהיא מבינה אותה על כל חלקיה, ואף צירפה במפורש ובאופן ברור פרטים ענייניים, איך היא מבינה את ההחלטה הזאת. בנאומה בכנסת ב-4 באוגוסט 1970 אמרה ראש הממשלה בבירור, ש"הדיננים בחסות השגריר יארינג ייערכו במסגרת החלטת מועצת הבטחון 242 וינסו על הבעת נכונותם של הצדדים לבצע את החלטת מועצת הבטחון 242 בכל חלקיה על מנת להגיע לחווה שלום מחייב ומוסכם בין הצדדים, שיבטיח: 1. כי מצרים, ירדן וישראל יבטיחו את סיומם של כל התביעות או מצבי הלוחמה ויכירו בריבונות, בשלימות הטריטוריאליה ובעצמאות המדינית של ישראל ושל מצרים (או של ישראל ושל ירדן), ואת זכותן לחיות בשלום בגבולות בטוחים ומוכרים, הפשיים מאוימים או ממעשים של אלימות".

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
זה בנוסח ההחלטה.

משה כרמל (המעריך, עבודה—מ"פ):
בהמשך נמצא כתוב: "נסיגת כוחות מזוינים של ישראל משטחים המוחזקים מאז הקונפליקט וכתוצאה מהקונפליקט של 1967 אל גבולות בטוחים, מוכרים ומוסכמים אשר ייקבעו בהסכמה שלום". באותו גאון עצמו הוכירה ראש הממשלה את דברי שר החוץ שנשמעו מעל במת האו"ם ב-8 באוקטובר 1967: "ביצועה של החלטת מועצת הבטחון הוא תהליך בשלבים — משא ומתן, הסכם בין הצדדים, החימה וביצוע ההתחייבויות החוזיות הכלולות בהסכם שהושג בין הצדדים". אם לזה קוראים שהממשלה קיבלה ונכונה לבצע את החלטת מועצת הבטחון — הרי זה נכון.

כדי להשלים את התמונה הזאת אני רוצה לומר ששמעתי בדבריה של ראש הממשלה היום, על הבמה הזאת, ש"החלטת מועצת הבטחון היא מסגרת למשא ומתן על מנת להגיע להסכם, לחתימה ולביצוע ההתחייבויות שתיכלנה בהסכם החוזי שיושג". מכאן, שאומר שממשלת ישראל החליטה לקבל ולבצע את החלטת מועצת הבטחון ושם נקודה, נמצא לכל הפחות מטעה את הבריות.

משה כרמל (המעריך, עבודה—מ"פ):

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה, החלטת הממשלה שהובאה לפנינו היום על ידי ראש הממשלה היא החלטה בעתה, היא עשויה להועיל לישראל, ודחייתה עלולה היתה לגרום לה נזק. החלטה זו לא נתקבלה בגלל נחיתות צבאית או בגלל מצוקה צבאית. עמידתנו הצבאית איתנה וחזקה, ומקור האיתנות הוא במאמץ עצמי ראוי לכל שבת, ובעזרה מארצות-הברית הראויה לכל הערכה. איומי מצרים לא הם שיפחדו את ישראל ולא הם שיכוזנו את צעדינו. אנחנו שאפנו בעבר והננו שואפים גם עתה להמשך הפסקת-האש, ליישוב הפסקת-האש ולראות את הפסקת-האש כדרך להפסקת המלחמה ולשלום. אולם אם מצרים תפתח בנזק, היא תתקל באש, ויש להזהיר את מצרים מפני התוצאות החמורות לה עצמה בהידוש המלחמה, כי במלחמה נהג כבמלחמה, בעתיד כמו בעבר.

הליכתנו לשיחות רצויה לישראל מבחינת מערכת יחסיו עם ארצות-הברית, מבחינת מצבנו בזירה הבין-לאומית, ומבחינת הצורך להיאחז באפשרות הזאת של פתיחת שיחות כדי לבדוק את הסיכוי לשלום, אפילו הוא קלוש ביותר, אם ניתן באמצעותן להגיע להידברות עם הערבים בדרך הפסקת המלחמה ולשלום.

אין לפנינו אשליות ורדודות ואיש אינו מניח שהדרך תהיה קלה. אפשר אף לומר שלפתח השיחות האלה רוב-צים המשבר והכשלוך. הכשלוך אינו מוכרח לבוא, אבל הוא אפשרי. אולם התיאור המזווע שאנחנו שומעים פה מפי האופוזיציה, כאילו אנחנו הולכים לעקדה, כאילו אנחנו נכנסים למלכודת, אין לו שחר ואין בו אמת.

אנחנו הולכים למאבק מדיני ואנחנו חותרים לסיכוי להפסקת המלחמה ולשלום. ואפילו הסיכוי הזה קלוש ככל שיהיה, חייבים אנו לבדוק אותו, לנסות אותו בכנות, בחתימה לשלום.

אני דוחה את הפילוסופיה שאנחנו שומעים מפעם לפעם מפי ראש האופוזיציה, חבר-הכנסת בגין, שאין סיכוי להסכם בינינו לבין הערבים. אילו קבלנו את הפילוסופיה הזאת היינו מקבלים קונצפציה של מלחמת גנח בין ישראל לערבים, ואין הדבר נכון ואין הדבר אמת. כמו-כן אין לקבל את הגישה שעצם ההידברות, עצם הנסיון של החלפת דברים, של בדיקת דרכים לשלום — מזיקים, ויש עמהם מלכודת.

חבר-הכנסת בגין והאופוזיציה מתעלמים מגילויים שונים המתרחשים במחנה הערבי. אין הכל עומד על מקומו ואי-אפשר להיאחז במצב שהיה לפני תמישה חודשים בלי להתבונן בהתפתחות. בעולם הערבי מתרחשים דברים ומתחוללות תמורות שאנחנו חייבים לעקוב אחריהם, לדעת אותם, להבין אותם — לצרכי המלחמה ולצרכי השלום גם יחד.

אפשר להבחין בעולם הערבי עייפות מן המלחמה. אין המלחמה אינטרס של מדינות ערב אשר סביבנו. אנחנו מבחינים במצרים, אחר מות נאצר, בגילויים של נסיון, או נטייה, לפתור בעיות פנימיות של מצרים שאין לפתור אותן בתקופת מלחמה. עצם הדיבור על נסיון לפתור אותן — בתחום הבריאות, בתחום החינוך, בתחום חיסול העוני וכדומה — כרוך בשאיפה להסדר. אפשר להבחין אצל המצרים נסיון של החלשת הויקה הפאן-ערבית והפאן-איסלאמית שהיתה בראש היעודים והשיחות של מצרים. בזה איני אומר שנסתמו הפערים.

חוכרת ט', ישיבה קל"ד

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (כרמל, נסים, בגין, רוזן, קלינגהופר) —

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בראשית דברי רצוני לבטא את ה"אני מאמין" באשר לצורך להגיע לכריתת שלום בין מדינת ישראל ושכניה. שאיפתנו חייבת להיות להשכין שלום אמת, שלום של קבע בינינו לבין הערבים, שלום שלא יהיה בבחינת פיסת נייר בלבד, אלא יבטיח לנו הלכה למעשה במדינתנו היהודית, ולערי-בים בארצותיהם הם, חיי שלום איתנים ותקינים וחיסוי-לם אחת ולתמיד של איומים וסכנות של חידוש מלחמה.

באשר לעצם חובי שאיפת השלום — אינני חושב שיש מקום לעשות גושא לזיכוח ביקורתי בינינו ובין הממשלה. אך השאלה הנשאלת היא, מהי הדרך המדינית אשר תקרב אותנו למטרה? כאן סבורני שמדיניות דפה, מדיניות של רכות וזיגוגים, מדיניות של היענות ללחצים, לא תקרבו לשלום כי אם תרחיק אותנו ממנו. כי הרי מדיניות כזאת רק מגבירה את הכוחות המוכנים להכתיב לנו פתרונות. היא נותנת תנופה ללחצים המופיעים נגדנו ומעלה את התביעות לזויתורים מצדנו, שקבל-תם תעמיד את בטחוננו ועצם קיומנו בסכנה רצינית. השכנת שלום בתנאים אלה תעודד את התוקפנות נגד ישראל, והשלום לא יהיה אלא הזמנה למלחמות נוספות.

זהו הסיכון האורב לנו והמאיים עלינו, אם הדרך המדינית בה הולכת הממשלה לא תתוקן באופן יסודי.

בתחילת אוגוסט החליטה הממשלה, כזכור, להסכים להשתתפות ישראל בשיחות יארינג. תוך כדי היענות ליוזמת השלום של ממשלת ארצות-הברית. זוהי יזמה הנועצה בתכנית רוג'רס, שעיקרה בכך שישאל תווך על השטחים ששוחררו במלחמת יוני 1967, ששטחה יתכווץ לפי הקווים שהיו קיימים ערב המלחמה, וקווים אלה ייהפכו לגבולות קבע, בתיוכונים מיקרוסקופיים בלבד. אמנם ההסבר של הממשלה היה שאנו הולכים לשיחות בלי לקבל את תכנית רוג'רס. אולם היות ולפי היוזמה האמריקנית לשיחות של יארינג חוברת באורח מהותי ביותר עם תכניתו של מוכיר המדינה של ארצות-הברית — הרי החלטת הממשלה דאז לקתה בסתירה פנימית, ואין פלא שהסתייגותה מתכנית רוג'רס לא נתקבלו ברצינות. כאן המעשה שעשתה הממשלה ביטל את האמירה המסתייגת.

היה זה משגה חמור, שהשלכותיו רדופות אותנו עד היום הזה ועוד יוסיפו לרדוף אותנו. הוא לא יכול היה שלא להתפרש כגילוי של חולשה רצינית המאפיינת את מדיניותנו ופוגעת בה. ומאז נעה היא, מדינית זו, בתנוי-עות זיגוגיות חדות בין קבלת היוזמה האמריקאית ושלילת תכניתו של רוג'רס.

באו ההפרות המצריות הגסות של הסכם הפסקת-האש מה-7 באוגוסט עלי-ידי הזות הטילים הסובייטיים לעבר תעלת סואץ. אמרה הממשלה, כי היא מפסיקה את השתתפותה בשיחות יארינג ולא תחזור אליהן כל עוד מצב ההקפאה הצבאית באזור התעלה לא יוחזר לקדמותו. ההרגשה הכללית אז היתה כי עמדת הממשלה פירושה ששום דבר אחר, שום פיצוי, יהיה אשר יהיה, לא יצדיק את שובנו לשיחות, ושרק החזרת המצב לקד-מותו, אם היא תבוצע, יהיה בה כדי להגיע את הממשלה לחדש את השיחות.

והנה לא עבר זמן רב, ושר החוץ, בהיותו בארצות-הברית, ערך אחרי פגישה עם מר רוג'רס מסיבת עיתונאים, והודיע — כך קראתי ב"ניו-יורק טיימס" — כי ממשלת

חבר-הכנסת בגין תובע ללא הפסק מן הממשלה נאמנות החלטתו בה היא תבעה להחזיר את הטילים; הואיל ותביעה כזאת נשמעה הרי אין לזוז ממנה לעולמים ואין ללכת לשום שיחות ואין לפנות לשום הסדר, שכן אין להאמין עוד לצד השני. ראש הממשלה אמרה בגלוי שלא הצלחנו להביא להחזרת הטילים. ממשלת ישראל עשתה מאמץ גדול ובלתי רגיל כדי להביא להחזרת הטילים, אך לא הצליחה בזה. אבל נעשה משהו כדי להבטיח את כוחנו, גם לאחר שהדבר הזה לא ניתן להשגה. איש, כמובן, אינו יכול למסור כאן פרטים, כפי שאמרה ראש הממשלה. אולם מדינת ישראל נמצאת עכשיו, אחר המאמץ של החודשים שחלפו — וכאמור אחר עבודה אינטנסיבית עלנו עצמנו בכל תחום שאנו יכולים לעשות בו כדי להתבצר, להתחזק ולהתעצם בכוחנו העצמי ובידע העצמי שלנו ובעזרתה של ארצות-הברית — במצב שלא יצדק מי שיאמר שאנו נמצאים עכשיו חלשים יותר משהיינו בזמן שנכנסה הפסקת-האש לתקפה. ואם אין לחבר-הכנסת בגין אמון במצרים — עד מתי הוא יקיים את א-יהאמון הזה? וכבר אמר האומר: זהו האויב וזהו השכן, ואתו נצטרך לחיות, ואין אנו יכולים להתליף אותו באחר.

כאמור, אין זה מן הנמנע שהשיחות לא תצלחנה, ואף תיכשלנה, אף-על-פי שאני רוצה להאמין שיש סיכוי שהן יוליכו לגמר המלחמה ולשלום. אבל אפילו נניח ששיחות אלו תיכשלנה, ובעקבות כשלון זה תבוא הת-כנסות של מועצת הבטחון שתחליט החלטות שליליות או תנסה להחליט החלטות כאלה, שלנו אין שליטה עליהן (ואני מקווה שארצות-הברית תעשה כמיטב יכול-תה למנוע אותן); אפילו עליו הדבר לקרות — מה טעם ומה חכמה מדינית להביא לכך שהתכנסות מועצת הבטחון תקדים לבוא, לפני השיחות, ובאופן שיוכלו להאשים את מדינת ישראל בכך, שמועצת הבטחון מתכנסת כדי לכפות פתרון מאתר שישאל סירבה לדבר, סירבה להידברות? כך שגם מבחינת הטכסיס המדיני — למי שמספיק לו הטכסיס המדיני — וגם מבחינת הסיכוי הקלוש הקיים להבטיח את המשך הפסקת-האש, לתתור לטיוס המלחמה, לתתור להידברות ולשלום — אנחנו צריכים ללכת לשיחות.

לפי מיטב הכרתי, יותר משליכה לשיחות היא מלכדת — ההתבצרות בסרבנות לכל הידברות היא מלכדת.

משה נסים (גח"ל):

אתה קורא לזה "סרבנות"? לא כדאי לומר כך.

משה כרמל (המערך, עבודה-מפ"ם):

אני מוכן לומר "סירוב".

אני בטוח שהאופוזיציה אחראית לגורל מדינת יש-ראל, לעתידה, לבטחונה ולשלומה ממש כמו הקואליציה. אבל נוכח התבצרותה שלה בעמדה הזאת של סירוב להידברות במסגרת שיחות יארינג אפשר בהחלט להטיל ספק בשיקול דעתה ובכובד הראש שלה.

מנחם בגין (גח"ל):

הספק בשיקול הדעת הוא הדדי.

הי"ר ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלינגהופר, ואחרי

לחבר-הכנסת וילגר.

זכויותינו הלגיטימיות ולעמוד בהחלטיות ותקיפות על הגשמתן?

אדוני היושב-ראש. לנוכח ההחלטה שהממשלה קיבלה אתמול, חרדה זו עוד תלך ותתעמק. לאור מדיניות הממשלה, כפי שהיא מצטיירת לנגד עינינו מאז החליטה חודש אוגוסט שנה זו, ההליכה לשיחות עם יארינג טומנת בחובה סכנות חמורות ביותר. מול התכניות המוצהרות שיש ליורשו של נאצר ביחס אלינו, מול תכנית רוג'רס שארצות-הברית בדקה בה, מול האיזמים שמשמיעים לעברנו שליטי ברית-המועצות - דרכנו יכולה להיות רק אחת ויחידה: להתאזר באומץ מדיני, להאמין אמונה שלמה בכוח עמידתנו ולהיגמל מכל וחרונות באשר לחבינו ועתינו הצודקות, ואז שום כוח בעולם לא יוכל לנו, ונגיע - אפילו אם יהיה זה בלי יארינג - לפתרון מדיני של שלום אמתי, שיהיה שלום לדורי דורות.

היו"ר ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, ואחריו - לחבר-הכנסת בקר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. סיעתנו רואה בחיוב את החלטת הממשלה על הפסקת חרמתן של שיחות השלום בחסות הד"ר יארינג. אולם לצערנו החלטת הממשלה והודעת ראש הממשלה בכנסת אינן מבשרות גישה חיובית לעניין השיחות ולהחלטת מועצת הבטחון, שרק על יסוד ביצועה יוכל לקום השלום.

מתברר עתה לכל, כי לא מה שכונה "חזות הטילים" במצרים הפריע לממשלה לנהל שיחות שלום, אלא עצם השיחות בחסות הד"ר יארינג לשם ביצוע החלטת מועצת הבטחון הפריעו ומפריעות גם היום לממשלה. הממשלה אינה מסתייגה מהעדיפה את המצב הקיים של לא-שלום ולא-מלחמה, הפסקת-אש בלתי-מוגבלת, כדי להמשיך ולקיים את הכיבושים הטריטוריאליים ובדרך זו לסייע גם לארצות-הברית לעדער את יציבות המשטרים במדינות ערב האנטי-אימפריאליסטיות.

ואם עכשיו החליטה הממשלה מה שהחליטה הרי זה רק בחריקת שניינים, מתוך חוסר-אפשרות להימנע מכך, נוכח החלטת העצרת הכללית של האו"ם מן ה-4 בנובמבר, אשר חייבה את המזכיר הכללי או-תאנט להגיש ב-5 בינואר 1971 דין-וחשבון למועצת הבטחון על ההתקדמות בביצוע החלטת מועצת הבטחון לגבי המזרח התיכון.

ארצות-הברית הצביעה נגד עצרת האו"ם, אולם היא נאלצת להתחשב בה, נוכח בידודה הגמור בעניין המזרח התיכון בעצרת האו"ם. לכן "יעצה" ממשלת ארצות-הברית לממשלת ישראל להפסיק את אי-השתתפותה בשיחות יארינג. וממשלת ישראל נאלצת, בעקבות זאת, להסכים לחזרה לשיחות השלום בחסות הד"ר יארינג, למרות מה שאינה מסתירה כלל כי אין היא מעוניינת בשיחותיו לבצע את החלטת מועצת הבטחון.

האמת היא, כי בחמשת חודשי חרמת השיחות נחלה ממשלת ישראל ואתה האפטרופסים בווינגטון כשלונות פוליטיים ששום נזק לא יפצה אותם. היה מושב עצרת האו"ם עם ארבע ההחלטות בשאלת המשבר במזרח התיכון, שהיו כשלון חרוץ לממשלת ישראל ולממשלת ארצות-הברית גם יחד. החלטות אלו הפגינו

ישראל "has dropped the demand of a rollback of the missiles", דהיינו, היא נטשה את תביעתה שהטילים יוזו אחורה.

השלב הבא לא יאחר לבוא. כפי שנתבשרנו היום מפי העצרת הראש הממשלה, החליטה הממשלה אתמול להשתתף בשיחות עם השגריר יארינג, אף-על-פי שהתנאי שהממשלה החליטה עליו קודם, הוא החזרת מצב הקפאון הצבאי באזור התעלה לקדמותו, לא קיימים. שוב עדים אנו לנסיגה מדינית מדיאגה, המטביעה על מדיניות הממשלה חותם של רפיון אונים ומאולת יד.

זאת ועוד: גם על עיתוי ההחלטה הממשלתית החדשה כדאי לומר מלה. בהחלטת העצרת הכללית של האומות המאוחדות מה-4 בנובמבר שנה זו על המצב במזרח התיכון נתבקש המזכיר הכללי של האו"ם למסור למועצת הבטחון, ואם רצוי הדבר - גם לעצרת הכללית, תוך חודשיים, דין-וחשבון על מאמציו שליחו המיוחד, הוא מר יארינג, ועל ביצוע החלטת מועצת הבטחון מס' 242 משנת 1967. חודשיים אלה מגיעים לקצם ב-5 בינואר 1971. כלום מקרי הדבר שהממשלה החליטה מה שהחליטה בהתקרב מועד זה? איש לא יאמין בכך. היתה כאן התחשבות גלויה בפרק הזמן שנקבע על-ידי עצרת או"ם למסירת הדין-וחשבון על-ידי או-תאנט. פעל כאן איזה פחד מפני דברים העשויים להתרחש לפי אותה החלטה של העצרת במקרה שהדין-וחשבון של המזכיר הכללי יהיה שלילי.

לשם מה הזריזות הזאת והפחד הזה? הלא הממשלה עצמה נתנה ביטוי מפורש, הן על-ידי נציגיה מעל במת העצרת בניו-יורק והן בירוק זמנל שנקבע על-ידי עצרת אינה מכירה בתקפה של החלטת העצרת מה-4 בנובמבר. עמדתה זו היתה נכונה וצודקת. העצרת לא היתה מסוג-מכת לקבל החלטה כזאת, המתערבת בתחומי שיפוט של מועצת הבטחון. כל התערבות מסוג זה אסורה עליה לפי ההוראות הכרות של סעיף 12 למגילת האומות המאוחדות. והנה באה הממשלה ורואה פתאום צורך להתאים את עצמה ללוח המומים הקבוע בהחלטת העצרת, ומחלישה ומרככת את עמדתה המוצהרת הקודמת בדבר אי-הכרתה בתקפה של ההחלטה.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת. העם נמצא במבוכה, שכן עד הוא לכך שבשאלות ובנושאים מדיניים חשובים ביותר הממשלה קודם אומרת "לאו", וכעבור זמן קצר הופכת את ה"לאו" ל"אולי", ואחרי שבועות ספורים נוספים מחליפה את ה"אולי" ב"הן". וכל זה בלי שחלו במציאות הפוליטית כל תמורות שהיו מצדיקות את שינוי העמדה ואת ביטול ההחלטות הקודמות.

והמבוכה מתפתחת לחרדה, ואיש שואל את רעהו: מה יהיה? האם ההחלטות שהממשלה מקבלת בעניינים גורליים משקפות אמנם קו מדיני יציב? האם קיים סיכוי סביר שהיא תהיה נאמנה לו ותכלכל את צעדיה לפיו בעתיד הנראה לעין, או שמא מופעלים - על אף ההכחשות הרשמיות החוזרות ונשנות - לחצים ותכתיבים, והממשלה אינה משכילה לעמוד בהם, והיא מגיבה עליהם בהיענות וכניעה? ואיך זה ייתכן שבעוד הישוב, כשסגרו עליו מלחמה, ידע להשיבה שעה באומץ ובגבורה - בתחום של מדיניות חוץ המצב הוא כה שונה, וההנהגה מגלה סימנים מובהקים של אי-עקיבות, על חוסר בטחון עצמי והעדף נכונות להעלות תביעות המבוססות על

חוכרת ט', ישיבה קליד

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (וילנר) —

ואולי מיליונים יהודים חיים היום בזכות מלחמתה של ברית-המועצות נגד היטלר. גם לא רק מתוך היזכרות בעודה הסובייטית בעת לידתה של מדינת ישראל ובחדשי קיומה הראשונים; הדברים אמורים בעיקר מתוך מחשבה לגבי העתיד. זאת ועוד: "ברית המועצות איננה עמלק, אלא מדינה שאתה רוצה ישראל, וחייבת ישראל, להגיע לידי הבנה והסכמה".

אכן אלה דברים של אחריות לאומית, אך לצערנו אין זו מדיניות הממשלה. אמנם עצם ההחלטה על חזרה לשיחות יארינג היא חיובית, למרות מה שלא באה כיזמה מצד הממשלה אלא תחת לחץ. אולם התוספת של ראש הממשלה, כי החזרה לשיחות תהיה על בסיס המדיניות הקיימת, כלומר על בסיס של תביעות לסיפוחים טריטוריאליים ושליחת זכויותיו של העם הערבי הפלשתינאי, ובמיוחד של הפלסטיים הערביים, פירושה הכשלת השיחות מראש על-ידי ממשלת ישראל; פירושה שלילת החלטת מועצת הבטחון מן ה-22 בנובמבר 1967.

צריך להיות ברור, כי רק מדינאים תלזשים מן המציאות הבין-לאומית והאזויות, אם בווינגטון ואם בישראל, יכולים להניח, כי על-ידי חידוש המלחמה יצליחו בכל זאת לשבור את המשטרים האנטי-אימפריאליסטיים בראשות ערב ולהביא לסיפוחים טריטוריאליים לישראל. יחס הכוחות בעולם הוא כזה, שכוחות השלום חזקים היום יותר מכוחות המלחמה. האימפריאליסטים האמריקני אינו עוד כל-יכול, לא בעולם ולא באזורנו.

התביעות הטריטוריאליות של הממשלה הן אבסורדיות, מדברים על "גבולות בטחון", על "גבולות בני הגנה". זה מצלצל יפה, אך אין זה אלא מסווה לסיפוחים. אנו בעד גבולות בטחון, אך גבולות בטחון יהיו רק הגבולות של השלום, כלומר הגבולות שיוכרו באורח הדין בהסדר שלום בגבולות בטוחים של ישראל והמדינות הערביות, בערבויות בין-לאומיות ממשיות. גבולות אלה יכולים להיות רק קווי ה-4 ביוני, בהתאם להחלטת מועצת הבטחון, אשר קבעה במפורש ש"אין לרכוש טריטוריה על-ידי מלחמה". קביעת קווי ה-4 ביוני 1967 כגבול קבע במסגרת של הסדר שלום צודק ויציב אינו משמעותה ויתור טריטוריאלי מצד ישראל, אלא ויתור טריטוריאלי מצד המדינות הערביות, לעומת הגבולות שהותו בעבר על-ידי האו"ם.

מעכשיו השאלה המכרעת היא במה תלך הממשלה לשיחות יארינג ולשם מה? האם כדי להביא לביצוע החלטת מועצת הבטחון על כל חלקיה, או כדי לפוצץ אותה, לסחוב אותה שנים, כדי להנציח את המצב הקיים? עיתונאים פרו-מדינאים ומדינאים מציעים לסחוב את השיחות שנים כמו שהאמריקאים סוחבים בפאריס את השיחות על וייטנאם. אנו מזהירים מפני אשליות הרפתקניות כאלו. יש ללכת לשיחות כדי לכונן שלום יציב וצודק על בסיס כיבוד הזכויות של כל המדינות והעמים באזורנו, לרבות עם ישראל והעם הערבי הפלשתינאי.

סחבת עלולה להביא לחידוש המלחמה, ועלולה להישטק ההזדמנות ההיסטורית שנוצרה להגיע לשלום. הממשלה סומכת יותר מדי על כך שהאימפריאליסטים האמריקאי יהיה מוכן ויכול להסתכן עד לידי מלחמת עולם. רק מטורפים יכולים להם כל רגש אחריות לגורל עםם ולגורל האנושות יכולים לבנות על מלחמת עולם.

בעולם הערבי מתנהל מאבק פנימי בשאלת הסדר השלום עם ישראל. מצרים מופיעה בראש הגורמים המני-

את ההתפתחות המסעירה בדעת הקהל הבין-לאומית נגד מדיניות הכיבוש והסיפוח של ממשלת ישראל ונגד ממשלת ארצות-הברית, המספסרת במדיניות הכוח הישראלי לקידום האינטרסים האימפריאליסטיים התמסניים באזור.

ממשלת ישראל נאלצת היום לחזור לשיחות יארינג, לאותה נקודה שנטשה אותה לפני 5 חודשים, אך היא חוזרת כיום בהפסד ויקרה ומעמד, תוך כדי הוקעה וגינוי בין-לאומי על החבלה בשלום באזורנו, והעיקר, תוך אבדן המישה חודשים יקרים לניהול שיחות שלום.

עצם החזרה לשיחות יארינג זה דבר טוב וחיובי. אולם אם זה יישאר רק צעד טקטי כדי להמשיך ולחבל בתוך השיחות בסיכויי השלום ובביצוע החלטת מועצת הבטחון, כי אז קיימת סכנה חמורה של סיום הפסקת-האש, סכנה של חידוש המלחמה על כל זוויותיה.

חוגים ממשלתיים מפריחים שמעות שהם אך הרווחו מהחרמת שיחות יארינג. הרווחו — ואומרים הם — נשק וכסף אמריקאי לרוב; אולם אפילו חוגים ממלכתיים מסויימים אינם מסתירים, כי לא היתה זו אלא הצגה גרועה, מבויימת, על-ידי שליטי ישראל וארצות-הברית. מטרתה הראשית היתה לדחות ככל האפשר את השיחות. מה היתה המטרה למניעת קיום השיחות במשך חמישה חודשים?

חוגי הפנטאגון רצו ורוצים להרוויח זמן. הם מנצלים את עניין ההסדר המדיני במזרח התיכון כקלף לסחיטה בזירה הבין-לאומית ובמזרח התיכון לטובת האימפריאליסטים האמריקני.

נוכח כשלונותיו נאלץ האימפריאליסטים האמריקני לתמוך והגיע לתכנית רוג'רס. שליטי ארצות-הברית מוכנים גם היום, אם יהיה כדאי להם, לסבכנו בקדבות נוספים, לגרום לנו אלפי הרוגים ופצועים נוספים, אלמנת, יתומים, הורים שכולים; ומבחינה כלכלית — הורדת דמת החיים, הורדת השכר, מסים כבדים נוספים, העלאות מחירים ופיתות המטבע.

יש לציין, שאפילו החוגים השוביניסטיים והפרו-אימפריאליסטיים הקיצוניים נאלצים להודות, כי האימפריאליסטים האמריקאים משחקים אך ורק בהתאם לאינטרסים האנוכיים שלהם.

אפילו אליעזר ליבנה מ"ארץ-ישראל השלמה" כותב ביום ג', 22 בדצמבר, ב"הארץ" על הציניות שבמדיניות האמריקנית. בועז עברון ביום ו', 25 בדצמבר, כותב ב"ידיעות אחרונות": "ליבנה מזדעזע מהציניות של העמדה האמריקאית, ציניות המעמידה את האספקה הנדיבה הניתנת לנו בנשק ובכסף באור חדש לחוטין. האמריקאים מוכינים לתת לנו את הנשק על-מנת שאנו נשפוך את דמנו למען המשחק שלהם. סימן מעודד הוא לראות התפכחות זאת שבקבוצתיה תובע גם ליבנה ממשלת ישראל להגיע לכלל דר' שיח עם ברית-המועצות". ועוד: "העובדה, שעליה שמחים כה רבים אצלנו, שעכשיו אנו רתומים כליל למערכה הצבאית האמריקאית, אינה מעניינת דת ביותר, מפני שהמערכת הזאת תשתמש בנו לצרכיה יותר משנוכל אנו להשתמש בה לצרכינו".

ואין זה הקול היחיד במחנה הפרו-ממשלתי. היום פורסם ב"הארץ" מאמר מאת א. שוויצר תחת הכותרת "לא לשרוף את הגשרים" וכותרת משנה "אין לנהל מלחמת תרמה נגד ברית-המועצות". בגוף המאמר נאמר: "הדברים אמורים לא רק משום שמאות אלפים

אהרן בקר (המערך, עבודה-מפ"ם):
 כל מה שאמר חבר הכנסת וילנר על כיבוש ועל סיפוח ועל עוד ועוד דברים - כל אלה הם דברי בלע על מדינת ישראל.

ועתה, חברי הכנסת, רצוני לומר מלים אחדות בעניין הנדון. אצרך את קולי ואומר, כי החלטת הממשלה לחזור אל השיחות בחסות השגריר יארינג, כפי שהובאה זה עתה על-ידי ראש הממשלה, היא נכונה לגופה ומה גם שהיא בעתה. ואם כי אין להוסיף ואולי גם לא ניתן לחדש נימוקים משכנעים יותר, הבאים להצדיק ולבסס החלטה זו, מאלה אשר כבר נשמעו - אף על פי כן אתה חש צורך וחובה לומר כמה דברים בטרם יינתן אישורה של הכנסת בשיבתה היום, אישור שכמוהו בעיני הכהכרעה באשר לדרכה של ישראל במאבק המדיני על השלום.

יש אומרים כי עלינו ללכת לשיחות יארינג באין מגוס מהן או מחוסר בריחה. ייתכן שזה נכון, אולם דומני כי הסיבה הקובעת והמכרעת להליכנו לשיחות אלו היא משום שאנו רוצים בשלום. ואם כי אין לבנות על כך שאכן שיחות אלו יביאו את השלום, ועל אף הספיקות הרבים, שילבים אנו ללכת מתוך רצון ושיאפה למצות כל אפשרות של בירור ושיח לקראת אפשרות של שלום. אומר יותר מאת: אם כי מצרים, זו שחתמה על הסכם הפסקת-האש באוגוסט השנה, בהיענות ליזמת השלום האמריקנית הפרה את ההסכם עוד בטרם יבשה עליו הדיו - המשיכה וממשיכה להפר אותה, וסוללות הטילים הסובייטיים מוכיחות לא את כיוונם בלבד אלא גם את כוונתם - על אף זאת אסור לישראל, לדעתי, להסתלק מלהשתתף בשיחות יארינג שמטרתן "השגת הסדר מוסכם בדרכי שלום בהתאם לתנאים ולעקרונות של החלטה 242".

זאת ועוד: אם לנהוג לפי רגשי צדק ומוסר וגם לפי הגיון משפטי, הרי זכאית ישראל בהחלט לסרב לקחת חלק בשיחות אלו כאשר הצד השני הוכיח עם הפרת הפסקת-האש כי אינו נמכד כלל את החתימותיו ואת התחייבותיו, דבר האומר כי פניו אינם לשלום אלא לחידוש המלחמה.

וישאל השואל: מה טעם לשיחות אלו? היתזה זו החלטה צודקת ונבונה מצד ממשלת ישראל כאשר החליטה להשהות את פתיחתן של השיחות תוך תביעה שהטילים שהוצבו יוחזרו. לצערנו, עובדה היא כי ישראל לא נענתה לתביעתה הצודקת מצד המצרים, ועובדה מצערת עוד יותר היא, שהעולם בו אנו חיים ידע גם ידע להחויש אף נוכח תביעות צודקות, אם לא למעלה מזה. עלינו להכיר ועובדה אכזרית, שעולמנו חי ופועל לא כאשר צדק ומוסר הם נו רלגליו, אלא בחישובים פוליטיים ובתככים דיפלומטיים. באלה הצטיינה ביחוד עצרת האו"ם האחרונה, בהחלטה שקיבלה נגד ישראל. אויבנו צהלה, רבים-רבים מידיינו שתקו, וכך נתקבלה ההחלטה בהתעלמות גמורה מהפרת הפסקת-האש שב-אחריותה נושאות ברית-המועצות ומצרים. מעל במת הדיון, זו זמת או"ם, נשמעו אך שני קולות שתבעו דין צדק באשר להפרת הפסקת-האש, תוך כדי הצבעה על הסכנה הכרוכה בחידוש המלחמה ובהרחקת כל סיכוי לשלום. היו אלה שני הקולות - של ישראל הקטנה ושל ידידתה אמריקה הגדולה. אולם היו אלה קולות קוראים במדבר.

הלים מדיניות ריאליסטית והיא מוכנה להסדר מדיני ולשלום. הראיון שהעניק נשיאה החדש של מצרים, אנואר סאדאת, ל"ניו-יורק טיימס" ב-22 בדצמבר מוכיח כי יש עם מי לעשות שלום. אנו יכולים להגיע לשלום אם נהגל מדיניות ריאליסטית ועצמאית, אם לא נתבע התפשטות טריטוריאלית וחסול זכויותיו של העם הערבי הפלשתינאי. בראיון אמר נשיא מצרים, כי יש לקבוע לוח זמנים לא רק לנסיגה, כפי שכאן פירשו כמה עתו"נים, אלא "לוח זמנים לכל העניינים הכלולים בהחלטת מועצת הבטחון". נשיא מצרים אומר במפורש, כי הוא מוכן במסגרת זאת להכיר במדינת ישראל כמדינה ריבונית בגבולות מוכרים ובטוחים של ה-4 ביוני ולערבובות מצד 4 המעצמות ומועצת הבטחון להסדר השלום.

אנו נציע לסיכום הדיון המדיני הצעה משלנו, אשר תקרא לממשלה לחזור לשיחות יארינג כדי לבצע הלכה למעשה את החלטת מועצת הבטחון על כל סעיפיה. אנו נימנע בהצבעה על הודעת הממשלה. לא נצביע נגד, כי אנו בעד חזרה לשיחות יארינג; לא נצביע בעד, כי אנו נגד הסתייגויות הממשלה הסותרות את החלטת מועצת הבטחון ואשר עלולות לחבל בסיכויי השלום.

ולבסוף, אנו קוראים לכל שוחרי השלום בלי הבדל השקפה אידיאולוגית ללכד את הכוחות במאבק למען תהיה החזרה לשיחות יארינג לא רק צעד טקטי מאולץ מצד הממשלה כדי לפוצץ אותן לאחר-מכן, אלא צעד רציני המכוון להביא סוף-סוף לשלום.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חבר הכנסת וילנר, אולי אפשר לשכנע אותך שבכל זאת תצביע נגד הצעת הממשלה?

הי"ד ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר הכנסת בקר, ואחריו לחבר הכנסת מועדי.

אהרן בקר (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני הישעב-ראש, כנסת נכבדה. דומני שרבים כמוני יביעו סיפוק נוכח הודעתו האחרונה של הנואם האחרון, כי לא יתן קולו להחלטה זו העומדת לאישור היום בכנסת. אין כלל בדעתי להתייחס לדבריו - דברים שהם בעצם דברי בלע באשר למדינת ישראל, באשר למשי-מותיה ובאשר למצבה. שמענו זה עתה קול בוקע מגרוננו של חבר הכנסת וילנר, ואין זה קול דאגה לישראל הנאבקת על שלומה ועל קיומה. זהו קול הבוקע מגרוננו אך מוכיר לנו קול דומה, קולותיהם של שופטי לנינגרד החורצים גור-דין על יהודים בגלל חטאם האחד והיחיד - רצונם לעלות לארץ מולדתם. העם בישראל ובכל התפוצות מודה עם גורלם של יהודים אלה הודהות מלאה.

הייתי מוסיף משפט אחד נוסף. חבר הכנסת וילנר, בהופעתך היום - וזה נוסף על כל הופעותיך כאן בכנסת - רק הוכחת כי כעבד נרצע הנך משרת את אדונך, גם באינטרסים שהם מוגזמים ניגוד מוחלט ובאופן מהותי לבטחונה של אותה ארץ - מדינת ישראל - שרק בתוכה יש ערובה לחייך אתה, היהודי, ויותר מזה - אף קמוניסטי שכיול להיות מהחופש המלא להשמיע דברי בלע כאלה כפי שהשמעת אתה היום.

תומיך טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
 אהם עוד תגידו לו פעם תודה.

מספר 242 של מועצת הבטחון מ-1967, שמדינות ערב קיבלו ואף לוחצות עכשיו לביצועה. גם ההחלטה האפרו-אסיאנית-צרפתית האנטי-ישראלית, שנתקבלה בעצרת האו"ם האחרונה, לא יכולה היתה להתעלם משלימות ההחלטה של 1967 על שני חלקיה ונאלצה להדגיש כי המדובר בביצוע ההחלטה בשלימותה ואף לצטט אותה בגוף ההחלטה כלשונה.

אשר לשאלה השנייה, ודאי איש לא יערוב כי מצב זה יימשך לאורך ימים, כלומר שהפסקת האש תישמר, בעוד ששיחות יארינג או פעולה מדינית אחרת שיכולה להתקבל על שני הצדדים במקומן - לא יתקיימו; נהפוך הוא, יש כל היסוד לומר ששניים אלה יחדיו לא יינתנו. אומרים שאין ערך לאיומי סאדאת, מצרים לא תפתח באש מחדש. אשר למצרים, ייתכן וייתכן. אולם בל נשכח שמצרים חללה זה מכבר לפעול באופן עצמאי. מאחורי מצרים עומדת ברית-המועצות, וכל מי שנטה עד לפני זמן קצר להטיל ספק, ספק מה, בכוונותיהם המלחמתיות הישירות של הסובייטים נגד ישראל, הרי ודאי נוכח עתה לדעת, נוכח משפט לנינגרד, כי גודי הדין נגד יהודי לנינגרד יריגה הם גם גוריידין נגד ישראל. ברית-המועצות חללה זה מכבר להיות "ספונקס" לגבי ישראל. פעילותה המלחמתית ומגמותיה ידועות וגלויות לכל, וה"ספונקס המצרי" אך משמש מכשיר בידה להתבססות באזור אף במחיר פגיעה חמורה בבטחונה של ישראל, אם לא יותר מזאת. במצב זה מותר גם לומר שאין מנוס מה שיחות, אלו של יארינג, שהן חזית מדינית. אין מנוס מלעמוד בחזית מדינית, כשם שאין מנוס מלעמוד בחזית צבאית. חזית צבאית נפתחה נגדנו בלי שישאל על כך ובלי שנס"כים לכך. כך גם החזית המדינית, אם בעצרת או"ם, במועצת הבטחון. ואם בשיחות הארבע, היא נפתחת תמיד או לעתים קרובות ללא הסכמתנו וגם ללא שיתופנו.

שיחות יארינג הן שיחות עמנו, ואין בכוחו של יארינג לכפות עלינו החלטה כלשהי. במקרה זה מספיק ה"וטו" שלנו, ו"וטו" זה מובטח בכל עת ובכל מקרה, כשנדע ונחוש שהשלוש המוצע אינו כלל שלום ושאינו הגבולות המוצעים בגבולות בטחון לישראל. נלך לשיחות אלו בהכרה מלאה ובדעה צלולה, ללא אשליות ובראית המציאות, ללא התלהבות יתירה, אבל, הייתי אומר לחברי הכנסת, גם ללא הרגשת נחיתות, בדעתנו שההליכה עצמה עדיין אינה מביחה את השלום.

שיחות אלו כשלעצמן אינן אלא גסיון של פגישה, המאפשר לנו קדם במישרין את מאבקנו על השלום. והיה אם יפתח פתח כלשהו לאפשרות של שלום, שיהיה בו שלום לישראל - איש לא יצטער על כך, גם אלה ששוללים את השיחות. ואם לא, חלילה, נדע, ולא אנו בלבד, כי גם עתה אין פני אויבנו שלום אלא למלחמה, ואם וכאשר יכפו עלינו מחדש, תמשך ישראל לעמוד על נפשה, ובמקרה זה מחוסר ברירה; וגם אז לא נחלף ולא נפסיק את מאבקנו על השלום.

הי"ד ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מועדי, ואחריו - לחבר-הכנסת כהנא.

ג'בר מועדי (קידמה ופיתוח):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בשמחה האזנתי להדעתה של ראש-הממשלה הגברת מאיר בעניין החזרה

על אף עובדות מצערות ואכזריות אלו, שאין תביעתה הצודקת של ישראל נענית ושאינו אוזן כרויה להביעות אלו באו"ם של ימינו, ועל אף תחושתנו שאין השיחות מבטיחות אמנם שלום - על אף כל אלה עלינו לחזור לשיחות, וזאת משתי סיבות: א. באשר רצוננו עז לשלום, ועלינו למצות כל שמץ סיכוי, אם אמנם יש סיכוי לשלום. ב. באשר תביעתנו אל אמריקה בקשר להגברת כוחו הבטחוני נענתה ונענית; ועובדה זו האחרונה היא שגונתה יסוד מעודד להחלטת הממשלה, האומרת בין היתר "כי התנאים הנוכחיים, המדיניים והצבאיים, מאפשרים ומצדיקים הפסקת השעית השיחות". בעולמנו זה לא הצדק לבדו הוא שקובע, אלא כשמאחוריו יש כוח, וכוחה של ישראל עמה, כי הצדק כלפיה יישמר בכוחה היא, כאשר מאחוריה האדיהה שבאומות העולם בהספקת הציוד הדרוש, שבו יכול הכוח הישראלי לעמוד. ועלינו לסמוך ולבטוח בצבא ההגנה לישראל, שגם כיום, עם התקדמות הטילים הסובייטיים, לא נסוגה ישראל מבחינת כוחה הבטחוני ומבחינת כוח ההתגוננות שלה.

אם נודח מבחינה זו, הבטחונות, הרי אין בנמצא חשש שירתינו מלכת אל השיחות, כפי שהתכוננו והחלטנו באוגוסט השנה, עם כל ההסתייגויות אשר לתכליתן או והגברת חוסר האמון מצדנו עקב הפרת הפסקת האש עתה. אין בתוכנו איש תמים שיחשוב כי המצרים באים אל השיחות בכוונת מלאה לשלום. כלולו יודעים, שכונתם ומגמתם אך להביא את ישראל לנסיגה מכל השטחים ולאחזיקו למצב שבו היינו ב-4 ביוני. יודעים אנו כי השיחות, אם וכאשר תתקיימנה, תהיינה רצופות קשיים וגם סיכונים, אבל מותר לשאול את עצמנו: אלה הקשיים והסיכונים, לרוב, האם אינם קיימים בלאו הכי, ולא השיחות הן דווקא שיוסיפו עליהם?

לא תחת לחץ של החלטת עצרת האו"ם האחרונה ולא תחת האימונים של שליטי מצרים באים אנו אל השיחות, אלא מתוך רצון לבחון כל אפשרות ולמצות כל שמץ של סיכוי לשלום. כל מי שיבוא ויזביע על קשיים ויוסיף עליהם גם סיכונים, ייתכן שידבק, אולם כאן המקום לשתי משאלות: (א) מה האלטרנטיבה לשיחות יארינג? (ב) האם יש בטחון בעכשיו מצב זה, כלומר הפסקת-האש כפי שהיא נשמרת, יימשך גם מחר וגם בעוד חצי שנה? ויש עוד שאלה שלישית: ובלי שיחות יארינג מצבנו כיום בעולם מבחינה בין-לאומית, מבחינה מדינית, יהיה טוב יותר?

ודאי שהיתה יכולה להיות אלטרנטיבה לשיחות יארינג - זאת עמדת ישראל כתביעה וכתוצאה: משא-ומתן ישיר בין הצדדים - אולם הערבים אינם מקבלים זאת זה עשרים ושלוש שנים. מאז קום המדינה תובעת ממשלת ישראל משא-ומתן וחוזרת על קריאתה. יש לציין, אם איני טועה - וסבורני כי איני טועה - שהכונות למשא-ומתן באה לראשונה בהסכמתן של מדינות ערב ליוזמת השלום האמריקנית מיולי השנה. מדינות ערב הסכימו עקרונית לנהל שיחות, אמנם לא ישירות, על כיוון שלום עם ישראל תוך הכרה בקיומה ובקביעת גבולות מוכרים ובטוחים, וזה לאחר שהיתה ועדת הארטוט, בה הוחלט ש"לעולם לא יכירו בישראל" וש"לעולם לא יזכרו על שלום או השלמה עם קיומה של ישראל".

הנחה זו משתמעת גם מפורשות מן ההחלטה

שונות הפכו לא מעט מדינות למתנגדים פחות או יותר גלויים לנו. אין לנו גוש מדינות שלו אנו משתייכים, שיתמוך בנו בצורה עיוורת ללא התחשבות בכללי צדק או הגיון, ואם יש מעצמה, שמגלה ידידות כלפינו הן בעמדתה, הן בתמיכה המעשית בנו, מחוייבים אנו לעשות למען תתמיד ידידות זו. ואף אם לפעמים צעד מסויים אינו נראה לנו כיעיל ומוביל למטרה הנכספת — אך אין אנו רואים כי הוא יסכן את מעמדנו וקפח את זכויותינו — חייבים אנו להטות אוזן גם לעצת יחידים.

אין אנו יכולים להיראות בעיני העולם כולו כמדינה שאיננה מוכנה לשיחות עם ארצות ערב. אני רוצה אמנם להדגיש, כי אי-היענות לשיחות כאלה לא היתה נחשבת כאי-רצון לשיחות עם ארצות ערב. לאלה הרי היינו מוכנים תמיד ודרשנו תמיד פגישה ליד שולחן המשא-ומתן, וארצות ערב דחו גישה זו. אך לצערנו תימרנו אותנו למצב, אשר בו אי-היענות לשיחות בחסותו של יארינג מתפרשת על-ידי רבים, בעטיין של מדינות העוינות אותנו, כאי-רצון לשיחות בכלל, ועלינו למנוע יצירת תדמית שלילית זו שלנו.

מקלה עלינו ההצבעה בעד חידוש השיחות דווקא עמדתה של הממשלה במשך החודשים האחרונים. פיק" פוקים רבים היו אצלנו לגבי החלטתה הראשונה של הממשלה לפני חודשים מספר על הסכמתה לשיחות. או לא התנגדנו להן עקרונית. חששנו מפני הביצוע. עמידתה של הממשלה בחודשים האחרונים, שיקוליה הנכונים על השעיית השיחות, מצינו כל האפשרויות על-ידיה עד לחידוש השיחות — אלה מקלים עלינו להצביע כעת בעד החלטתה.

ואנו רוצים להוסיף על כך: אנו בעד המאמצים להמשך הפסקת-האש. היו כאלה בכנסת, שנתנו יד להחלטת הממשלה לקבלת הפסקת-האש והביעו חרטה על עמדתם זו. לנו נראה אז ונראה גם כעת שעמדתה הראשונה, החיובית, בעד הפסקת-האש היתה נכונה, ואנו בעד מאמצים להמשיך בה. אין בשיחות יארינג ואין בהארכתה על הפסקת-האש שום הבטחה שהקרבות לא יחודשו אבל לנו נדמה שיש הן בשיחות והן בהארכת הפסקת-האש משום הכבדה על חידוש הקרבות. ואנו עם הסיכסוך הקיים בינינו לבין ארצות ערב, לא גרסנו מעולם שפתרון הסיכסוך צריך להיות בשדה המלחמה. אנו בעד מניעת שפיכות דמים עד קצה הגבול האפשרי. כל אלה מביאים אותנו לתמיכה בעמדת הממשלה.

ויורשה לי לומר, כי לדעתך הן המתנגדים לחידוש השיחות והן התומכים בהן בהתלהבות ורואים בהן פתרון לבעיות טועים בהערכתם. לצערי, אין מסתמן כאן עדיין שינוי ביחסים בין מדינות ערב לישראל. תגו-בתם של שליטי מצרים כי הסכמתנו לשיחות איננה אלא תכסיס, ביטול נכונותנו זו, ביטול ויתורנו על התחלת המשא-ומתן נגים-אל-פנים — כל אלה מראים עד כמה מתייחסים אישים אלה בחוסר רצינות לחידוש השיחות.

כשאנו מצדנו מביעים נכונות להיאחז בכל אפשרות שבכוחה לקדם אותנו ביחסים עם ארצות ערב, נתקלים אנו מיד בהדגשה תקיפה מצדם, כי לא תיתכן קשירת קשרים דיפלומטיים אתנו בשום אופן, כי לא יכבדו החלטות בין-לאומיות בקשר לשיט חפשי בדרכים בין-לאומיות, אלא אם כן נשלם תמורת זאת בהסכמה להת-נקשות בריבונות שלנו, כי אחרת הרי אי-אפשר לפרש את הודעתו של סאדאת שתעלת סואץ לא תהיה פתוחה

לשיחות השלום. הודעה זו משמחת וחשובה, שכן היא מקפלת בתוכה את התקווה לשלום ומפיגה את המתוחות השוררת במזרח התיכון.

אנו מקבלים בברכה צעד נכבד זה של ממשלת ישראל ומקווים, כי מנהיגי ערב יעריכו גם אותו וגם את כוונתה הטובה של ממשלת ישראל וינצלו את ההזדמנות המצויינת הזאת לגלות כוונה טובה, שכן ש-יות כאלה עשויות להתפתח לשיחות בדגש של שרי חוץ וראשי ממשלות. ואכן, אם תימצא כוונה טובה, כי אז נגיע אל השלום המיוחל.

השלום בין מדינת ישראל לבין שכנותיה הערביות הוא דבר מחוייב המציאות, כי על שני הצדדים לדעת שהגורל רצה כי הערבים והיהודים יחיו באזור אחד ובתוך גבול אחד. מה גם ששני העמים הם מגזע אחד.

השלום בין שני העמים חשוב מכל דבר אחר. הוא חשוב לישראל יותר מאשר לארצות-הברית, כשש הוא חשוב לערבים יותר מאשר לברית-המועצות. שכן, את ברית-המועצות מעניינים רק האינטרסים שלה, אף אם יעלו במחיר שפיכת דם של בני אדם. המעשים המת-ר-שים עתה בברית-המועצות ומשפטי הראווה בלינגרד מצביעים אך על פחד, התערערות המשטר, ויילוול בחיי אדם.

אנו מגנים כאן את המעשים המתרחשים בלינגרד ומקווים, כי מנהיגי הקרמלין ישובו אל דרך הישר וישקלו צעדים לפני ביצוע גזרי הדין המעוותים העלולים לעורר את זעמם של העמים נגד ברית-המועצות.

אני רוצה לסיים את דברי בהבעת תודה לממשלה על החלטתה זו ומייחל לאלוהים, כי בעקבותיה יבוא השלום ולטובתם ולאושרם של עמי המזרח הזה ועמי העולם כולו.

ה"זר ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחבר-הכנסת אבגרי.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני הוישב-ראש, כנסת נכבדה. סיעת פועלי אגודת ישראל תצביע בעד אישור החלטת הממשלה בעניין חידוש השיחות בחסותו של השגריר יארינג. אין פירושה של הצבעה זו בעבורנו, בשום אופן, הסכמה לתכנית שנקרמה במקום מסויים. עם הצבעתנו זו אנו מודיעים באופן מוחלט על התנגדותנו לתכנית רוג'ס. לא ניתן יד לביצועה, ואנו מקווים שממשלת ישראל, כהצהרותיה עד עתה, תעמוד איתן נגד כל ניסיון להסכים לתכנית זו.

אך אין בהצבעתנו גם שום הסכמה, ולו חלקית, לאי-אלה הצעות של מפות ושירותי גבולות אשר דובר עליהם. איננו מביעים ולא הבענו הסכמתנו לווייתורים על גחלת עם ישראל, אשר הובטחה לו וניתנה לו פעם, ומאיים ושלוש על-ידי הקב"ה. איתנו לא מחייבים ולא מעניינים שום פרטי "תורה שבכתב" או "תורה שבעל-פה", שגובשו במפלגות פוליטיות בישראל. לנו יש תורה שניתנה לנו מסיני והיא היא המקנה לנו זכות על ארץ-ישראל, והיא היא המחייבת אותנו בגישתנו לפתרון בעיות השטחיים.

אנו יוצאים מהנחה ברורה, שישאר מחוייבת לדאוג לכך שלא תהא מבודדת לגמרי בזירה הבין-לאומית. לצערנו, אינטרסים אמיתיים או מדומים של מדינות

חוברת ט', ישיבה קל"ד
— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (כהנא, נבון, אבנרי) —

איש איש בחוגים שלו, איש איש בציבור הקרוב לו, היו יכולים לעשות יותר, וגם הרבה יותר.

(קריאה: רק חברי כנסת טובים לכך?)

אישי ציבור, שליחי ציבור מכל החוגים, מכל הסוגים, מכל מייגון הקשת של החברה הישראלית, אישי איש בציבור המקורב אליו בעולם.

לבי גם עם הנידונים בבורגוס. אני מצטער שהכנסת לא מצאה הזדמנות להעלות נושא זה לדיון כנושא בפני עצמו. אני חושב שטוהר מצפוננו דורש שבהרימונו את קולנו למען יהודי ברית-המועצות נרים את קולנו למען לוחמי החופש באשר הם.

אדוני היושב-ראש, נצביע היום בעד החלטת הממשלה לחזור לשיחות יארינג. נצביע בעדה למרות מה שזה רק צעד אחד בדרך לשלום. אבל כל צעד בדרך זאת, ויהיה קטן והססני ככל שיהיה, נצביע בעדו. לא תמיד יודע הצועד לאן הוא צועד. לא תמיד הוא רוצה להגיע אל היעד שהדרך מובילה אליו. אבל אם הצעד הוא בדרך הנכונה, נצביע בעדו.

כבוד היושב-ראש. מהי האלטרנטיבה, מהי הדרך האחרת? מה מציעים לנו אותם הקמים עתה נגד החל-טת הממשלה?

יש לצייר תמונה ברורה ומדויקת כדי להבין את פרשת הדרכים בה אנו ניצבים. הפסקת-האש הסתיים בעוד 38 ימים. באותו רגע יהיה עלינו להטיל את חוד החנית של עצמתנו הצבאית, את מיטב צעירינו, את היקרים שבכלינו, נגד חומת הטילים הסובייטיים שממערב לתעלה. יתלקח קרב אכזרי ויקר, יקר בדם, יקר בציוד שאין לו תחליף. אני מקווה, אני מאמין שנוצח בקרב זה, יהיה המחיר ככל שיהיה. נוצח בקרב, כפי שניצחנו בקרבות כה רבים.

ננצח — ומה הלאה?

קראנו השבוע דבריו של נשיא מצרים, אנואר סא-דאת. האם יכול להיות ספק קל שבקלים, שהוא יקרא אז להתערבות צבאית-מאסיבית מצד ברית-המועצות? האם יכול להיות ספק קל שבקלים ששליטי הקרמלין, אדוני השופטים של לינינגרד, וחשו לעורת בעלי בריתם? בכך אין ספק. אבל יש ספק לגבי בעלי הברית שלנו.

אפילו במחיר שיתבנו לשיחות יארינג לא הצליחה הממשלה להשיג הבטחה אמריקאית ברורה להתערבות נגד הצבא הסובייטי כאשר זה יופיע מולנו. אין ערובה, אין הבטחה, אין בטחון. יש רק ספק קודר. אם נעמוד מחר מול הכוח המשוכל של צבא ערבי-סובייטי, כשאנו תלויים כל כלוננו בנשק אמריקני, בהרתעה אמריקנית, בהתערבות אמריקנית, אחרי שכבר הוקז דמנו בקרב הראשון — כי אז יבוא התכתוב האמריקני, ההסדר הכפוי, ואנו נשאר ללא ברירה, ללא אופציה, מועדים לכניעה.

זוהי הדרך האחרת, האלטרנטיבה האמיתית של האלטרנטיבה הימנית. העם דוחה אותה, רובו הגדול דוחה אותה, ואין זה פלא שאפילו ממשלת גולדה מאיר דוחה אותה. לכן הולכים, כבוד היושב-ראש, לשיחות יארינג. איך הולכים? לשם מה הולכים?

גם בהצביענו בעד הממשלה לא נסתר כי יש בלבנו ספיקות כבדים לגבי כוונותיה. ראש הממשלה התחייבה, במשחקה עם המפד"ל, לא להציע גבולות. השר דיון בגילגולו האחרון, הפעם בגילגול של נין, הכריז שאין

לשיט בשבילנו, אלא אם כן נסכים לפתרון שאלת הפלי-טים, פתרון שייעשה על חשבוננו ושמתכוון לפגוע בשלי-מות מדינת ישראל ובבטחונה.

גישה זו מראה, לצערי, על העדר גישה רצינית לשלום במרחק התיכון מצד ארצות ערב. ועלינו בכל הזדמנות להוקיע עובדות אלה.

אמנם דעתנו היא שאין מדינות רבות מוכנות להבין הימנעות מניהול שיחות יארינג מצדנו, אך יהיה בידינו להסביר להן בבוא הזמן את עמדתנו בקשר לבעיית הגבולות. רעיון הגבולות הבטוחים הוא כה הגיוני שאי-אפשר להתעלם ממנו וקל יותר להסבירו מאשר הימנעות משיחות. אי-הסכמה לויתור על שטחים בארץ-ישראל אפשר להסבירה קל יותר מאשר הימנעות משיבה לשי-חות. הרי סוף-סוף כשהעולם רובו ככולו אישר בשעתו מצדו את שיבת ישראל לארצו הוא עשה זאת על יסוד אותה מגנה כרתה שלנו, התנ"ך, אשר ביסס אותונו באותה הזאת.

ועלי לגגוע בעד נקודה אחת, עקרונית ויסודית. אינני רואה עדיין פתרון לבעיותינו כאן במזרח התיכון עם השיבה לשיחות. לא שמעתי עדיין ממישהו על פתרון של ממש לבעיות אלה, פרט לפתרונות מצד אלה המוכנים להתאבדות, חלילה. לפי מיטב הכרתי הפתרון לבעיותינו נעוץ בשינוי יחסו של העם שלו לה' ולתורתו, בשיבת כל חלקיו בתשובה גמורה. יש מי שאמד שאיננו מאמין בנסים. אני מצטער על גישה זו. לנגד עינינו נגלו נסים בתקופה האחרונה, ואני מצטער על אלה שטחו עיניהם מראות. מאורעות הימים אשר זכינו להם על-ידי בורא העולם ומנהיגו הם קריאה אל עם ישראל כולו לשוב בתשובה שלימה, להתבונן מחדש במהותו של העם היהודי ולהזהדות הזהדות מלאה עם מהות זו. אני מצטער על אלה אשר לא ידעו ולא הבינו לומר יהודי לאשר הוא יהודי באמת. ואני מאמין באמונה שלימה, בהכרותו של האדמו"ר מלובאביץ, שמקור רעה עצום טמון בהתכחשות למהותנו זאת. על כן לא אוכל להבין איך מישהו שעמדתו העקרונית לבעיית הזהות היהודית היא כעמדתנו מוכן היה להתפשר בשאלה זו, מוכן היה להרים יד בעד הכרה כיהודי של מי שאיננו יהודי, ואיננו יכול להסכים לשיחות יארינג. אינני מבין היאך יכלו להפוך טפל לעיקר ועיקר לטפל. אינני מבין היאך יכלו ללחום בתוצאה של דברים ולא ללחום בסיבתם.

מאורעות הימים דורשים תשובה מאתנו, תשובה לה' ולתורתו. זו התגובה היחידה ולא נקיטת עמדה פוליטית-טכסיסית זו או זו תכריע.

בתשובה ניוועש.

הי"ד י. נבון:

רשות הייבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחריו לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לבנו ברגע זה עם הנידונים בלינינגרד. איני משוכנע שאנחנו עושים את הכל, שאנחנו עושים די בשבילם. איני משוכנע שהממשלה מפעילה את מלוא הדמיון הדרוש במצב כזה. אני סבור שעשרות חברי כנסת הנמצאים היום בכנסת — לא באולם המליאה אבל בכנסת — אילו היו היום נשלחים לרחבי העולם להתסיס, להמרד את דעת-הקהל,

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (דיון) (אבנרי, נבון, אליעד, ש. תמיר) —

אל השלום בעל-כורחנו, תוך כניעה ללחצים, כי בדרך זו עלולים אנחנו להגיע להסדר כפוי, של לא שלום ולא שטחים. הבה נפתח יומה חיובית, נלך לשיחות יארינג בלב הפך, נציג תכנית סבירה, נוכח שאנו מוכנים לוותר על השטחים תמורת שלום מעשי ובטחון סביר. נקרא לפלשתינים להשתתף במשא-ומתן ולקחת חלק בהסדר.

שמעתי היום, בזמן הליכוח, כמה וכמה אגדות, כאילו שינו המצרים את עמדתם המוצהרת, כאילו הם מתנגדים עכשיו לדברים שהסכימו להם אתמול. על מה זה מסתמך? נשיא מצרים העניק השבוע ראיון לג'יימס רסטון, וקרא: Never, Never, Never. על מה הוא אומר Never, Never, Never? על הכרה בישראל? לא. על שלום עם ישראל? לא. על משא-ומתן עם ישראל? לא. אף לא על אחד משלושת הלאומים של ישראל. הוא אמר Never, Never, Never על קשירת יחסים דיפלומטיים עם ישראל. האם על זה מלחמתנו — יחסים דיפלומטיים? הקדם שעל עוגת השלום? אין לנו יחסים דיפלומטיים עם עשרות מדינות. אם נגיע למצב בינינו לבין מצרים כפי שקיים כיום בינינו לבין אינדונסיה — אני חושב שהשגנו הרבה.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אילו היתה מצרים ליד אינדונסיה הייתי מסכים אתך.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
תאמין לי שאני, כמוך, רוצה גם ביחסים כלכליים וגם ביחסים דיפלומטיים עם מצרים. אשמח ליום בו יתגופף דגל כחול-לבן בקהיר, ואני מאמין שאראה את היום. אבל, חבר-הכנסת אליעד, כאשר אומר נשיא מצרים Never, Never, Never יחסים דיפלומטיים עם ישראל, אינכם יכולים להציג זאת כאילו אמר לא משא-ומתן עם ישראל, לא הכרה בישראל ולא שלום עם ישראל, כי באותו ראיון הוא מוזכר בפירוש לא רק את החלטת מועצת הבטחון 242. הוא עם מפרש ומוכיח, מלבד הנסיי-גה, את ההכרה בישראל.

אדוני היושב-ראש. נתמוך בממשלה כאשר היא הולכת לשיחות יארינג. יש לנו תששות כבדים לבני הרוח שבה הממשלה הולכת לשיחות יארינג, אבל אנחנו משוכנעים שהנסיבות הבין-לאומיות, האינטרסים האמריקניים, העימות עם ברית-המועצות ורצונו של הציבור בישראל עצמה יביאה, צעד אחר צעד, לאותו הסדר שלום שהוא אפשרי.

הי"ר י. נבון:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, ואחריו לחבר-הכנסת סנה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. נראה לי כי כל המשתתף בדיון היום, אולי יותר מבפעמים אחרות, חייב לעשות זאת בדחילו ורחימו. היום אנתנו עוסקים בדיני נפשות ממש, דיני נפשות של הפרט ושל הציבור. כאשר איש אופוזיציה מתייצב להשתתף בדיון חייב הוא לנהוג כאילו עליו אישיות מוטלת קבלת ההכרעה, וכזאת וכזאת בלבד יכולה להיות התייחסותו לנושא. אם בתחושה זאת אנו באים היום לבית ומציעים אי-אמון לממשלה, הרינו עושים זאת בעצב עמוק מאוד. אנו עושים זאת

להחזיר את הגדה המערבית, אין למי להחזיר. כאשר השר דיון, האחדאי על הנעשה בשטחים, האיש שמנע כל התארגנות פוליטית של העם הפלשתינאי במשך שלוש וחצי שנים, כל ביטוי פוליטי, כל נציגות פוליטית, כאשר הוא טוען "שאינ למי להחזיר", שאין כוח פלשתיני, שאין משטר פלשתיני, הרי זה בבחינת "גם רצחת וגם ירשת".

הי"ר י. נבון:
אבקש ממך לחזור מן הביטוי הזה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אני חושב שהכוונה ברורה.

הי"ר י. נבון:
לא ברורה. אבקשך לחזור מן הביטוי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
לא ברור לי למה.

הי"ר י. נבון:
אמרת על שר-הבטחון — "גם רצחת וגם ירשת".

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אם אתה עומד על כך אני בהחלט מוכן לחזור בי ולומר: "גם מנעת התארגנות פלשתינית וגם אתה טוען שאין פלשתינאים שאפשר לבוא אהם בדברים". מי שהולך לשיחות יארינג ואינו מוכן להיאבק על שלום תמורת שטחים — השלום תמורת השטחים, כל השלום תמורת כל השטחים — אין לו מה לחפש ליד שולחן הדיונים של יארינג, ובכך זדק חבר-הכנסת בגין. הוא יכול לנסות לדחות, לסחוב, לעכב, להשהות, לחבל, לטרפד, ואולי — מי יודע — לפוצץ, ואין ספק שזו כוונתם של רבים המציעים עתה לחזור לשיחות יארינג מטעמים טכסיסיים גרידא, לא כדי להגיע לידי שלום עם הערבים, אלא כדי להגיע לידי שלום עם האמריקאים.

אולם תקווה זו — ואוי לתקווה כזאת — אינה אלא אשליה. כי הגורמים הסובייטיים, האינטרס האמריקני, ההתערבות הסובייטית ורצון הציבור הישראלי למנוע את חידוש המלחמה, אם ניתן למנוע אותה — גורמים אלה לא השתנו. הם הכריחו את ממשלת ישראל להסכים ליוזמת רוג'רס. הם הכריחו אותה להיכנס לשיחות יארינג. הם מכריחים אותה עכשיו לחזור לשיחות יארינג בניגוד מפורש וחותרך להחלטה חד-משמעית של הממשלה. והם גם יכריחו אותה לצעוד קדימה בדרך זו, צעד אחר צעד, לקראת הסדר.

אני רוצה, כבוד היושב-ראש, שוב להציג את השאלה הנוקבת: אם זה כך, האם לא כדאי ללכת קדימה מרצון, לפתח יומה ישראלית מחושבת, על סמך האינטימיות שלן, ללכת קדימה תוך ראיית הדרך, במקום ללכת באותה דרך כשהפנים מופנים לאחור?

מה הרווחנו מהשהיית השיחות? בוזבו ארבעה חודשים, הוקשחו עמדות הערבים והסובייטיים, ועתה הועמד בסכנה נוראה עצם המשך הפסקת-האש, גם בשעת ניהול השיחות. כפי שהעיד השגריר יצחק רבין, לא קיבלנו יותר גשק מכפי שהובטח לנו ממילא, לפני המסקת השיחות. לא קיבלנו שום ערובות מדיניות נוספות. סיכנו הרבה, קלקלנו הרבה, לא הרווחנו מאומה. הבה נפסיק את המשחק הזה, הבה נחדל מלהיגדר

ישראל. כיצד אפשר להפוך אותה לחוכא ואיטלולא וכע' בוד כמה שבועות לנהוג כאילו לא נאמרו הדברים?

ולבסוף באה החלטה שקבעה מפורשות, ב-6 בספטמבר, ש"כל עוד לא יוגשם הסכם הפסקת-האש" ההקפאה במלואו ויוחזר המצב לקדמותו לא תוכל ישראל להשתתף בשיחות אלה". כל אחד מאתנו יודע בחיי יום-יום שאם הערכת המצב שלי היא כזאת שאני עלול מחד לתזור בי אינני נוקט לשון "לאו" החלטי, קיצוני, מוחלט כזה שאם לא כך תהא התוצאה הבלתי נמנעת פגיעה באמיתות הישראלית, סחף בערכם של המלה הישראלית, של ה"לאו" הישראלי, של ההתנגדות היש-ראלית.

אני, שאינני גורס את מערכת הוויתורים שרבים בבית הזה מוכנים להם, אמרתי ואני חוזר ואומר: רבותי, עשו הערכת מצב. שקלו עד היכן ידנו משגת ועד היכן אינה משגת. תנו דעתכם על הבדידות מזה ועל העזרה מזה, ואז החליטו ואמרו: עד כאן אנו הולכים, מותרים בכך ובכך ובכך, אך מכאן והלאה לא נוז. אימרו זאת. כך יהיה טוב יותר. לא לשיטתי; אבל לשיטתכם. עשו זאת. אבל לא ייתכן שבכל שבוע נאמר "לא" וכעבור שבוע נאמר על אותו עניין עצמו "כן".

אדוני היושב-ראש. אינני בא לומר שכתוצאה מהליכה לשיחות יארינג תהא למחרת הנסיגה הישראלית. לא. ייתכן שאנו נכנסים לתהליך ממושך וארוך יותר. ייתכן ששיחות אלו יהיו דומות לשיחות פאריס האינ-סופיות סביב וייטנאם. מה שאני אומר הוא שה"הנ" הישראלי היום הוא שטר-נסיגה מוחלט לפרעון שאנו מוסרים לארצות-הברית. וארצות-הברית, במועד ובהק" שר-דברים שיהיה נוח לה - אולי כלל לא בקשר לעניין שלנו - תגיש לנו אותו לפרעון שעה שתגיע להסדר עם הסובייטים, אולי על סאל"ט, אולי על ברלין, אולי על וייטנאם, ואז נצטרך לשלם אותו במלואו לאמריקאים שאתם כולנו רוצים לקיים יחסים תקינים.

נהא אמיתיים זה לזה בוויכוח כלי-כך קשה ומר. אתם קבעתם את הנוסחה: "ייווצרו תנאים שיאפשרו שיבה לשיחות יארינג". כולנו יודעים שהתנאים האלה לא נוצרו, ולא אכנס לפולמוס מפורט לגבי כל מה שאידע בשבועות האחרונים. אתייחס לנימוקים האמיתיים - קדאנו ושמענו עליהם; ראש הממשלה ציינה אותם, למעשה, היום ברמו. והם שלושה:

(א) איננו רוצים בחידוש הקרבות. כולנו איננו רוצים בכך. ויש תקווה שהצעד הזה לפחות ירחיק את חידוש הקרבות.

(ב) אם יתחדשו הקרבות - הם עלולים להיות קרבות עם סובייטים. וכולנו יראים מכך. אני על כל פנים, אינני נמנה עם הגיבורים שאינם יראים מכך. אני ירא מכך מאוד.

(ג) אמריקה היום היא בת-הברית היחידה, ואיננו רוצים לאבד את עזרתה. אלה שלושת הנימוקים האמי-תיים שעליהם רמוה ראש הממשלה, נימוקים אלה קיימים, הם נימוקים כבדי משקל, ואינני בא לזלזל בהם. אני רק שואל את עצמי ואתכם באותה רצינות בה אתם מעלים את הנימוקים האלה: מה יהיה בעוד חודש ימים?

מה יהיה בעוד חודש ימים, אחרי שנבדל על מהות השלום והם לא יקבלו את עצמדתנו, ונצטרך לעבור לעניין הגבולות ואתם תציעו את תכנית התורה שבעל-פה של

בעצב משום שלעניות דעתנו בקבלת ההחלטה האחרונה הממשלה שוב לא הסיקה מסקנות משרשרת ארוכה של משגים ומחדלים שלה. בגווניה השונים, מאז מלחמת ששת הימים ועד עתה. כי לאמיתו של דבר אין ההחלטה שעליה אנו דנים היום אלא תולדה של הסכמת ממשלת ישראל, במאי 1968, להחלטת מועצת הבטחון שאותו שגריר תקוע הודיע עליה רשמית באו"ם עוד אז, במאי 1968, אותה החלטת מועצת הבטחון שאביה-מחוללה הוא אויב ישראל, הלורד קרדון הידוע.

הבעת אי-האמון שלנו איננה יונקת מוויכוח משפטי זה או זה. כל משפטן יודע שהוויכוח אינו יורדי ושה- מחלוקת היא מדינית והיא עמוקה מאוד. הבעת אי-האמון נובעת מכך שאנו משוכנעים כי הערכת המצב של הממשלה היא מוטעית. היא נובעת מהעדר מדיניות שיטתית מאז מלחמת ששת הימים. היא באה כתוצאה מדרך שאינה אלא אכילה מן היד אל הפה, משבוע לשבוע, מחודש לחודש.

לא אבוא לעשות חשבון ארוך על טעויות בהערכת המצב, ואין לבי לפלומס. אין לבי ל"אמרנו לכם". אני יודע מה עובר על ראש הממשלה הערב. אני יודע מה עבר עליה בשבועות האחרונים, והיתה לי כל האהדה להתלבטויות שלה שהיו אנושיות מאוד וטבעיות מאוד. ובכל זאת: מסקנתה מוטעית, מאוד מוטעית.

אך אם אני עובר אפילו בדיפרוך על שרשרת של הערכות מצב מוטעיות - הרי זה רק כדי להצביע על כך שגם ההחלטה של היום היא תולדה של אותה שרשרת טעויות קשות ומרות.

היה שלב אחרי מלחמת ששת הימים ש"חייכנו לטלפון". לא אומר שזאת היתה הערכת מצב, אבל מצב-הרוח הכללי בצבירויות היה: הנה, השלום אולי מאחורי פתחנו, והוא בא ליד ביטוי באותה אופטימיות קלה ששררה אז בתוהו השלטון בישראל. אחר-כך באה תקופה ארוכה, שאדלג עליה, ואז הגיע השלב שלגבוי התבטאה ראש הממשלה באמרה: "לא חשבתי שההפצצות בעומק יביאו לטילים ולצוותות סובייטיים". שוב התבדתה המ"שלה. כלומר: שוב היתה הערכה מוטעית. ואינני בא עתה להשיג על מסקנותיה של אותה הערכה, אני רק מדבר על הראייה המוטעית.

לאחר מכן בא אותו רעיון של שר הבטחון שדיבר על מעין דו-קיום ברצועה של 40 קילומטרים באוויר. שוב באה התבדות. ומה שמכאיב הוא שלמען אותו דו-קיום נתקבלה החלטה לא לעשות דברים מסויימים או להפסיק לעשות דברים מסויימים.

כשהופיעה לראשונה תכנית רוג'רס מסר עתון זר אחד כי ראש הממשלה הכריזה שהסכמה לתכנית זו כמות כבגידה. ביטוי חריף ומרחיק לכת. אבל המרחק בין אותה תכנית לבין החלטת מועצת הבטחון 242, שאליה הולכים כעשוי, שכמעט נושאים עיניים אליה - המרחק הוא אפסי.

או באה ראש הממשלה ואמרה: הפסקת-אש זמנית לא באה בחשבון, ולא יעברו ימים ושבועות והפסקת-האש הזמנית באה בחשבון. וב-30 באוקטובר הודיע דובר ישראל באו"ם (אני מצטט): "אישור הצעת ההח-לטה האפרו-אסיאתית הפרו-ערבית ישתק את שיחות השלום של יארינג, אלא אם יימצא פתרון למשבר הטי-לים בתעלה". זוהי התראה ממשלתית רשמית, בשם

הזאת, בהשוואה לממשלת בן-גוריון, על שעד כה עמדה בכך.

שר-הבטחון מ. דיין:

האם התחייבנו בשטח המדיני על משהו, על איזו שהיא נסיגה, על איזה שהוא דבר?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

שר הבטחון, שהיה בין מנסחי התשובה ליזמת רוג'רס, נתן תשובה האומרת: אנחנו מסכימים. ולכך נתוסף אותו מכתב ידוע. לצערי אני חושש — ואדבר בהזירות — שהאמריקנים יאמרו לנו תוך זמן קצר: רבותי, זו איננה אמירה רצינית. כשאתה מסכים להחלטת מועצת הבטחון, יש לה משמעות, ואתה יודע את הפירוש שלנו להחלטה. והם יאמרו: זה double talk מצדכם. אין ספק שהם יאמרו זאת, אם בעוד חודש ימים או בעוד חצי שנה, על כל פנים בשעה שהם ירצו כי נפרע את השטר שבו דיברנו. לכן אני אומר: את הלאו צריך היה לומר עכשיו.

אדוני היושב-ראש. אני אינני בא לומר לאו גרידא, ואיני גורס כי כל התורה כולה היא לאו. אינני חושב שאפשר לחיות בזירה המדינית בלאו בלבד. אני חושב שישדראל חייבת לומר היום: אנו מוכנים למשא-ומתן ורוצים בו, אנו שניצחנו איננו רוצים להתנות תנאים ואיננו רוצים לקבל תכתיבים, אנו מוכנים למשא ומתן ישיר — ואני אומר: בתחילה גם לא ישיר, מעולם לא התלהבתי מהפרזה לגבי קדושת הנוסחה של משא-ומתן ישיר — אנחנו מוכנים למשא-ומתן סביב שולחן חלק, בלי תנאים מוקדמים, מוכנים לשוחח על כל נושא שיע-לה; אבל איננו נכנסים למנהרה שהיא סגורה על-ידי החלטת מועצת הבטחון, שמשמעותה החלטה סובייטיית-ערבית, שפירושה נסיגה טוטאלית וסיכון קיומה של ישראל. על זה הוויכוח.

יהיה זה משגה עצום אם נפרז בכוחנו ונהלך כשח-צנים קבל עולם ומלואו ואמר: אנחנו המנצחים, ואתם האזינו לנו. יהיה זה משגה לא פחות חמור לבוא ולומר: אפס כוחנו, אנו מוכרחים לקבל היום כל תכתיב אמריקני. נוצאתה של הלך-רוח כזה היא הקשחה סובייטיית-ערבית, זילול אמריקני לגבי הלאו הישראלי, זילול שיגרד וילך, והחלשת מעמדנו בזירה כולה.

אדוני היושב-ראש, גברתי ראש הממשלה. אהיה מאושר אם יעברו חודשים, ואולי שנים, ואוכל לעלות על הבמה הזאת ולומר לכם: טעית, צדקתם. הלוואי ואתבדה. אלא שאנו משוכנעים שדרככם הנוכחית לא תביא לשלום. היא תחריף בעוד זמן קצר את בידורנו בזירה הבין-לאומית, ועלולה להביא עלינו מערכת דמים מרה בשעה שהאויב יחליט עליה.

על כן, ובכל כבד, אנו מביאים לפני הבית את הצעתנו להביע אי-אמון לממשלה.

היו"ר י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת סגה, ואחריו לחבר-הכנסת ששון.

משה סגה (מק"י):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. נדמה לי שהדבר הראשון שצריך להיאמר בפה מלא מעל דוכן הכנסת הוא, כי ישראל הולכת לשיחות בחסות השגריר יאריג לא

מפלגת ה"עבודה" והם לא יקבלו אותה, ומכבש הלחץ יופעל עלינו בשני הנושאים יחד? "הלכתם עד כה — יאמרו לנו — ועתה תגרמו להתלקחות עולמית בגלל נוסחה של הכרה דיפלומטית? הלכתם עד כה — ועתה תביאו למלחמה במצרים ועימות אמריקאי-סובייטי בגלל שארם-א-שייך? תעשו עוד צעד למען השלום." ושוב נע-מוד בפני שלושת הנימוקים: קרבות, סובייטים, אמריקה, ואתם תבואו לבית הזה ותאמרו: רבותי, זה קשה, זה רע, אבל אין מנוס. איך אמרה היום ראש הממשלה? "לא הבטחתי השגת כל מה שאנחנו רוצים", אבל אין מנוס.

יש חוקיות פנימית בקו הזה. ולעומת זאת, מה שאני אומר הוא: משום שאני חושש מן הסובייטים, משום שאני חושב שאיננו רוצים מסוקים סובייטיים בבוקר אחד בבית-ג'אללה אחרי שיהרגו את חוסיין, ואיננו רוצה טילים על-יד נתניה כשמטוס ישראלי לא יוכל לעבור את גבולות ישראל — משום שאני חושש מהם, אני אומר: זה היה הדגע להיעצר ואסור היה לדחותו למכלול שיחיה הרבה יותר קשה, הרבה יותר מעיק, בעוד חודש או חודשיים ימים.

שר-הבטחון מ. דיין:

אדוני, מותר לקרוא קריאת-ביניים?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

בבקשה.

שר-הבטחון מ. דיין:

אנו נמצאים במצב זה שלוש וחצי שנים. האם במשך הזמן הזה נחלשה ישראל במשהו; בעמדות המדי-ניות, בשטח ובהתעצמות שלה, במשך שלוש וחצי השנים הללו מאז הודעת תקוע? במה זנו במשהו, ויתרנו, נסו-גונו, בשטח המדיני, בשטח הפיסי-הטריטוריאלי, או בעצמתנו?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אני מודה לשר הבטחון, וברשות היושב-ראש לא אאריך ואשיב בקצרה: אין כל ספק שבתחום הצבאי הוקם מסיבינו, ביחוד בחזית הדרום, מיתרס כבד מאד, ויש גורמים שמביאים אותה היום בחשבון ההכרעה הנוכחית, דבר שלא היה לך עוד לפני חצי שנה. זה אלף. בית — בתחום המדיני, ממצב שבו למחרת ששת הימים יכולנו לומר: משא-ומתן ללא תנאי תכתיב שלנו או שלהם — אנו הולכים עתה למשא-ומתן שנגוד מתכתיב שלהם, החלטת מועצת הבטחון 242, שאליה צמדתי הפירושים הסובייטיים, הצרפתיים, האנגליים וגם האמריקאיים, וכולם אומרים נסיגה טוטאלית, או פחות או יותר טוטאלית. כלומר, הבידור שלנו בזירה המדינית גבר, והעמדה שלנו היא היום עמדת התגוננות מדינית, והתמיכה שהערבים זוכים לה באו"ם, בעצרות, במועצת הבטחון ובזירה ממש היא לאין ערוך גדולה יותר מו שהיתה לפני שלוש וחצי שנים. נוסף לכך איבדנו ואנחנו מאבדים הזדמנויות ליצירת מסכת חיים חדשה בארץ-ישראל המערבית, עם הערבים בתחום הריבונית הישרא-לית.

אני מתנצל בפני שר הבטחון שאני מדבר בראשי פרקים, אבל אני חייב לו תשובה, ובדקות הספורות שנותרו לי אני מעלה את ראשי הפרקים בלבד.

מה שנוגע לצד הבטחוני-הצבאי — בודאי שאין נסיגה עד אשר היא תבוא; ואני שיבחתי את הממשלה

ארצות-הברית. זו האפשרות היחידה, המתחייבת מעמיד-תה של ברית-המועצות לצד הערבים במלחמה נגד ישראל; והמסקנה ההגיונית מעמידתה זו היא להסתלק לחלוטין מדו-קיום בשלום. כנגד אפשרות זו עומדת לפני ברית-המועצות אפשרות אחרת, לקבל את הקו הישראלי האומר: דו-קיום בשלום ישראלי-ערבי במסגרת דו-קיום בשלום עולמי. זוהי הברירה העומדת לפניו.

אני מדגיש את הדבר הזה, כי לכל דבר יכולה להיע- שות קריקטורה. ובשיחות אלו צפוי גם איזשהו הסדר מדיני אמריקני-סובייטי בלי שלום ישראלי-ערבי, ובלי בטחון לטווח ארוך, ובלי פתרון בעיות האזור; איוו שהיא חלוקת האזור לאזורי השפעה בין שתי מעצמות-העל. ואני מחווה את דעתי הצנועה, שאת האפשרות הזאת נצטרך לדחות וללכת בקו ההתנגדות הקשה ביותר. גם בטבע וגם בחכמה האנושית נוצרים דברים גדולים וחיוביים בדרך ההתנגדות הקשה ביותר. כלומר, עלינו לחתור בשיחות אלו להסכם ממשי על שלום ממשי ישראלי-ערבי, שפירושו — חיסול הסיכסוך; שפירושו — פתרון מוסכם של כל השאלות השנויות במחלוקת; שפירושו — הסכם גבולות. לא גבולות מוכתבים, לא מוכתבים על ידינו אבל גם לא מוכתבים לנו, אלא מוסכמים אהדדי. עלינו להוכיח שאנו מוכנים להסכם גבולות הוגן וצודק, שאיננו שואפים להתפשטות, לסיפוי- חים, אלא רוצים גבולות של שלום, בטחון ושכנות טובה. זאת נצטרך להוכיח בשיחות, וזאת להעמיד כנגד האולטי- מטום של סאדאת.

אם נעשה הכל שהשיחות תסתיימנה בהצלחה, אפשר שנצליח; אני מקווה שנצליח. בכל אופן, אם תכשלה השיחות לא בנו יהיה תלוי הקולד לכשלונו. כרדפי שלום במלחמת הגנה ניצחנו תמיד בעבר. ובמל- חמת הגנה, כרדפי שלום, ננצח במלחמה העתידה, אם הלילה תיגזר עלינו.

לשיחות צריך ללכת ברוח איתנה ותקיפה, ברצון נחוץ לדחות תכתיבים עוינים; אבל גם ביד מושטת וברצון טוב להסכם הדי הוגן. וכשם שלא הכניעו אותנו בקדבות כך לא יכניעו אותנו בשיחות.

בדיון המדיני הקודם, ב-16 בנובמבר 1970, דרשתי מן הממשלה להביא הצעה לחידוש השיחות לפני ה-5 בינואר. היום דרישה זו נתקיימה. ולכן סיעתי מצטרפת לרשימת הסיעות המציעות לאשר את החלטת הממשלה.

הי"ר י. נבון:

רשות היבוור לחבר-הכנסת ששון, ואחריו — לחבר- הכנסת עופר.

אליהו ששון (המערך, עבודה-מ"פ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מברך את הממשלה על החלטתה הפוליטית הנבונה לחזור לשיחות יארינג, לאחר שניצלה את כל האפשרויות האחרות, לאחר שקיבלה מארצות-הברית את ההבהרות הדרושות ולאחר שנוצרו התנאים המאפשרים לה זאת. לא בלי לבטים קשים, לא בלי שיקולים מעמיקים, לא בחפזו ולא מתוך אשליה כלשהי, אלא מתוך הכרת המצב כפי שהוא, על סכנותיו, השלכותיו ואפשרויותיו, קיבלה הממשלה את החלטתה. ההחלטה היא למעשה בלתי נמנעת והמוניע העיקרי לה היא ההנחה שככל שיהיו התקוות חלשות וקלושות, אסור לישראלים כמדינה שוחרת שלום להחמיץ צעד כלשהו העשוי, אולי, לסלול לנו דרך לשיחות שלום אמיתיות.

מתוך חולשה, אלא בהיותה בלתי מנוצחת במלחמה; לא מתוך אילוף חיצוני, אלא מתוך רצון העם בשלום.

אינני מבין מה התבונה המדינית, מה האחריות הל-אומית ומה השירות הפטרויוטי אשר דחה חבר-הכנסת בגין להציג את הליכתנו לשיחות כנעניה וכתבוסה. הוא הסתמך על מסמכים דיפלומטיים שונים ועל דוקומנטים ממשלתיים ופרלמנטריים, כמובן בפירוש שלו. הוא מדבר בשם האופוזיציה. הוא איננו מדבר בשם כל האופוזיציה. הוא מדבר בשם סיעה אופוזיציונית אחת. לי יש פירוש אחר לדוקומנטים, אין לי רק די זמן לסתור את הפירושים שלו. אבל אני בניתוח שלי אינני מסתמך על הדוקומנטים, אלא על המציאות הפוליטית. והמציאות הפוליטית היא כזאת שהמצב אשר נוצר כאן ואשר מחייב היום הליכה לשיחות יארינג הוא פרי נצחונה של ישראל. נצחון ישראל במלחמת ששת הימים, במלחמה עם המחבלים, במלחמת ההתשה, כלומר בהפיכת כיוון ההתשה — כל זה עשה את המשך המלחמה בכוחות מקומיים בלבד בבלתי אפשרי. ועתה ייתכן המשך המלחמה רק בכניסת גורמים גלובליים, והגורמים הגלובליים אינם רוצים להיגרף לעי- מות צבאי בינם לבין עצמם, כי אינם רוצים להיגרף למלחמת עולם שלישית. מכאן באה הזיזמה להסדר מדיני, לשיחות שלום בחסות שגיר האו"ם. אנחנו גרמנו לכך. זאת תוצאה של הנצחון הישראלי.

ובכן, אינני מבין מדוע הופיע פה חבר-הכנסת בגין לא כמנחם אלא כמקונן קינה. מה קרה בשלוש וחצי שנים אלה? איזו עמדה איבדנו? היא אנוחנו בנצחוננו הפכנו את המציאות האזורית, גרמנו לכך שהבעיה נהפכה לבעיה בין-לאומית הדוחפת בכיוון של מניעת מלחמה חדשה. מה איפוא היינו צריכים לרצות אם לא מניעת מלחמה ודיון על שלום?

מובן, כשאנו הולכים לשיחות אין אנו הולכים לאידי- ליה, אלא מעבירים את הקרב מן הזירה הצבאית לזירה הפוליטית. וזה יהיה קרב לא יותר קל. אנחנו יודעים מה צפוי לנו בשיחות. כבר מצוי אולטימטום מצדי ואיום במלחמה. אבל בלי האולטימטום ובלי איום צפויה בשיחות תכנית מצרית-סובייטית האומרת: נסיגה טוטלית מכל השטחים, הכנסת פליטים ללא הגבלת מספר, לפי רצונם; והם אינם מוסיפים בגלוי, אבל יש להם כוון משרתים המוסיפים בגלוי, כי אחרי כל זה יבוא פירוק מדינת ישראל המקוצצת.

ובכן, כאחד ממאה ועשרים חברי הבית הזה אני חייב להגיד: יהיה אשר יהיה השליח של ישראל — על התכנית הזאת לא נשוחח! נדמה לי שאינני טועה. וגם את האיום בחידוש המלחמה נדחה לא תמיד המאיים הוא המבצע. מי שצריך לתת גיבוי וכיסוי לאיום המצרי בחידוש המלחמה יצטרך להחליט. יכול להיות שההכרעה תידחה לאיזה זמן, אבל הוא לא יימלט — אני מתכוון לגורם הסובייטי — מבדידה היסטורית, גודלית, לא רק בשבילנו, גם בשבילו. הוא יצטרך להכריע אם הוא מקבל את הקו של עבדול-עזיז בוטפליקה, שד החוץ האלזירי, שעוד בינוי 1967 אמר כי אסון האומה הערבית וכל האומות של העולם השלישי הוא שברית-המועצות דוגלת בדו-קיום בשלום; את קו ההודעה של ג'ורג' חבש, שלא איכפת לו אם תפוזן מלחמת עולם שלישית ובלבד שתחוסל מדינת ישראל; את הקו של הרמטכ"ל הסורי דכשני, מוסטפה טלאס, שאמר כי הצלחה היחידה לערבים נבוא אם ברית-המועצות תסתלק מדו-קיום בשלום עם

בתיאורו של ד"ר יארינג, הרי פירוש הדבר שחלה תמורה במדיניותו של מצרים אחרי מות עבדול נאצר, ועלינו לבדוק זאת כראוי בכל כוחנו ולעשות כל אשר לאל ידנו, כשיתחילו השיחות באמצעותו של ד"ר יארינג, שהן תוכתנה בהצלחה - גם אם תהינה ממושכות, קשות וזורעות הרבה מוקשים - ותהרוסנה את חומת האיבה הערבית המקיפה אותנו והמנוצלת עד המקסימום על-ידי ברית-המועצות לתועלתה בלבד.

נכון, רבותי, שהספקנות שגילינו בחודשים האחרונים לגבי שיחותינו עם הערבים באמצעות ד"ר יארינג העניקה לנו כמה יתרונות חשובים מאוד, כגון: התעצמות בנשק חדיש ומוחץ לכל סוגיו, במידה שלא שיערנו, הגברת התמיכה המדינית האמריקנית, קבלת אשראי אמריקני בהיקף ובתנאים בל יסוערו ועוד. אך בו בזמן אין אנו רשאים לשכוח כי בתקופת השיחות של השיחות נוצרו גם כמה דברים לרעתנו, כגון: ההתבצרות הסובייטית במצרים, הקמת מערך טילים צפוף בחזית התעלה, ההכרה הבין-לאומית בוכות ההגדרה העצמית של העם הפלשטינאי, גל ההצבעות בעצרת א"ם לטובת הערבים ויצירת מוקדי חיכוך בינינו לבין ארצות-הברית סביב תכנית רוג'רס ועוד. אבל במערכה מדינית כמו המערכה שלנו, כאשר עיני כל העולם מופנות אלינו וכאשר ידידנו הנאמנים עלינו, האמריקנים, מבקשים מאתנו לחדש את שיחות יארינג, אין אנו רשאים ואין אנו יכולים לשלול יזמה מדינית כלשהי בלי להתמודד אתה בטענה שאינה אלא פח או מלכודת הטומנים לנו מזימות חמורות, ובלי שנעלה אלטרנטיבה מתקבלת על הדעת ליזמה המדינית הזאת. אם נדבר על פחים ועל מלכודות בלי לנסות להתמודד אתם, אם הם קיימים באמת; אם לא נציג אלטרנטיבות משכנעות ומניחות את הדעת - נמצא את עצמנו ללא ספק בודדים מול העולם הגאון, בודדים מתומכים, בודדים מידידים, חשופים מול אויבים ובתוך קרבות עיזים.

אי-אפשר כמובן לחלוק על כך כי בהליכתנו לשיחות יארינג יש מידה לא מעטה של סיכון, אך לעומת זאת אין בתוכנו מי שיוכל לפסוק בבטחון מוחלט שאין ולא יהיה בשיחות האלו סיכוי כלשהו, ביחד עם יצליחו אלה מאתנו שיוטל עליהם לנהל אותן, כפי שהצליחו נציגינו בשיחות רדוס לפני עשרים ושתיים שנה, לרכוש את אמון המצרים ולשכנעם בכוונותיה הטובות של ישראל וברצונה הן לשלום; וכן במהלך השיחות יוכלו הנציגים הערביים לשכנע אותנו בדבר נכונות ארצותיהם להניח לנו לחיות במדינתנו הריבונית הצעירה בשלום בחלק זה של העולם. אם השיכנוע יהיה הדדי ואם הוא יצליח, הרי גם אנו וגם הערבים נהיה נכונים יותר להתגבר על הקשיים ולעייין בכל הרצינות בהצעות ובהסברים ובנימוקים שיועלו לפנינו, מה גם שהסיכונים והסכמים בשיחות בראשותו של ד"ר יארינג טמונים בחיק העתיד; וכל הדיבורים עליהם - הן באופטימיות והן בפסימיות - הם בבחינת הנחות והשערות בלבד.

אולם מה שברור כיום למעלה מכל ספק הוא, כי סירוב מצדנו ללכת לשיחות יארינג לא רק עלול לבודד אותנו ביזרה הבין-לאומית, לא רק עלול לפגוע בקשרינו החיוניים וההדוקים עם ארצות-הברית, לא רק עשוי לחסל את ההפוגה ולהביא לחדוש האש בתעלה ובחזיתות אחרות, לא רק עשוי לאפשר לברית-המועצות להעמיק את חדירותיה והתבצרויותיה במזרח הערבי, אלא

אנו חוזרים לשיחות בחסות ד"ר יארינג במסגרת החלטת מועצת הבטחון ולא לפי תכנית רוג'רס, במסגרת החלטת מועצת הבטחון הנהנית מתמיכת ארבע המעצמות הגדולות, לדבות ברית-המועצות, ומאישור כל המדינות החברות בא"ם. החלטה זו אינה דורשת בשום סעיף מסעיפיה מ ישראל שתפנה את כוחותיה מחצי האי סיני ומיתר השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים כתנאי למשא-ומתן על גבולות מוכרים ובטוחים. ההחלטה קובעת בצורה הברורה ביותר את "הנסיגה" ואת אופי הגבולות כ"עקרונות" אשר למען הגשמתם הוטל על ד"ר יארינג ליוזם מגעים בין הצדדים תוך כוונה לסייע להסכמה ביניהם. כן קוראת החלטה לחיסול הלוחמה, לחתימת חווי שלום, לשיט חפשי בנתיבי מס בין-לאומיים, ליצירת אזורים מפורזים וליישוב בעיית הפליטים הערביים. ההחלטה, שעל יסודה ועל יסודה בלבד חייב ד"ר יארינג לנהל את שיחות השלום, אינה למעשה כל כך גרועה כפי שמנסים שולליה להציגה בעיבור, ויש בה - וזה חשוב לנו מאוד מכמה וכמה בחינות - כדי לגשר בין עמדת ארצות-הברית ועמדת ישראל בקשר לאופי ולצורת הפתרון המדיני לסיכסוך הערבי-ישראלי. וכן מעניקה לנו ההחלטה - ואף זה חשוב ביותר - את האפשרות להתנות את ביצועה לפי התנאי שמועצת הבטחון עצמה נוגה לה: "חבילה אחת". כלומר, אם יוחלט תוך כדי המשא-ומתן על נסיגה כלשהי מצדנו - אנו ניסוג רק לאחר קביעת גבולות בטוחים ומוכרים, רק לאחר חיסול הלוחמה ורק לאחר חתימת חוויים מחייבים של שלום אמתי. אם לא יבוצע שלוש התנאים העיקריים האלה נוסף אנו להחזיק בעמדותנו הנוכחיות בלי שהדבר יעורר תרעומת כלשהי עלינו בעולם ובא"ם.

נכון, רבותי, שגילינו ספקנות לגבי קיום השיחות עם הערבים באמצעות ד"ר יארינג ואמרנו שמן הדין כי השיחות תהיינה ישירות. אולם מאחר שהערבים התנגדו לכך וחששו לאבדן יוקרה לא ראינו כל סיבה מדוע לא ללכת לקראתם ולהוכיח להם ולעולם פעם נוספת את רצוננו הן בשלום ובחיסול הלוחמה, מה גם שלפי כל הידיעות המגיעות מקהיר נראה, כי קיימת אצל הממשלה המצרית שאיפה גלויה לעין לשים קץ למלחמה ולהפנות את כל המרץ וההתעניינות לשאלותיה הפנימיות. די בקריאת עתון מצרי אחד כדי להיווכח בכך, ולא נשים לב - וכאן בקשה לי אל חברי-הכנסת בגין - להכרותו הפומבית של אנואר סאדאת. לא ההכרזות הן הקובעות, אלא מה שעומד מאחוריהן. הם הרי הכריזו שלא יהיה משא-ומתן, שלא תהיה הכרה, שלא יהיה שלום וכו', והנה הם מוכנים עכשיו לשיבת - אף-על-פי שלמעשה מצרים ולא ישראל היא החייבת לחשוש מהוראות ומיסודות של החלטת מועצת הבטחון. שהרי החלטה זו מדברת לא רק על סעיף אחד מלבד - על נסיגה משטחים, שהיא לטובת הערבים - אלא גם על עוד כמה סעיפים שאינם כלל לרעת ישראל ועומדים בסתירה גמורה למדיניותה המסורתית של מצרים לא להכיר בקיום ישראל ובניגוד גמור להחלטות ועידת הארטום האומרות בלשון ברורה והחלטית: לא שלום, לא הכרה ולא משא-ומתן עם ישראל. ואם מצרים, למרות מה שהיא מוגנת עתה על-ידי מערכת סובייטית משוכללת מאוד של טילים אטני-אוויריים - ואף יכולה להעלות על דעתה, בתמיכת ברית-המועצות, אפשרות של צליחת התעלה ויצירת ראש-גשר בגדה המזרחית - אם למרות כל זה היא מוסיפה לדגול בפתרון מדיני על יסוד החלטת מועצת הבטחון

הי"ד י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברהם עופר, ואחריו לחבר-הכנסת יזהר הרדי.

אברהם עופר (המערך, עבודה—מפ"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני רוצה להתחיל את דברי בוויכוח על אותו קטע בדברי חבר-הכנסת מנחם בגין, בו הוא מביא ציטטה מפי אשה שעלתה מברית-המועצות בשיחה עמו, ואולי בהתייחסות לדברים שנאמרו על ידי שורש הוויכוח בינינו. חבר-הכנסת בגין מצטט את האשה העולה שאמרה: "אם ישראל תיסוג, מוטב ונאבד וישיאר עם ולעולם לא נזכה לצאת, ואתם אל תיסוגו". אני משוכנע שכולנו נאמנים למדינה וכולנו רוצים בקיומו של העם היהודי ובקיומה של מדינת ישראל, שהיא הנאי לקיום העם היהודי. אך הדגש אצלי הוא קיומו של העם היהודי. אינני יכול לשפוט אשה ולדון את הרגשותיה לאחר שהיא יצאה מהגיהנום, אשר יצרו ליהודים היושבים בברית-המועצות, אך בציטוטו של חבר-הכנסת בגין היתה כאילו הסכמה לדבריה. כל מה שהיה לו להוסיף לאחר מכן היה: "זה קידוש השם, זו נאמנות למולדת".

לא עומדת עתה השאלה של יותר על שטחים מול גאות שבט גדול ואידי של ישראל, אך חבר-הכנסת בגין העלה את האפשרות הזאת בדבריו. אני הייתי אומר לאשה זאת, שגורל יהודים יקר לנו יותר משטחים. איננו מוכנים לוותר על מדינה יהודית בארץ-ישראל ועל ירושלים השלימה כבירתה, משום שכלי זאת אין קיום לעם היהודי. ירושלים היא תמצית שאיפתנו לארץ הזאת ומהות קיומו היחיד ונשמת אפה של המדינה.

זכות קיומה של המדינה בהיותה מסוגלת לקלוט כל יהודי, אשר יוכל וירצה לבוא ולהתיישב בה, וכל יהודי באשר הוא ישם הופך לאזרח שלה בכל רגע שירצה. זה נותן לכל היהודים בגולה תחושה של בטחון. אינני מאמין שיהודי ברית-המועצות יכולים היו להחזיק מעמד כיום, כפי שהם עושים זאת, בלי קיומה של מדינת ישראל, ואם יבוא יום גאולתם, הרי זה משום שאנו קיימים כאן. אני משוכנע שניתן לקלוט את כל היהודים שירצו אי-פעם לבוא הנה בגבולות שהם פחות מקווי הפסקת האש עכשיו. לקיומה של המדינה דרושים, כמובן, גם גבולות שניתן להגן עליהם, ובסופו של דבר צריכים אנו להגיע גם למצב שהיא תוכר על ידי שכנינו ושנחיה אתם בשלום אלה לצד אלה.

כל המטרות הללו חיוניות לקיומו. יש לנו, כמובן, יחס ורגש למקומות, שהם בגבולותיה של המדינה עשויים בשטחים המחוקקים על ידינו, כשם שיש לנו יחס לשטחים ולמקומות שחבר-הכנסת בגין אינו מוכן להזכיר אותם היום, כגון הגלעד, כל הבשן, הד נבו ועוד. אינני חושב שאנו חוטאים להרגשותינו אם אנו מוכנים לוותר על שלטון מדיני על חלק משטחים אלה על מנת להשיג מטרה גדולה וקדושה לא פחות, והיא השלום.

קיים סיכסוך טראגי, מר ואכזרי בין שתי תנועות לאומיות: התנועה הלאומית שלנו והתנועה הלאומית הערבית. ומה שלמדנו בתקופה ההיסטורית הקצרה ב-150 השנים האחרונות הוא שהתחושה הלאומית היא הדומיננטית טיב והיא התחושה החברתית החזקה ביותר. היא גוברת על אידיאולוגיה חברתית, אינטרסים כלכליים ואפילו על

עשוי גם להביא את מועצת הבטחון לדון במצב ולקבל החלטות שלא יהיו כלל לטובתנו.

ואל נא, רבותי חברי הכנסה, נמעיט וגולול יתר על המידה בחשיבות החלטות האנטי-ישראליות המתקבלות בעצרת האו"ם או במועצת הבטחון. שכן, אם החלטות אלו אינן יוצרות עובדות חדשות בשטח, מדוע אנו טובים עים מושיגנטון להשתמש בזכות הווטו שלה במועצת הבטחון במקרה שזו תנסה להכניס שינויים כלשהם בהחלטת מועצת הבטחון מן ה-22 בנובמבר?

נכון, כוחן של החלטות או"ם מוגבל; נכון שהחל-טות מועצת הבטחון לא הוציאו עד כה את פורטוגל ממשבותיה באפריקה ולא אילצו את דרום אפריקה לשתות את מדיניותה כלפי תושביה השחורים. אבל איך ואבוי לנו אם נצטרך לעמוד בשורה אחת עם שתי המדינות הללו בזירה הבין-לאומית, כשאנו זקוקים מאוד לאהדה בדת הקהל החפשי והאפרו-אסייתי, הרבה יותר מאשר שתי המדינות הללו, וכשאנו זקוקים לתמיכה ולסיוע בכל דבר — בין צבאי, בין כלכלי ובין פיננסי — מצד המעצמה הגדולה המתייצבת לימינו, ארצות-הברית, זו העומדת כיום בראש העולם החפשי והדוגלת בזכויות האדם ובחופש העמים ומעוניינת בשקט ובשלום בחלקיו השונים של העולם.

ולבסוף, הקשיבו נא רבותי: הריב החריף הקיים כיום בין אירגוני המחבלים ובין ממשלת ירדן, המחלוקת בעולם הערבי בין המדינות הקשורות למערב לבין המדינות הקשורות למזרח, המחסור במנהיג בעל אוטוריטה ומצרים כפי שהיה עבדול נאצר — כל אלה וגודמים אחרים מקשים בזמן הזה ללא ספק על תיאום החזיתות נגדנו, החזית הדרומית והמזרחית, ואפשר להניח שאם תתחדש האש היא תצומצם בחזית המצרית בלבד. אולם המבצ הזה, שהוא נוח לנו מבחינה צבאית, הוא גם נוח לנו מבחינה מדינית ויכול רק לתרום לקידום השיחות בראשו-תו ובחטותו של יארינג, אם הן מתקיימות, ואני מקווה שהן מתקיימות, בזמן כזה. האווירה בירדן כיום, למשל, מתונה. מאבקו המוצלח בדרך כלל של המלך חוסיין נגד המחבלים בספטמבר שעבר היתה לו בין היתר תוצאה חיובית חשובה: רוב הפלשתינאים בשתי הגדות, המערבית והמזרחית, קצה נפשם בתוהו ובוהו. יהיה אשר יהיה גורלם של הפלשתינאים בעתיד — אמרו לי שלושה מראשי הגנה המערבית בשבת שעברה כשביקרו אצלי בבית — קריאתם של ראשי המחבלים למען מאמץ כללי חדש לשיחור כל פלשתינה שוב אינה יכולה לעורר אלא תמיכה חלשה מאוד, הן בקרב הפלשתינאים שבגדה המערבית והן בקרב הפלשתינאים שבגדה המזרחית ובמקומות אחרים. הכל כבר מבינים שקשה להכריע את ישראל בכוח הנשק ושצריכים למצוא פתרונות מדיניים לנושבר. הרוח הזאת, השוררת כיום בירדן ובגדה המערבית, קיימת גם במצרים. רבים שם שהשים בצורך בחיסול המשבר בדרכים מדיניות, גם אם כרוך הדבר בויתורים נסבלים.

על כן, רבותי חברי הכנסת, ובייחוד אלה השוללים את החלטת הממשלה, כדאי שלא נתווכח ושלא נכלה את כוחנו על בעיה קטנה זו או זו, כגון הליכה או אי-הליכה לשיחות יארינג. שעת מבחני הכוח וההכרעה הגורלית עדיין לא הגיעה.

עם ארצות-הברית, שהיא בין המדינות היחידות ביותר שלנו ואולי היחידה שמגישה לנו סעד ועזרה של ממש. אינני חושב שכל ממשלה אחרת יכולה לנהוג אחרת, ובצדק אמרו דוברים רבים שהאופוזיציה איננה מציעה כל מדיניות אלטרנטיבית. עם זה עלינו להבליט גם את הרצון להגיע להסדר של ממש עם הערבים, שאנו שואפים להפוך את השיחות האלה בחסות ד"ר יארינג לשיחות ישירות בינינו לבין ארצות ערב.

כאשר אני שותף בעקרון עם עמדת הממשלה, אינני רוצה לבקר את אלה מצעדיה שאינם נראים לי. הממשלה מנהלת את המשא-ומתן והיא חייבת למצות אותו עד תומו ולנסות להשיג בו את המקסימום.

הי"ד י. נבון:

רשות היזכור לחבר-הכנסת הררי, אחרון הנואמים בוויכוח.

יוהר הררי (המערך, עבודה-מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בעתון "הארץ" מיום חמישי, 24 לחודש זה, נתפרסם ראיון מאת הכתב המדיני של העתון, אשר התפנה מעיסוקיו הרבים והצליח להיפגש עם חבר-הכנסת אבנרי. חבר-הכנסת אבנרי הבטיח לו בשם מקור מהימן, שלא יכול היה לנקוב בשמו, כי לא ייתנו שום פסקי דין מוות בלנינגרד. למחרת ניתנו פסקי דין מוות. היום הופיע מעל במה זו חבר-הכנסת אבנרי ותקף את הממשלה על שאיננה עושה די למניעת ביצועם של פסקי הדין. אינני מבין מה לו לחבר-הכנסת אבנרי כי יליו על הממשלה, אשר סומכת על עתון כעתון "הארץ", שידעיתו מהימנות, ממקורות מהימנים שאי-אפשר לנקוב בשמם. הם שמכו על אותו מקור שאמר שפסקי הדין יבוצעו, וייתכן שלא עשו כל מה שחבר-הכנסת אבנרי חושב שהיום שיעשו.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

אתה חושב שזה בדיוק הנושא להתנצחות מסוג זה?

יוהר הררי (המערך, עבודה-מפ"ם):

אתה חושב שגם כאשר אתה נתפס בשקר — זה לא בסדר? אני חושב שהנושא רציני מכדי שיהיה מצחיק.

מה שרציני לומר בקשר למשפטים הללו קשור לדעתי לא במעט עם הוויכוח המתנהל היום בכנסת. זכרנו כי בתקופת עליית היטלרסטים לשלטון נשא הרברט סמואל נאום ששמעתי בפרלמנט הבריטי. הוא היה נואם בחסד עליון, עם כל הטענות שאולי יש לנו נגדו. והוא אמר כדברים הבאים: כל מדינה או כל משטר המתנכלים ליהודים סופם שיתמוטטו, ולא זו דוקא מפני שהם מתנכלים ליהודים, אלא מפני שהיהדות היא הלוח החלש בכל משטר, והתנהגות כזו מצד משטר כלפי מיעוט חלש מעידה שיש מהוה רקוב במשטר זה ולא יוכל להאריך ימים.

אני אומר זאת רק לתשומת לבו של המשטר הסובייטי, שכל התפתחותו מעידה שהוא נעשה יותר ויותר משטר לאומי רוסי, ולא למען קידום הקומוניסטים בלבד הוא נמצא במצרים. האם משטר כזה לא יכיר בלאומיות יהודית, ברצון לעצמאות יהודית?

באותו הקשר הזכיר כבר חבר-הכנסת תמיר את דבריו האחרונים, המתפירים, של לורד קרדון. הוא ישב במועצת הביטחון, הוא ניסח את כל ההחלטה מן ה-22 בנובמבר 1967. והוא אמר, שאילו היה ערבי, גם הוא

אמונה דתית, ועל כן הפתרון לסיכסוך זה בינינו ובין הערבים אינו קל. אולם כשם שסיכסוכים חריפים בין תנועות לאומיות אחרות הגיעו לסיימם תוך כדי פשרות, כן עלינו לדעת שהסיכסוך בינינו ובין הערבים יוכל להסתיים רק תוך כדי פשרה, משום שהערבים לא יכניעו אותנו ואנו לא נכניע עשרות מיליוני ערבים.

בשעה שהרוב בתוכנו מוכן לשלום של פשרה, אם כי גם אצלנו לא כולם, כך לדאבונו עדיין הרוב הגדול והמכריע של הערבים איננו מוכן לכל פשרה אתנו ורוצה להכניע אותנו. אני רוצה לשבח את ראש הממשלה שחזרה גם היום על הקריאה לשלטי ערב לפתוח דף חדש ביחסים בינינו. אני חושב שמטרתן המרכזית של השיחות שאנו פותחים בהן ושל הדרך בה אנו עולים היא בסופו של דבר לפתור את הסיכסוך הזה ולהגיע להסדר שלום בינינו ובין שכנינו.

מספר חברי כנסת מנסים מדי פעם לעשות את החשבונות, מי בעד פתרון של פשרה ומי בעד פתרון של "אף שעל". הציעו אף לערוך בחירות, האם מותר לממשלה לנהל משא-ומתן על איוו נסיגה שהיא. כבוד היושב-ראש, על כך נערכו הבחירות האחרונות. אני זוכר את חבר-הכנסת, אז השר, בגין בתעמולת הבחירות, כשחזר והדגיש כי מי שהוא בעד ארץ-ישראל השלימה ומי שהוא נגד חלוקתה מחדש של הארץ יכול להצביע רק בעד דשימות אחת — גח"ל. הוא שכה, כמובן, שיש עוד שתי דשימות שעל דגלו היה עניין זה, ואולי אפילו בצורה קיצונית יותר: המרכז החפשי ורשימת "כן", אך כל המפלגות האלה ביחד קיבלו מיעוט קולות. על עקרון זה, אם שלום תוך ויתורים או הפתרון של "אף שעל", התקיימו הבחירות האחרונות. איני אומר בזאת שהכנסת קיבלה מנדט לכל מה שתוסכם. כאשר השיחות, כפי שאנו מקווים, יתקדמו לשלב בו נגיע להסכם כולל, זה יכלול כמובן גם גבולות מוסכמים, תהיה מוצדקת התביעה לשאול שוב את העם אם לקבל הסכם זה או לא. אז תבוא ותעמד לא רק שאלת הגבולות אלא שאלת ההסכם כולו, ואני מאמין כי כשתגיע הממשלה בסופה של הדרך הארוכה הזאת להסכם שיכלול גם שלום וגם גבולות שאינם גבולות הפסקת-אש אלה — אני משוכנע שהעם הזה יקבל זאת.

אנו מחדשים את השתתפותנו בשיחות בחסותו של השגריר יארינג לא מתוך חולשה ולא מפני שהזמן פועל לרעתנו, אלא משום שאנו רוצים בשלום. ציפינו אמנם למשא-ומתן אחר, אך עם זה ברור שלא יבוא מפנה במאה ושמונים מעלות בעמדת הערבים. אנו פותחים במשא-ומתן שיהיה, כפי שנאמר, ארוך ומייגע, ויש לקוות שממנו יתפתחו גם מגעים ישירים בינינו לבין הערבים.

אינני בדעה שעלינו להתנות את שיחות השלום בהפסקת-אש, או את הפסקת-האש בקיום השיחות. זה ברור שאנו בעד שניהם, לגופו של עניין, מפני שאינם רוצים במלחמה, ואנו מעוניינים בשיחות שלום. גם ברור שהאחד מסייע לשני. יש יותר סיכוי שבעת שיחות שלום תימשך הפסקת-האש, כשם שהפסקת-האש בודאי תיצור תנאים נוחים יותר לשיחות השלום. אך אם לא ניתן להשיג את שניהם, שלא באשמתנו, מוטב אחד מהם במקום שום דבר.

כנסת נכבדה, החלטת הממשלה והויתורים שהיא כוללת — גם ההחלטה של אתמול וגם זו של ה-31 ביולי — באו במידה רבה כדי לשמור על מערכת היחסים שלנו

הפחד שתקף אותנו. איני אומר שאם הצלחנו להחזיק שלוש וחצי שנים עד עכשיו זה מבטיח שנוכל תמיד להוסיף ולהחזיק. אני יודע שהמצב קשה. אני יודע שאנחנו עלולים להיכנס למצבים קשים. אבל כלום הממשלה מבטיחה יארינג של זהב, שהכל יהיה מצויין ונפלא וסאדאת יסכים לכל מה שאנחנו נאמר, ואנחנו נסכים לכל מה שהוא יאמר ?

אנחנו צריכים להבין שבמצב הנוכחי, בהביאנו בחש"ב בון את כל הנוסחות ובשקלנו את כל השיקולים - ברגע זה אין לנו דבר טוב יותר מאשר לנסות ולהשיג בשיחות, היום עם יארינג מחר עם מישהו אחר, את ההסכם. כבר אמרתי, שלא יארינג הוא הקובע. אצלנו הופכים אותו למיתוס ולא לאמצעי; שיחות יארינג צריכות להביא אותנו ואת הערבים לידי משא-ומתן. המצב הוא שגם בשיחתו של סאדאת עם גיימס רסטון הוא אומר, שאולי הדורות הבאים יבואו פעם לידי ההסכם.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
לא דובים ולא יער. אתה מסלף כרגיל.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
האני מסלף כרגיל ? אולי תגיד לי מתי עוד סילפתי ? מה אני מסלף כרגע ?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
ה"כרגיל" - כמו שאמרת בראשית דברך, שאני כולי שקר וסילוף.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
מוטב שתביא את "הארץ" ותקרא אותן.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
אני משתמש במלה שקר כמו שאתה השתמשת קודם.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
אתה אפילו אינך יודע מה אני רוצה לומר.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
אתה עכשיו הבאת ציטוט מדברי רסטון שאינו נכון.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
אם סאדאת אומר שזה בשביל הדורות הבאים, נשאלת השאלה למה לדחות זאת לדורות הבאים ? למה לא לבוא עכשיו לידי הסדר, למה לא לבוא עכשיו לידי ההסכם, מדוע צריך לשפוך דם עד הדורות הבאים ?

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
הוא לא אמר זאת. הוא אמר שיחסים דיפלומטיים - בדרות הבאים; הסדר - מיד.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
לגבי יחסים דיפלומטיים הוא אמר "נוור, נוור", לעולם לא. ולגבי דברים אחרים אמר - לדורות הבאים.

אורי אבנרי (העולם הזה - כוח חדש):
תואיל לקרוא לפני שאתה מצטט.

יהודי הררי (המערך, עבודה - מפ"ם):
הציטוט שלי אינו מרע לך, הוא מיטיב לך. אני מאמין שיהיה שלום בינינו ובין מדינות ערב.

היה נלחם כדי לשחרר את ירושלים. אנו טוענים שהסבר - תנו איננה מספקת. האם לורד זה שמע מעט נאומים והסברים מאתנו ? הוא היה בישראל, בישראל הוא נחשב או לאוהד יהודים, לא מאוייבנו.

יהודי לינגרד לא נדונו אפילו על חטיפת אווירון, אלא על רצון כביכול לחטוף אווירון או לשחרר את עצמם. לעומת זאת לא ביצענו שום פסק דין מוות "בשטחים הכבושים", כפי שיש מכנים אותם. לא רק שלא ביצענו פסקי-דין כאלה, גם לא הוצאנו. ואנו כמובן נחשבים לשולטים רעים המנצלים את הנשולטים, והאור"ם מטפל בנו, וזה המוסד שאינו מוצא צורך לטפל ברוסיה הסוביי - טית או במה שנעשה במדינת הבאסקים.

לכן אנו זוקקים למדינה חזקה. כל פעם שהייתי יוצא מוויכוח שהתקיים בוועד אד-הוק של האור"ם על בעיית הפליטים הערביים, ושומע את ההשמצות והשקרים שמפיצים עלינו, הייתי חושב לעצמי: איזה נס קרה לנו שיש לנו מקום שבו אנו יכולים לחיות באורח עצמאי ולחשוב ולפעול לפי רצוננו.

בקשר לכך רצוני להביא את דבריו של הפילוסוף הצרפתי הקתולי ז'אק מריטן שנכתבו באחד מספריו, וקטע מהם התפרסם בעתון "לה מונד". הוא אומר שם, שהאנטישמיות הפכה עתה לאנטי-ישראליות. באנטיש - מיות מתביישים, ואילו האנטי-ישראליות נעשתה בון-טון בחברה החדשה בזמן החדש.

רבנות, אנחנו נתקלים בכל מקום באי-הבנה, בשנאה, ואם קצת נגרד את הקליפה העליונה נמצא ממה הדברים האלה נובעים. לפיכך חייבים איתנו להיות חזקים בעמ' דותינו, בהשקפתנו, במעשינו, ועם זאת לתמרן ולנהל את הדברים בצורה נבונה. ידוע כי הדיפלומטיה זו אמנות האפשרי. עשינו כל מה שיכולנו בכדי שיוציאו את הטילים שהכניסו אחרי ההסכם ומתוך הפרתו. אין איש בבית הזה, שיוכל להגיד לנו כי יש עכשיו איזה אמצעי שהוא, להוציא את הטילים שלא הוצאו. עשינו כל האפשר, אבל גם ניצלנו במלוא האפשרות מה שאפשר לנצל במצב הזה. עכשיו אנחנו מוכנים, בראותנו שאיננו יכולים להמשיך ללכת באותה דרך שהלכנו בה - ואין להתבייש בכך - לחזור לשיחות. איננו פועלים בעולם ריק. איננו מדינה אדירה שעושה כל מה שהיא רוצה. אבל גם אנחנו די חזקים לרצות את החיוני לנו. אנחנו מוכנים לחזור לשיחות, ואנחנו בעצם מעוניינים יותר מכל מדינה אחרת להגיע לשלום עם מדינות ערב. השאלה היא איזה שלום, באיזו צורה ובאיזו תנאים. על זה אין דגים עכשיו. על זה ידונו בשיחות.

יש לפעמים דושים שכל מי שאומר שהכרעה צריכה ליפול הערב כאילו אומר שעכשיו עדיין אפשר לומר לא, ומחר כבר אי-אפשר יהיה לומר לא. אינני אומר שהחיים קלים. אינני אומר שאני מבטיח, או הממשלה מבטיחה או כולנו מבטיחים, שבשיחות יהיו לנו ימים פשוטים כל כך, ומשא-ומתן פשוט כל כך. לפי כל הנאומים שנשמעו עד עכשיו, איננו הולכים לשיחות קלות. מדברים על גבולות בטוחים. אני חושב, כי ככל שנגדל טווח התוחמים וככל שירבו יועצים רוסיים בעבר השני על הגבול מתרחקים יותר הגבולות הבטוחים ממרכז הארץ ומתקרבים יותר לגבולות ערב. יש הבדל גדול בין הגבולות הבטוחים בתנאים אלה ובין הגבולות הבטוחים בתנאים אחרים. כל זה יהיה גידון במשא-ומתן.

מה כל כך יראים ממשא-ומתן ? אינני מבין מה

יוחנן בדר (גח"ל):

אין דבר יותר זול...

ריבונות בחלק מארץ-ישראל, במרוצת הזמן אולי תהיה לזו ריבונות בחלק גדול יותר.

אני חושב שלית מאן דפליג, שאלה שהיו אז בעד חלוקה, ולא בעד התורה שרק הכל או לא-כלום, הם שצדקו. לא היינו מגיעים לוויכוח הזה בכנסת כפי שהוא נערך היום לולא הגענו לחלוקה.

ולערבים הייתי אומר: ססיל חורני יושב בבירות וכותב. הוא אומר: אנחנו הערבים דרשנו קודם, בשנת 1949, את גבולות 1947; אחר כך, לאחר מלחמת ששת הימים, אנחנו כבר דורשים את גבולות ה-4 ביוני; תמיד מסתפקים בפחות מאותם הגבולות שיכולנו להשיג בשלום בימים הקודמים.

העם הערבי יכול ללמוד הרבה מחורני ולמצוא דרך שיחד נוכל לחיות בשלום. אין לי ספק שהשלום לא יבוא במלחמה. השלום יבוא רק במשא-ומתן. לכן הגענו לשלב שלפי מצבנו כדאי לנסות זאת. אולי נצליח. לא נצליח — אנחנו די חזקים ואותו "לאו" שיכולנו לומר עכשיו נוכל לומר גם אחרי-כך. אותן החלטות נגדנו במועצת הביטחון יבואו יותר מאוחר ולא יותר מוקדם, ואותן הדרישות שאנחנו לעת-עתה מונעים — ואין זה דבר קטן כלל וכלל — תידחינה גם הן. לא נצליח — תמיד אנחנו מוכנים לאותם דברים קשים שעם צריך להיות מוכן להם ודרך להם.

2. תשובת ראש הממשלה

היו"ר ר. ברקת:

רשות הדיבור לראש הממשלה, לתשובה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מקווה שלא תצטרכו לשבת פה הרבה זמן בגללי. אמת היא שכמעט אי-אפשר אפילו לענות באריכות. עם כל הכבוד לחברי הכנסת מהאופוזיציה, איש לא חידש והוסיף על דברי קודמו, וכולם יחד — כל אחד בסגנונו ועל פי מזגו — תקפו את הממשלה ומצאו בה פגמים שונים. זה בסדר גמור, אבל העיקר הוא שלא זה עומד על סדר-היום, על סדר-היום עומדת הצעת הממשלה מה לעשות במציאות בה אנו חיים. לצערי, אינני מרגישה עצמי כל-כך חפשייה להגיד כל מה שיש לי להגיד, אבל לכל הפחות שניים, אולי שלושה, אבל שניים לכל הפחות מחברי האופוזיציה שדיברו כאן יושבים במוסד של הכנסת בו יכלו לשמוע, ושמעו, יכלו לשאול, וכאשר שאלו קיבלו תשובות על הרבה דברים חשובים מאוד. לצערי, לא הרגשתי בדבריהם אף הד, ויהיה זה הקטן ביותר, מן הדיונים הארוכים, הר-ציניים מאוד, של שעות רבות. זכותם היא לא להתייחס לזה.

אני חושבת שאינני חפשייה שלא לשאול גם את חבר-הכנסת בגין, גם את חבר-הכנסת קלינגהופר, גם את חבר-הכנסת בן-מאיר וגם את חבר-הכנסת תמיר: אחרי כל מה שאמרתם נגד הממשלה, בכל זאת מה אתם מציעים? מה אתם מציעים? ענה אחד מחברי הכנסת אשר באופוזיציה, כאשר נשאל במקום שנשאל: זו לא חובתנו. אנחנו אופוזיציה. הממשלה צריכה להציע. אינני יודעת. אף אחד מאתנו לא היה בפרלמנטים אחרים. אנחנו פחות או יותר שווים בניסיונו הפרלמנטרי. אינני

יודעת אם כתוב כך בדיוק ואם כך בדיוק הנוהג בפרלמנט טיב. אבל גם אם נניח שכן, אי-אפשר בחום כזה, בפא-תוס כזה, בהתלהבות כזאת, לנסות להרוס כל סימן של יעילות או תועלת שיש בדרך של הממשלה בלי להגיד מתוך פטריסיות פשוטה, שום דבר אחר: זה רע, זה יש לשלול, בזה יש סכנה, במקום זה — זהו. אני מאוד מצט-ערת שלא שמענו היום דבר על דרך אחרת. אין לי כל ספק, שחברים אלה, ששמותיהם הזכרתי, במידה שווה לכל אחד מאתנו, מחדגים, חרדים ורואים את מצבנו כפי שצריכים לראותו; לא מיואשים, לא אחוזי האימים שעליהם לינגרד היושבים כאן רוצים להטיל עלינו. לא זה. אבל עם הרוצה כמונו בשלום, עם הרוצה כמונו לקלוט עליה ויודע שהוא יקלוט עליה — ועליה תגיע, תגיע גם מלינגרד, מריגה וממוסקבה, בהמונים תגיע, וגם מן העולם החפשי באים ויגיעו — בכל זאת מוכרח לרצות, ואני יודעת שכולנו רוצים בזה, לעבור ממצבנו הנוכחי, אם אפשר, למצב של שלום. מה צריכים לעשות כדי שנוכל לנסות ולראות אם יש בזה ממש או לא? אני מעזה להגיד — גם אם אהיה נאשמת במייגמיליס — שאם גם לא נגיע למצב של שלום, האם אנחנו באמת לא צריכים לנסות, רק לנסות? ואם צריכים לנסות, מה צריכים לנסות? נניח שמה שהממשלה מציעה זה רע. מה במקום זה? אני בטוחה שכל אחד מאתנו רוצה בהארכת הפסקת האש. איך עושים את זה, במידה שזה תלוי בנו, בלי לוותר על שום דבר חיוני והכרחי, כדי שהמצב הזה שאיננו שלום — זה רק הפסקת אש — יימשך? זה הכל. לא שמענו.

מותר לי להתרעם על חבר-הכנסת מנתם בגין. מיישבתנו ליד שולחן הממשלה ביחד נוכחתי לדעת שיש לו זכרון מצויין. הוא זוכר כל מלה, כל פסיק וכל מסמך.

חברת ט', ישיבה קליד

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (תשובת ראש הממשלה) (ביגן, מאיר) —

א מבין, יש לי מבינות בהרצאות". אני רוצה להגיד שאינני מומחית להסברה, אבל בתור "מבין" בהסברה אני מודיעה שהראיון שלי עם רסטון על הסברת הציונות לא היה רע, לגמרי לא רע.

אני מסכימה בהחלט עם חברי-הכנסת בגין שלא צריך להפחיד את העם. בהחלט. קודם כל, העם איננו פחדן כזה; לא צריך להפחיד אותו. אבל יש שני דברים אסורים. כשמדברים על השאלה כפי שאנו דנים בה היום — לא יכול להיות נאום של אופוזיציה שיתחיל ויגמור רק בפגמים בדרך של הממשלה, בלי להגיד ולרמוז ברמז הקטן ביותר: ומה בכל זאת הושג בדרך הרעה הזאת שהממשלה הולכת בה? ממשלה לא טובה, אני מבינה; מפחדת, לא עומדת על דבריה שהיא מכריזה — הכל נכון. אבל באיזו דרך פלא — בכל זאת השיגה דברים חשובים. ואני בטוחה שחברי-הכנסת בגין, קלינגהופר ואפילו בן-מאיר לא יוכלו להכחיש שבתוכה זו התעשרו בדברים חשובים מאוד, שלפני זמן קצר איש מאתנו — ובכלל זה מנהיגי האופוזיציה — לא היו חולמים עליהם, גם אני לא.

אפשר להגיד, והייתי מבינה זאת: הממשלה הזאת, שהיא כזאת-וכזאת, בכל זאת הישיגה; אבל תארו לעצמכם מה היה אילו אנחנו, ובכללם האופוזיציה, היינו בממשלה, מה היינו אנחנו משיגים. לא הייתי מתוכחמת, מפני שאי-אפשר להוכיח דברים כאלה. בסדר. אבל בכלל, בצורה אלגנטית כזאת לעבור לסדר-היום על דברים של "מה-בכך" כאלה? פלא בעיני, פשוט פלא.

אני יודעת שלא צריך להפחיד את העם. אבל אי-אפשר להציג לפני העם דבר אחד — כל הפחדים. אין זה כך שחברי האופוזיציה, ובכללם חברי-הכנסת בגין, לא הפחידו את העם. מה זאת אומרת? האם זה מעט להגיד שהולכים ל-242, ומ-242 לרוג'רס, ומרוג'רס מי ידע לאן? זה לא פחד? עלי זה מטיל פחד, אילו רק ידעתי שזה באמת כך. בהחלט שזה מטיל עלי פחד. העם צריך לפחד רק מפחד ומכשלונות כאלה? ומהליכה כזאת רק לכשלון ורק לזוויתורים — אין פחד? בהחלט פחד. וזאת בלי לרמוז אפילו מה הן הסכנות שבכל זאת גם גיבורים צריכים לקחת בחשבון. שום דבר לא קורה? שום דבר?

ואני אומרת שוב: לא אקבל על עצמי לפרט דברים בכנסת, אבל אי-אפשר להגיד שהדברים לא נשמעו בשום מקום, לא סתם דברים.

לחברי-הכנסת בן-מאיר יש בקשה אחת. הוא מתחנן לפני הממשלה הזאת וחבריה: למען השם, רק לא כניעה, אל תלכו לכניעה. זוהי דרכם בכלל, מכירים אותם — דרך כניעה הביאו למה שהגענו, דרך סלולה של כניעה ופחדנות וויתורים. הוא איננו כן, אבל הייתי רוצה לש-אול אותו על סמך מה הוא אומר שתכנית רוג'רס היא פירוש של החלטתה 242, וההחלטה 242 בנויה על תכנית רוג'רס. מה הקשר בין זה וזה? יחסה של הממשלה לתכנית רוג'רס ידוע. זה ידוע וזה נאמר בכל הצורות ובכל המקומות, גם בפומבי וגם לא בפומבי. עמדתי על כך בדברי, או אם רק זה מפריע לחברי-הכנסת בן-מאיר, שהוא חי בפחד של כניעה — תנוח דעתו. זה לא כך.

אבל אני לא התחלתי להבין מה הוא רוצה כאשר הוא אומר שלא יהיה דיון על גבולות או מפות בלי הכנסת. מתי הממשלה קיבלה על עצמה והחליטה דברים

מנחם בגין (גח"ל):

פסיק — זה כבר גוזמה.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

לשם יחסים טובים בין הממשלה והאופוזיציה — גם פסיק.

אין חברי-הכנסת בגין יכול כך לטעות ולהגיד שה-ווטו שאנחנו ביקשנו מארצות-הברית היה וטו שממשלת ארצות-הברית תגן על החלטתה 242? אני רוצה לדרוש את זה, לא סס-וחלילה ככוונה להגיד דבר שונה מאשר הנהו: או שלא קרא, או שלא הקשיב כאשר הדבר נאמר או שלא היה במקום שזה נאמר — רק אחד מהדברים האלה. מפני שזה פשוט לא כך. מה שביקשנו אין לזה כל קשר ל-242 או ל-555 או ל-780 — לשום מספר של החלטה, של איזו החלטה שהיא שנתקבלה אי-פעם במועצת הבטחון. יכולו לבקש אותו דבר. מעולם לא היתה החלטה כזאת. מה ביקשנו? אמרנו שאנחנו נכני-סיד למשא-ומתן ואנחנו רואים את הדבר הזה רציני מאוד ועשינו מה שלפי דעתי היתה חובתנו לעשות. אמרנו: אנחנו דורשים דבר אחד: שנהיה שווים לכל הפחות בחופש של ניהול משא-ומתן. וידענו מה הנעשה מהצד השני ומה אנחנו, מה מצבם בשטחים שונים, ואמרנו: יכול לבוא רגע שעם כל רצונו אנו להיכנס לשיחות, להתמיד בהן ולהתקדם בהן לקראת שלום, לא נזכר, וברגע מסויים, זמניה, יבוא Deadlock, קפאון. אין כל בטחון שהמצרים והסובייטים לא ילכו למועצת הבטחון וירצו שמועצת הבטחון תקבל החלטה על קריאה לכפות עלינו איזה פתרון טריטוריאלי. וביקשנו נגד העקרון הזה, שמועצת הבטחון יכולה להחליט על תכנית טריטוריאלי, על זה ורק על זה ביקשנו שימוש בוטו. איזו שייכות יש לזה ול-242? שום שייכות לא.

לא אמרתי בדברי שקיבלנו כל מה שרצינו. ההיפך אמרתי: לא קיבלנו כל מה שרצינו. זה אחד הדברים שלא הכל קיבלנו. אבל כאשר ממשלת ארצות-הברית חזרת על עקרונות: שצריך להיות משא-ומתן בין הצד-דים, ושהסכם צריך להיות מושג על-ידי שני הצדדים, והגבולות צריכים להיות מוסכמים על-ידי הצדדים במשא-ומתן ועד אז לא צריך לזוז אף חייל אחד משום מקום; וכשנשיא ארצות-הברית אמר באיזו הזדמנות, לפני זמן קצר: עברו הזמנים שמדינות מחליטות מה על מדינות אחרות לעשות, ומכל זה עליכם להבין (הוא אומר) שלא ניתן את דינו להשגת החלטה של מועצת הבטחון במקום הסכם בין הצדדים — זה לא מה שביקשנו; ביקשנו וטו; וטו על ההחלטה 242 — לא; אבל זה מה שאמרתי עכשיו — זה כך.

גם על זה אפשר להגיד שזה לא-כלום. בסדר. אבל להגיד שביקשנו שממשלת ארצות-הברית תגן עלינו על-ידי הטלת וטו על התוכן של 242 — פשוט, חברי-הכנסת בגין, טעות היא. אם תרצה (ואינני מבינה מדוע לא תרצה), כשתעיין בכתובים — תראה שטעיתי, פשוט טעיתי.

אינני רוצה להיכנס להגנה על הראיון עם רסטון. כוח ההסברה "איז א גאט זאך", זוהי מתנת אלוהים. יש אנשים שיודעים להסביר, יש אנשים שאינם יודעים. מעולם לא הכנסתי את עצמי לקטיגוריה של המסבירים. אבל איך אמר פעם מרצה על הרצאה של מישהו אחר? "טוב, אינני יודע להרצות, אבל אני מבין (באדיש —

— האם זה רע? האם אינך רוצה שזה ימשך? אני — כן, עד כמה שזה אפשרי.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

האם לא אמרת דברים ברורים בנדון? האם לא אמרת באופן מפורש וחד-משמעי?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

אחר כך היה עוד דבר, אולי באשמתך, שפשוט לא הבינותי. מה האיום הזה שממשלת ארצות-הברית פעם תגיש לנו שטר? נניח לרעך שאתה צודק. מה אתה רוצה להגיד בזה? שלא היינו צריכים להשתדל? ואם היו כרוכים בזה קצת מאמצים? זה לא כך שממשלת ארצות-הברית שלחה אלינו משלחת וקטלוג: אולי בכל זאת תבחרו לכם דברים אחדים. אז נניח שאנחנו מסתכנים, שיבוא יום והיא תגיד: עשיתך כך וכך; עכשיו, בבקשה מכס, תעשו אתם כך וכך. יכול להיות. אבל מה המסקנה המעשית היום?

אמר פה אחד מתברי הכנסת, אינני זוכרת מי זה היה, שאת מדינת ישראל לא פינקו כך שיעמדו בתור רק כדי לעשות את דצונה. אני, למשל, חושבת שמדינת ישראל, אל על כל הממשלות שהיו לה, מה שהיא דרשה ממעצמות זרות בצדק דרשה. אינני אומרת שאף ממשלה לא צעחה אף פעם שגיאחה. אני מדברת על דברים יסודיים. מה ביקשנו, מה סוף דרשנו מאומות העולם? דרשנו שיעזרו, אם הם יכולים, להשפיע על מדינות ערב שהיה שלום. דרשנו: כל עוד אין שלום, ואנחנו בסכנה, והם מתקיפים אותנו — תנו לנו אמצעי הגנה. מה דרשנו? דרשנו שישלחו לנו חיילים שיגנו עלינו? האם דרשנו איזה דבר שיש בו עוול למישהו אחר? דרשנו בהחלט דרישות צודקות. אבל לא פינקו אותנו כך, שאומרים לנו: את זה אתם דורשים — בבקשה. גם אם אדע שאי-פעם יהיה לנו קושי עם ממשלת ארצות-הברית — לא אדרוש היום כל מה שלפי דעתי ארצות-הברית שרוצה שלום ואינני אנטי-יהודית — וממשלת ארצות-הברית איננה אנטי-יהודית — יכולה לעזור לנו? אני נק מתפללת לדבר אחד, שכל זמן שאנו זקוקים להבנה וידידות ועזרה, שזה יימשך. לזה יש להתפלל. לזה יש לחרוד.

חברי-הכנסת תמיר אומר לנו: למה הגענו על-ידי מדיניות זו של הממשלה הזאת? מה לעשות וההחלטה 242, שאני מתארת לי שלבניה יש לנו קו משותף ואהבתנו לה חובבת — ולעומת זאת יש לי ויכוח עם חברי הטוב, חברי-הכנסת ששון, לגביה, כי אני אינני רואה דברים נפלאים כל כך בהחלטה זו — ההחלטה 242 נתקבלה בטרם הספיקה הממשלה הזאת "לקלקל" כל מיני דברים. היא נתקבלה מיד אחרי המלחמה. אז מצבנו בעולם היה פשוט נפלא. באמת. העולם עדיין לא התאושש מזה שאנו בכל זאת פה. עדיין היו תחת ההלם מלפני הרביעי ביוני והחמישי ביוני. ובכל זאת נתקבלה החלטה זו.

שר הבטחון שאל פעמיים את חברי-הכנסת תמיר מה שאני שאלתי אותו פעמים אחדות בעבר, ואני מוכנה בהחלט להצטרף לשאלותיו של שר הבטחון: אדרבה, אתה מצייני בצבעים כל כך שחורים את כל הדרך הזאת, הכשלונות האלה של הממשלה, הוויתורים והנסיגות, אדרבה, תגיד במה. לא עניתי. עניתי, אבל לא לעניין.

אינני יודעת מנסיוני, כי מעולם לא הלכתי לאנשים

בלי להביא אותם לכנסת? והוא אינו רוצה ועדת משנה, זאת אומרת, בהנחה שוועדה אחת תדון על מהות הש"לום, ושלא תשב באיזה מקום ועדה ותדון על גבולות. אינני יודעת אם לא עושים אי-צדק לעיירה יהודית אחת, חלם. אבל דווקא אומרים שהיו שם חכמים גדולים.

מנחם בגין (גח"ל):

היו יהודים חכמים מאוד בחלם.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

את זאת אמרת. אבל בכל זאת כשאומרים מעשי חלם, לא מתכוונים דווקא למעשיהם של חכמים. אילו הממשלה היתה מדברת על מהות השלום, ובחדר השני בכל זאת יושבת ועדת משנה ודנה על גבולות — אז זה היה מעשה חלם, לפי הפירוש הפופולרי. אבל היות ובי-ממשלה יש אנשי חלם, כמו שאתה אומר, חברי-הכנסת בגין, אז זה בשום אופן לא יהיה.

בקשר לגבולות — לא עולה על דעתי להיכנס לווי-כוח עם חברי-הכנסת אבנרי, אבל היות והוא אמר פה איזה דבר, ואם אני לא אכחיש אותו הוא ודאי יראה את זה כסימן לכך שזה בדיוק כמו שהוא אומר, אז אני רוצה להגיד לכנסת שאין אמת, פשוט אין אמת — נדמה לי שזה יותר נימוסי מאשר להגיד את המלה הנכונה על כך — אין אמת שיש איוו הבטחה שהיא למפד"ל או למישהו אחר, בדבר מה שהממשלה תעשה או לא תעשה. אין צורך לא בהסכמים ולא בסודות. כל מה שהממשלה עוסקת בו — הדברים גלויים לכל חברי הממשלה, הדברים מובאים להחלטה ולדיון. לא היה ולא נברא.

אינני יודעת על סמך מה אומר חברי-הכנסת קלינגר הופר שהסתייגויותיה של ממשלת ישראל בעניין תכנית דוג'רס לא נתקבלו ברצינות. לכל היותר הוא יכול להגיד שהוא לא קיבל אותן ברצינות. אבל על סמך מה הוא מקבל על עצמו לדבר בשם נשיא ארצות-הברית, בשם שר החוץ של ארצות-הברית, בשם סניטורים לעשרות של ארצות-הברית, בשם ראשי ממשלות במדינות שונות? בזכות מה? האם קיבלת איזה שדר מהם? האם שאלת אותם? האם הם אמרו לך? דווקא חברי-הכנסת קלינגר הופר?

אם אתה אומר שהממשלה מנהלת — רק לא אמרת מאיזה תאריך — מדיניות רפה, חלשה — מוטב. זכותך להגיד את זה כן. אבל לקבוע מה עושה רושם על אנשים זרים בחוץ, כאשר אין לך כל יסוד לדעת על זה — על סמך מה?

בערך באותה הדרך, קצת בסגנון אחר, הלך חברי-הכנסת תמיר. הולכים ל-242, הולכים לדוג'רס. הפסקת אש זמנית, היינו נגד. זה נכון. אני רוצה לדעת: האם זה רע או טוב, שכבר ארבעה וחצי או חמישה חודשים שאין אש? האם זה טוב או רע? אני אינני מצטערת על כך. אינני מצטערת על כל שעה שיש שקט בחזית, באיוו חזית שהיא.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

למה הממשלה היתה בכל זאת נגד?

ראש-הממשלה ג. מאיר:

חברי-הכנסת תמיר היה צריך להגיד: חבל שיש הפסקת אש. חבל פה על דבר אחד, על הרמאות שנעשתה על-ידי הסובייטים והמצרים. אבל מחוץ לרמאות הזאת

חוברת ט', ישיבה קל"ד

— הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (תשובת ראש הממשלה) (מאיר, ש. תמיר, בגין); מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (ברקת, ליאור); הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג (סיכום הדיון; הצעה להביע אי-אמון לממשלה) (ברקת, ש. תמיר, ברעם) —

ראש-הממשלה ג. מאיר:
סליחה. לאט לך להודיע: אין לזה שחר.

מנחם בגין (גח"ל):
כתוב... ויש הסתייגות.

ראש-הממשלה ג. מאיר:
יש הסתייגות?

מנחם בגין (גח"ל):
אני אשמח אם תכחישי שהחלטנו לבצע את החלטת מועצת הבטחון.

ראש-הממשלה ג. מאיר:
אני לא אכחיש שום דבר שהיה. אבל אני רוצה

להגיד דברים חריפים: אי-אפשר להגיד שני דברים בנשימה אחת: "קיבלתם על עצמכם לבצע", "אמנם היו הסתייגויות". זה לא כך שקיבלנו על עצמנו לבצע חבר-הכנסת לנדאו עולה לבמה ואומר: הנה כתוב. איפה כתוב? כתוב בהחלטת מועצת הבטחון ובנייר שאו-תאנט מפיץ, בצדק, שיש לבצע זה וזה. אבל אנו אמרנו זאת? כאשר אנו אמרנו זאת, הסתייגו פעמיים. אנחנו שלחנו מכתב מיוחד ליארינג להגיד לו, שכאשר אנו קיבלנו את ההצעה האמריקאית, הפירוש שלנו הוא כזה, ורק הפירוש הזה מחייב אותנו. כאשר נדמה היה לנו עם קריאת הנוסח של הצעת רוג'רס ליומה האמריקאית — ובצדק היה נדמה לנו — שזה מחייב אותנו יותר מדי, אתה חבר-הכנסת בגין יודע בדיוק כמוני, שהתייחסנו לא לזה כי אם לשרד שקיבלנו מן הנשיא. בידיעת כל הפרטים האלה כך אפשר להגיד? אני מצטערת צער רב שזה כך. אבל אי-אפשר לדבר על מה שאמרנו בלי-מיד ובאותו תוקף, באותה הרמת קול — להגיד: מובן, אבל בהסתייגות ובפירושים שממשלת ישראל נתנה ולא שמישהו אחר נתן.

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מכתב מאת יושב-ראש ועדת הכנסת אל יושב-ראש הכנסת על החלטת ועדת הכנסת בתוקף סמכותה לפי תקנה 122 לתקנון הכנסת בדבר מועד ההצבעה על הצעת אי-אמון.

ו. הודעת ראש הממשלה על שיחות יארינג סיכום הדיון; הצעה להביע אי-אמון לממשלה

הי"ר ר. ברקת:
היא קודמת לגבי ההצבעה. היא אינה קודמת לגבי הקראת הצעות הסיכום.

משה ברעם (המערך, עבודה-מפ"ם):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בשם הסיעות המערך (עבודה-מפ"ם), מפד"ל, אגודת ישראל, המפ"ל, לגה הליברלית העצמאית, קידמה ופיתוח, פועלי אגודת

כאלה, אבל אומרים שמגידי עתידות מסרבים לדבר על העבר. כאשר אומרים למגדת עתידות: ספרי לי על העבר שלי, אל תגידי מה יהיה בעתיד, כי אם תדברי על העבר וזה יהיה נכון — מזה קרדיט גם לגבי העתיד. חבר-הכנסת תמיר גם הוא בוחד לו בדרך זו. יחד — לא במקום — יחד עם כל הנבואות האיומות שיתקיימו בעתיד הוא מספר על העבר. למען השם, למען, כדי שהדברים שלך יעשו רושם יותר גדול, תגידי לנו במה השלונות — בשטח הרכש? בשטח המדיני? איפה הניסיונות, הצי מילימטר, מטר? איפה, בדרום? בצפון? במזרח? זה לא יכול להיות שתדבר כך. זאת אומרת, זה יכול להיות, והראיה — כך אתה מדבר. אבל אני שואלת אותך: נסיגות, ויתורים, כשלונות — איפה?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

במסגרת הזמן הקצר שהואיל היושב-ראש לתת לי, כאשר שאל שר הבטחון, נתתי תשובה ברורה. הצבעתי על המישור המדיני שבו אנו נדחקים למצב מחמיר והולך. הנסיגה הפיסית לא תבוא עד שתבוא. אני תיארתי את המצב הבטחוני.

ראש-הממשלה ג. מאיר:

זו באמת התשובה שנתת. ועל זה נתתי לך תשובה. אתה אמרת שבמצב המדיני עכשיו נסוגנו. ואני אמרתי לך: אחד הדברים הקשים שהיו בהיסטוריה מאז ה-5 ביוני בפורומים בין-לאומיים היתה ההחלטה 242, והיא נתקבלה בראשית הדרך.

אני לא רק מבקשת, נדמה לי שיש לי הזכות לדרוש גם מחבר-הכנסת בגין וגם מחבר-הכנסת לנדאו, לא להחזיק נייר של או-תאנט ולהגיד על פיו: הנה, כתוב על נסיגה. בדור שכתוב בנוסח ההחלטה 242. אבל לא כך אנו פירשנו כאשר הלכנו, זה נכון?

מנחם בגין (גח"ל):

בדור. אנחנו דיברנו על ביצוע... אין לזה שחר.

הי"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, בטרם נעבור להצעות סיכום נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מזכיר הכנסת ה. ליאור:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הוגח היום על שולחן הכנסת:

הי"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות הסיכום. רשות הדיבור לחבר-הכנסת ברעם, להצעת סיכום בשם סיעות המערך (עבודה-מפ"ם), מפד"ל, אגודת ישראל, המפ"ל, לגה הליברלית העצמאית, קידמה ופיתוח, פועלי אגודת ישראל, שיתוף ואחווה, מק"י.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

אדוני היושב-ראש, הצעת אי-אמון קודמת.

א' טבת תשל"א (29 דצמבר 1970)
 - הודעת ראש הממשלה על שירות יארינג (סיכום הדיון; הצעה להביע אי-אמון לממשלה)
 (ברעם, ברקת, רוזאל-נאור, וילנר, ש. תמיר, ורטמן, בגין, שם-טוב) -

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להביע אי-אמון

לממשלה

27 -

81 -

נגד

ההצעה להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

היו"ר ר. ברקת:

אנו עוברים להצבעה על הצעות הסיכום. נצביע ראשונה על הצעת הסיכום של חבר-הכנסת וילנר.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום של חבר-הכנסת

מ. וילנר

3 -

104 -

נגד

הצעת הסיכום של חבר-הכנסת מ. וילנר

לא נתקבלה.

היו"ר ר. ברקת:

אנו עוברים עתה להצבעה על הצעת הסיכום של חברת-הכנסת רוזאל-נאור.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום של חברת-

הכנסת א. רוזאל-נאור

27 -

77 -

נגד

4 -

נמנעים

הצעת הסיכום של חברת-הכנסת א. רוזאל-

נאור לא נתקבלה.

מנחם בגין (גח"ל):

היה לי רושם, אדוני היושב-ראש, שהיו עוד נמנעים אבל לאחר מכן לא הרימו ידיהם.

משה ורטמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

אנו חיים במדינה דמוקרטית.

היו"ר ר. ברקת:

חבר-הכנסת בגין, האם אתה דורש הצבעה מחדש?

מנחם בגין (גח"ל):

לא.

שר-הבריאות ו. שם-טוב:

בכל אופן, חבר-הכנסת בגין, היו הרבה פחות ממחצית חברי הכנסת.

היו"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, אנו עוברים עתה להצבעה על הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר-הכנסת ברעם.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת הסיכום של חבר-הכנסת

מ. ברעם

77 -

27 -

נגד

9 -

נמנעים

הצעת הסיכום של חבר-הכנסת מ. ברעם

נתקבלה.

היו"ר ר. ברקת:

ישיבת הכנסת הבאה - מחר ב-12.30. ישיבה זו נעולה.

ישראל, שיתוף ואחווה, מק"י - הגני מתכבד להביא את הצעת הסיכום שלהלן:

בהתאם להצעת הממשלה מחליטה הכנסת לאשר את החלטת הממשלה מיום ל' בכסלו תשל"א - 28 בדצמבר 1970, כפי שהובאה לכנסת על-ידי ראש הממשלה בהודעתה מיום ג', א' בטבת תשל"א - 29 בדצמבר 1970.

היו"ר ר. ברקת:

הצעת סיכום של סיעת גח"ל - רשות הדיבור לחברת-הכנסת רוזאל-נאור.

אסתר רוזאל-נאור (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הצעת סיכום של סיעת גח"ל בכנסת:

(א) הכנסת קובעת כי השיחות עם ד"ר יארינג אינן יכולות להביא להסכם שלום, אלא להפעלת לחץ לנסיגת ישראל מן השטחים המשוחררים.

(ב) הכנסת מחייבת את הממשלה, אף בהתאם לקווי היסוד של מדיניותה והחלטותיה, לא לחזור לשיחות אלו, אלא לשוב למדיניותה המוצהרת של ישראל מאז מלחמת ששת הימים, לאמור: הדרך להשכנת שלום-קבע היא בכריתת חווי שלום שיושגו במשא-ומתן ישיר בין הצדדים.

היו"ר ר. ברקת:

הצעת סיכום של סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה - רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. הצעת סיכום של סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה לדיון המדיני על הודעת ראש הממשלה:

הכנסת מחייבת חזרה מיידית של נציגי ישראל לשיחות השלום בחסות הד"ר יארינג, כדי לבצע את החלטת מועצת הבטחון מנובמבר 1967 על כל חלקיה, ועל-ידי כך לכונן שלום צודק ויציב בין מדינת ישראל לבין המדינות הערביות.

היו"ר ר. ברקת:

הצעה של סיעת המרכז החפשי - רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

הצעת החלטה מטעם המרכז החפשי בעקבות הודעת ראש הממשלה מהיום על שיבה לשיחות יארינג: הכנסת מביעה אי-אמון לממשלה.

משה ורטמן (המערך, עבודה-מפ"ם):

זה הכל?

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

זה מספיק.

היו"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, בהתאם להוראות התקנון אנו מצביעים על תחילה על ההצעה להבעת אי-אמון לממשלה.